

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(HİNDOLOJİ) ANABİLİM DALI

CAİNİST KUTSAL METİNLERİNDEN *KALPA SŪTRA*'NIN
ÇEVİRİSİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Mert Çağatay YAZLIK

Ankara-2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(HİNDOLOJİ) ANABİLİM DALI

CAİNİST KUTSAL METİNLERİNDEN *KALPA SŪTRA*'NIN
ÇEVİRİSİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Mert Çağatay YAZLIK

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Yalçın KAYALI

Ankara-2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI
(HİNDOLOJİ) ANABİLİM DALI

Mert Çağatay YAZLIK

CAİNİST KUTSAL METİNLERİNDEN *KALPA SŪTRA*'NIN
ÇEVİRİSİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yalçın KAYALI

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. H. Derya CAN

.....

Doç. Dr. Yalçın KAYALI (Danışman)

.....

Doç. Dr. Bilal KOÇ

.....

Tez Savunması Tarihi: 16.02.2022

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Doç. Dr. Yalçın KAYALI danışmanlığında hazırladığım “Cainist Kutsal Metinlerinden *Kalpa Sūtra*’nın Çevirisi ve Değerlendirilmesi (Ankara-2022)” adlı yüksek lisans tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 16.02.2022

Adı-Soyadı ve İmza

Mert Çağatay YAZLIK

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
ÖN SÖZ	VII
DEVANĀGARĪ ALFABESİ VE TRANSKRİPSİYONU ÜZERİNE	IX
TABLOLAR.....	XI
GİRİŞ	12
1.1. Tezin Konusu.....	12
1.2. Tezin Amacı ve Önemi	12
1.3. Araştırma Soruları.....	14
1.4. Kavramlar ve Terimler	15
BİRİNCİ BÖLÜM.....	21
1. CAİNİZM	21
1.1 CAİNİST KÜLTÜRÜN TEMEL ÖĞRETİLERİ VE FELSEFESİ	21
1.1.1. Cainist Düşüncede Varlık ve Dünya Öğretisi	21
1.1.2. Cainist Syādvāda Öğretisi.....	27
1.1.3. Cainist Karma ve Kurtuluş Öğretisi.....	30
1.2. CAİNİST KÜLTÜRÜN TARİHSEL GELİŞİMİ	40
1.2.1. Cainist Kültürün Kökeni ve Tarihsel Gelişimi	40
1.2.2. Buddhist Kültürün Kökeni ve Tarihsel Gelişimi	51
1.2.3. Cainist ve Buddhist Kültürün Farklı ve Ortak Yönleri.....	58
İKİNCİ BÖLÜM.....	63
2. CAİNİST KUTSAL METİNLERİ VE KALPA SŪTRA.....	63
2.1. Cainist Kutsal Metinler	63
2.1.1. Pūrvalar, Aṅgalar, Upaṅgalar, Çheda Sūtralar	63
2.1.2. Mula Sūtralar, Prakīrnalar, Culika Sūtralar	69
2.2. Hint Kültürüne Ait Bir Sözcük Olarak Kalpa.....	71
2.3. Kalpa Sūtra Üzerine	74

2.4. Çeviri Metin: <i>Kalpa Sūtra</i>.....	80
2.4.1. Vardhamāna Mahāvīra'nın Hayatı	80
2.4.2. Pārśva'nın Hayatı	105
2.4.3. Arishṭanemi'nin Hayatı.....	112
2.4.4. Rshabha'nın Hayatı.....	117
2.4.5. <i>Kalpa Sūtra</i> 'nın Ekleri	122
Ek-I Sthaviraların Listesi	122
Ek-II Yatilerin Kuralları	133
2.5. <i>Kalpa Sūtra</i>'nın Hint Kültür ve Felsefesine Etkisi.....	141
SONUÇ.....	148
ÖZET	152
ABSTRACT.....	153
KAYNAKÇA	154

ÖN SÖZ

İnsanoğlu kâinatta var olduğu sürece, inanma istemi ya da duygusu da varlığını hep sürdürecektir. Dinî oluşumlarla ilgili söz konusu bu varoluşsal duygu döngüsü ya ruhani liderler ya da kutsal metinler vasıtasıyla devamlılığını sağlamıştır. Tezimizin konusunu oluşturan Cainizm için ise bu süreç, Tīrthaṅkaralar olarak isimlendirilen ruhani rehberler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Öyle ki bu dinî oluşumun son Tīrthaṅkara olan Mahāvīra tarafından sistemleştirildiği kabul edilmektedir. Cainizm başlangıçta, Hint alt kıtasında hâkim olan kast sistemine, kurban törenlerine, tanrı inancına tepki olarak doğmuş felsefî bir harekettir. Mahāvīra sonrası dönemde zamanla Cainist kültüre ait birikim yok olmaya başlamıştır. Düzenlenen tarihî konseylerde Cainist kutsal metinleri yeniden bir araya getirilmek istenmiş; ancak keşişler arasındaki fikir ayrılıkları Cainizm’in kökeninden bir miktar uzaklaşmasına sebep olmuştur. Bu konseyler sonucunda derlenen kutsal kitaplardan biri de tezimize konu olan *Kalpa Sūtra* adlı Cainist metindir. *Kalpa Sūtra* Cainist kültürde son derece önemli bir yere sahip olan ruhani liderler, Tīrthaṅkaraların hayatlarını konu alan bir tür biyografik kaynak eserdir. Tīrthaṅkaraların hayatları, konuları itibarıyla Cainist düşünce, felsefe ve dahası inanca ilişkin ansiklopedik bir bilgi kaynağı olarak kabul edilebilir. Orjinalinin Sanskrit dilinde kaleme alınmış olduğu bilinen *Kalpa Sūtra*, öncelikle Prakrit diline yapılan çevirileri sayesinde günümüze değin ulaşabilmiş; hem edebî bir metin, hem de dinî bir eser olma özelliğini taşımaktadır. Biz de bu sebeple Cainist Kutsal Metinlerinden *Kalpa Sūtra*’nın Çevirisi ve Değerlendirilmesi başlığını taşıyan bu tezimiz aracılığıyla; Hindoloji disiplininin sınırlılıkları dâhilinde ve *Kalpa Sūtra* adlı kaynak eserin bilgi dağarcığı kapsamında, Cainist kültüre ait öğeleri edebiyat, dinler tarihi, kültürel çalışmalar vb. sosyal bilimler alanları bağlamında incelemeye çalıştık.

İki bölüm halinde hazırlanan tezimizin “Cainizm” başlığını taşıyan birinci bölümünün “Cainist Kültürün Temel Öğretileri ve Felsefesi” başlığını taşıyan ilk alt

bölümünde Cainist Düşüncede Varlık, Dünya öğretisi, Syādvāda, Karma ve Kurtuluş öğretileri konu edilmiştir. Birinci bölümü “Cainist Kültürün Tarihsel Gelişimi” başlıklı ilgili alt bölümünde ise Cainist kültürün orijini ve tarihsel kökeni, çağdaşı Buddhist felsefe ve inanç sistemiyle birlikte ele alınmıştır. *Kalpa Sūtra* adlı Cainist eser ise tezimizin ikinci bölümünün kapsamını oluşturmaktadır. Bu bölümde; çok geniş bir birikime sahip olan Cainist külliyat, Cainizm’in oluşumundaki ana iskelet olarak kabul gören dört Tīrthaṅkara’nın hayatı ve *Kalpa Sūtra*’nın Hint kültür ve felsefesine olan etkisi, Hindoloji disiplininin normları ve sınırlılıkları doğrultusunda ele alınmaya çalışılmıştır. Tezimizde editörlüğünü F. Max Müller’in yaptığı *The Sacred Books Of The East* adlı serinin Cainist Sūtralar başlığını taşıyan yirmi ikinci cildindeki *Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmi* metni kullanılmıştır. Bu metin Hermann Jacobi’nin İngilizceye aktardığı *Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmi*’nin çevirisidir. Ayrıca aynı eserin Kastur Chand Lalwani tarafından yapılan çevirisinden de karşılaştırılmalı olarak yararlanılmıştır. Eserin Sanskrit dilindeki orijinalini, İngilizce çevirileriyle birlikte 1979 yılında Motilal Banarsidass yayınevi tarafından neşredilmiş nüshası da tezimizin ana başvuru eserlerinden biri olmuştur. Son olarak Cainist kültüre ait literatür de taranarak ulaşılabildiğimiz kadarıyla ve gerekli görüldükçe çalışmamıza dahil edilmiştir.

Tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, her aşamasında yorumları ve fikirleriyle daima destek olan, cesaret veren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Yalçın Kayalı’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez savunması değerlendirmesindeki yorumlarıyla çalışmamıza katkı sağlayan tez jürisi üyeleri Prof. Dr. H. Derya Can ve Doç. Dr. Bilal Koç’a da minnetlerimi sunarım. Son olarak yüksek lisans tezim sürecinde benden desteğinin esirgemeyen abim Doç. Dr. Murat Onur Yazlık’a da teşekkürü bir borç bilirim.

Mert Çağatay YAZLIK

Ankara-2022

DEVANĀGARĪ ALFABESİ VE TRANSKRİPSİYONU ÜZERİNE

Sanskrit dilinin yazıldığı alfabeye Devanāgarī adı verilmektedir. Devanāgarī kelimesi Sanskrit dilinde Deva “Tanrı” ve Nāgarī “Şehir” kelimelerinin birlikte kullanılmasıyla meydana getirilmiştir. Bu alfabenin ve Hindistan’da kullanılan diğer alfabelerin hemen hepsinin kökeni Brahmī yazı karakterlerine dayandırılmaktadır. Devanāgarī’nin ise Gupta dönemi yazı biçiminden türetildiğine dair hâkim bir görüş yaygındır. Klasik Sanskrit dilinin yazımında kullanılan Devanāgarī alfabesinde 49 ses bulunmaktadır. Bunların dokuzu sesli, dördü çift sesli, yirmi beşi sessiz, dördü yarı sesli, üçü fişiltı sesi, biri de nefes sesidir; ayrıca anusvāra, anunāsika ve visarga adı verilen birtakım özel sesler de yer almaktadır.

Sanskrit sözcüklerin Latin karakteriyle yazımında, harflerin üzerine ya da altına bazı işaretler koyulmaktadır. Bu kullanımlar, ilgili harfin sesbirimsel karşılığı ile ilgili oldukça önemli bilgiler vermesi açısından büyük bir önem taşır. Söz konusu çalışmamızda da Sanskrit sözcüklerin orijinal yazımı ile ilgili olarak aşağıda vermiş olduğumuz transliterasyon tablosuna sadık kalınarak, Sanskrit dili yazım kurallarına azami ölçüde dikkat edilmeye çalışılmıştır.

Brahmanlar ve yüksek kasta sahip olan soylular, Sanskrit dilinin öğrenilmesini engelleyince halkın konuştuğu bir halk dili ortaya çıkmıştır. Bu diller Pāli ve Prakrit’tir. Prakrit dili tarihsel süreçte kullanıldığı döneme göre üçe ayrılır. Bunlar; 1) Eski Prakrit, 2) Orta Prakrit, 3) Yeni Prakrit’tir. Prakrit, Sanskrit’in tersine soylu bir anlam içermez. Dahası sözcük anlamı olarak “doğal” anlamına gelmektedir. Fakat hem Sanskrit, hem de Prakrit dilinin gramer yapısı, söz dizimi birbirine çok benzerdir, hatta neredeyse aynıdır.

Ünlüler		Ünsüzler							
Basit Ünlüler	Çift Ünlüler	Gırtlak Sesleri	Damak Sesleri	Kafa Sesleri	Diş Sesleri	Dudak Sesleri	Yarım Sesler	Fısıltı Sesleri	Nefes Sesi
अ (a)	ए (e)	क (ka)	च (ça)	ट (ta)	त (ta)	प (pa)	य (ya)	श (şa)	ह (ha)
आ (ā)	ऐ (ai)	ख (kha)	छ (çha)	ठ (ṭha)	थ (tha)	फ (pha)	र (ra)	ष (sha)	
इ (i)	ओ (o)	ग (ga)	ज (ca)	ड (ḍa)	द (da)	ब (ba)	ल (la)	स (sa)	
ई (ī)	औ (au)	घ (gha)	झ (cha)	ढ (ḍha)	ध (dha)	भ (bha)	व (va)		
उ (u)		ङ (ṅa)	ञ (ña)	ण (ṇa)	न (na)	म (ma)			
ऊ (ū)									
ऋ (ṛ)									
ॠ (ṝ)									
ॡ (ṝ)									
ॢ (ṝ)									
ॣ (ṝ)									
। (ṝ)									
॥ (ṝ)									
० (ṝ)									
१ (ṝ)									
२ (ṝ)									
३ (ṝ)									
४ (ṝ)									
५ (ṝ)									
६ (ṝ)									
७ (ṝ)									
८ (ṝ)									
९ (ṝ)									
१० (ṝ)									
११ (ṝ)									
१२ (ṝ)									
१३ (ṝ)									
१४ (ṝ)									
१५ (ṝ)									
१६ (ṝ)									
१७ (ṝ)									
१८ (ṝ)									
१९ (ṝ)									
२० (ṝ)									
२१ (ṝ)									
२२ (ṝ)									
२३ (ṝ)									
२४ (ṝ)									
२५ (ṝ)									
२६ (ṝ)									
२७ (ṝ)									
२८ (ṝ)									
२९ (ṝ)									
३० (ṝ)									
३१ (ṝ)									
३२ (ṝ)									
३३ (ṝ)									
३४ (ṝ)									
३५ (ṝ)									
३६ (ṝ)									
३७ (ṝ)									
३८ (ṝ)									
३९ (ṝ)									
४० (ṝ)									
४१ (ṝ)									
४२ (ṝ)									
४३ (ṝ)									
४४ (ṝ)									
४५ (ṝ)									
४६ (ṝ)									
४७ (ṝ)									
४८ (ṝ)									
४९ (ṝ)									
५० (ṝ)									
५१ (ṝ)									
५२ (ṝ)									
५३ (ṝ)									
५४ (ṝ)									
५५ (ṝ)									
५६ (ṝ)									
५७ (ṝ)									
५८ (ṝ)									
५९ (ṝ)									
६० (ṝ)									
६१ (ṝ)									
६२ (ṝ)									
६३ (ṝ)									
६४ (ṝ)									
६५ (ṝ)									
६६ (ṝ)									
६७ (ṝ)									
६८ (ṝ)									
६९ (ṝ)									
७० (ṝ)									
७१ (ṝ)									
७२ (ṝ)									
७३ (ṝ)									
७४ (ṝ)									
७५ (ṝ)									
७६ (ṝ)									
७७ (ṝ)									
७८ (ṝ)									
७९ (ṝ)									
८० (ṝ)									
८१ (ṝ)									
८२ (ṝ)									
८३ (ṝ)									
८४ (ṝ)									
८५ (ṝ)									
८६ (ṝ)									
८७ (ṝ)									
८८ (ṝ)									
८९ (ṝ)									
९० (ṝ)									
९१ (ṝ)									
९२ (ṝ)									
९३ (ṝ)									
९४ (ṝ)									
९५ (ṝ)									
९६ (ṝ)									
९७ (ṝ)									
९८ (ṝ)									
९९ (ṝ)									
१०० (ṝ)									

TABLÖLAR

Tablo-1 Evrenin Süreci Olarak Kabul Edilen Kalpakāla Döngüsü

Tablo-2 Ruhun Kurtuluşa Erişmesi İçin Gerekli On Dört Adım

Tablo-3 Mahāvīra'nın Etkileşimde Bulunduğu Kişiler

GİRİŞ

Çalışmamızın Giriş Bölümünde tezimizin konusu, amacı, Hindoloji bilimi açısından taşıdığı önem; kullandığımız temel kavram ve terimlerle birlikte sunulmuştur.

1.1. Tezin Konusu

Tezin konusunu, Cainist kültürde yer alan yirmi üç Tīrthaṅkara ve özellikle de sonuncu Tīrthaṅkara olarak bilinen Mahāvīra'nın yaşamı hakkındaki *Kalpa Sūtra* aktarımları oluşturmuştur. Tīrthaṅkaraların yaşamları hem Cainist kültür hakkında hem de ilgili dinin öğretisi, geleneği hakkında temel ve önemli bilgileri içermektedir. Cainist öğretiyeye göre bir inananın Kevalaya ulaşabilmesi için koşulsuzca kabullenmesi gereken beş davranış vardır.

- 1 Ahimsā: Şiddetsizlik
2. Satya: Gerçeklik
3. Asteya: Başkasına ait şeyi almamak
4. Brahmaçari: Cinsel ilişkiden uzak durmak
5. Aparigraha: Kanaatkâr olmak

Bu beş davranış hem Cainist kültürün kökeni hem de Tīrthaṅkaraların öğretileri hakkında birtakım önemli bilgileri içerisinde barındırmaktadır.

Bu bilgiler ışığında tezimizin konusunu; Cainist kültür, öğretileri, kutsal metin olan *Kalpa Sūtra*'nın ilgili kültür içerisindeki yeri ve Mahāvīra'nın hayatı ile ilgili *Kalpa Sūtra*'daki anlatımlar oluşturmuştur.

1.2. Tezin Amacı ve Önemi

"Cain" sözcüğünün kökü, Sanskrit "cina" (muzaffer, galip) kelimesinden gelmektedir. Cainist inancın temelleri MÖ 6. yüzyılda atılmıştır. Hindistan kökenli olan Cainist kültür, Ahimsā'nın uygulanabilirlik alanını genişletmiş, ontoloji felsefesini ön

plana çıkarmış ve katı çileci yaşamı benimsediğinden dolayı ilgili coğrafyanın dışına yayılamamıştır. Cainist kültürün oluşturduğu bu karakter, inananlarının sayısının artmasını da engellemiştir.

Tīrthaṅkara her şeyi bilen ve kurtuluşa giden yolu yeniden doğma döngüsüyle gösteren öğreticiye verilen özel bir isim dahası Cainist inanca ait bir terimdir. Cainist kültürün bir dinsel gelenek olarak kurumsallaştırılmasında birinci Tīrthaṅkara Ṛshabha, yirmi ikinci Tīrthaṅkara Arishṭanemi, yirmi üçüncü Tīrthaṅkara Pārsva ve son Tīrthaṅkara olan Mahāvīra önemli bir rol oynamıştır. Tezimizin öncelikli amacı ilgili değişim ve oluşum sürecini *Kalpa Sūtra* temelli olarak incelemek, ortaya koymak olmuştur. Bu sebeple Vardhamāna Mahāvīra'nın hayatı ve Hint kültüründeki yeri ile ilgili literatürde yer alan bilgiler, dilimize aktarılmıştır. İlgili bilgiler ışığında Cainist geleneğin normları, temel öğretileri ve *Kalpa Sūtra*'nın yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma ile Cainizm'in kaynaklarından, kutsal kitaplarından biri olan *Kalpa Sūtra*, Hindoloji biliminin araştırma yöntemleri bağlamında incelenerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Kalpa Sūtra özelinde, Cainist kültürün katmanları ilk Tīrthaṅkara'dan son Tīrthaṅkara'ya kadar aktarılmaya çalışılmıştır.

Ayrıca Cainist kültüre ait kavram, terim ve öğretiler de olabildiğince dilimize aktarılmıştır. Ancak Sanskrit dilindeki orijinal sözcüklerin muhafazasına da özen gösterilerek ilgili sözcükler Cainizm'e ait bir terim olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Bu tezin, başta dinler tarihi olmak üzere karşılaştırmalı medeniyet ve kültür araştırmaları, edebiyat ve benzeri bilim dallarına; alanla ilgili kaynak bilgi birikimi sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3. Araştırma Soruları

Cainist gelenek Vedik kültürdeki kast sistemi, kurban törenleri ve Veda ilahilerine karşı olarak ortaya çıkmış bir kültür, fikir hareketidir. Hindistan kökenli olan Cainist kültür, ruhani lider olarak adlandırılan Tīrthaṅkaralar tarafından şekillendirilmiş ve son Tīrthaṅkara olan Vardhamāna Mahāvīra tarafından kurumsal bir yapıya dönüştürülmüştür

Cainist kutsal metinlerinden *Kalpa Sūtra*'da, kültürün yayılması ve şekillenmesinde öncü olan Mahāvīra, Parsva, Arishtanemi ve Rishabha'nın hayatları konu edinilmiştir. Dinin sistematik kurucusu olana Mahāvīra, Kshatriya sınıfına mensup bir ailede doğmuş ve otuz yaşından sonra Kevala'ya (üstün öğreti bilgisine) ulaşmıştır. Kendinden önceki Tīrthaṅkaraların öğretilerini de yorumlamış ve müritlerine aktarmıştır.

Cainist gelenekte yirmi dört tane farklı Tīrthaṅkara'nın varlığından söz edilmektedir; fakat sadece Mahāvīra, Pārśva (Pārsvanātha), Arishṭanemi (Neminatha) ve Rishabha'nın (Rishabhadeva) hayatları hakkında; geniş bilgiye ulaşılabilmektedir. Geriye kalan yirmi Tīrthaṅkara hakkında yaşadıkları bölgeler ve yaşam süreleri dışında, bilgi sahibi olmak oldukça güçtür. Fakat hakkında bilgi sahibi olduğumuz dört Tīrthaṅkara, diğer Tīrthaṅkaraların yaşamlarına, kısmen de olsa ışık tutmaktadır.

Bu bağlamda tezimin araştırma problemleri şu şekilde sıralanabilir;

1. Cainist kültürün, Hint Kültürü ve dinler tarihi içerisindeki yerinin saptanması.
2. Tez konusu kapsamından incelenecek olan *Kalpa Sūtra*'nın Cainist kültürdeki yeri ve öneminin belirlenmesi.
3. İlgili kaynaktan hareketle Cinalar ve Mahāvīra'nın hayatı ile ilgili bilgilerin Hindoloji disiplini açısından değerlendirilmesi.

1.4. Kavramlar ve Terimler

Ahiṃsā: Sözcük “şiddetsizlik” anlamına gelir ve özünde bir ilkeyi belirtir. Bu, hiçbir canlıyı öldürmemek, incitmemek, üzmemek demektir. Buddhist, Cainist ve Hinduların uyguladığı ve özellikle de Mahatma Gandhi’nin dünyaya tanıttığı bir anlayış tarzıdır. Vejetaryen beslenmeye sürükleyen, inek ve diğer hayvanları korumayı gerektiren bir prensiptir (Kaya, 2003: 107).

Arhat: Kendisini dünyaya bağlayan bağları koparmış, tutkularını, isteklerini yenmiş ve bir daha dünyaya geri gelmeyecek, yeniden doğamayacak olan kurtulmuş kişidir (Conze, 2004: 8).

Brāhmaṇa: Brāhmaṇa sözcüğü “Bilgili Din Adamının Açıklamaları” anlamından kullanılmıştır. Bu açıklamalar özellikle kurban törenlerine ilişkindir. O nedenler *Brāhmaṇalar*’ı “Kurban Bilimi” ne ilişkin metinler olarak nitelendirebiliriz. İlk örnekleri *Siyah Yacurveda*’da görürüz. Daha sonra birçok Vedik okul kendi görüşüne göre yorumlar getirdi ve birçok Brāhmaṇa oluşturuldu. En eski ve önemli Brāhmaṇalar şunlardır: *Aitareya*, *Kaushītaki*, *Tāndyamahābrāhmaṇa*, *Taittirīya*, *Śatapatha*. Bunlardan en ünlüsü *Śatapatha* (yüz yol) Brāhmaṇa’da ateş sunağı yapımı, bir çömezın kutsal metinleri ezberlemek üzere hoca yanına verilmesi, günlük *Veda* çalışmaları, ölüm törenleri, at kurbanı (Aşvamedha), insan kurbanı (Purushamedha), her şeyin kurbanı (Sarvamedha) gibi konulara değinir. Bu metinleri de, tıpkı Vedalar’da olduğu gibi, ait olduğu *Veda*’nın ilgili din adamlarından biri (Hotar, Udgatar, Adhvaryu) okur. *Rigveda*’dan tanıdığımız ve eski olarak nitelediğimiz tanrılar aynıyla Brāhmaṇalar’da da görülür; ancak buralarda renkleri hayli soluktur ve bütün güçlerini kendilerine sunulan kurbanlara borçludur. Öte yandan *Rigveda*’da ikinci planda görünen bazı tanrılar, bu ayin edebiyatında birinci plana fırlamıştır. Buna en iyi örnek, Vishṇu ve Rudra’dır (Şiva). En büyük önem ise, tanrıların (devalar) ve

şeytanların (asurlar) babası olarak görülen “Yaratıkların Efendisi Pracāpati”ye verilir. *Ṛigveda*’da tanrılarla şeytanlar birçok kez savaşır ve tanrılar sadece kendilerine güvenirler. Brāhmaṇalar’da ise, başarılı olmak için, tanrılarının bile kurban sunmaları gerekir. Brāhmaṇalar’da hiçbir şeye kurbandan ve brahmanlardan (din adamları) fazla önem verilmez. Kurban, doğanın yaratıcı gücüdür. Bu nedenle Pracāpati ile eş tutulur. Kurban işini bilen din adamları tanrılaştırılmıştır.

Brāhmaṇalar’da anlatılan bazı efsaneler şunlardır: Purūravas ile Urvaṣī (Şata. Brah. XI, 5:1), Tufan (Şata. Brah. I, 8, 1), Şunahşepa (*Aitareya Brah.* VII, 13-18), Kantlı Dağlar (*Maitrāyaṇī Sam.* I, 10, 13), Yaratılış (Şata. Brah. XI, 1, 6/1-11).

Śatapatha Brāhmaṇa XI, 2, 3, 1’deki efsanede yaratılışın özü olarak Brahman öne sürülür: “başlangıçta sadece brahman vardı. O, tanrıları yarattı; onları yarattıktan sonra, dünyaları onlara barınak olarak verdi. Toprak dünyasını Agni’ye, Hava’yı Vāyu’ya, Göğü de Sūrya’ya verdi” (Kaya, 2003: 57-58). Buddhist ve Cainist geleneğe ait anlatıların kaynağı olarak gösterilirler.

Cina: “Muzaffer” Buddha’ya cehaleti yendiği ve aydınlanmaya eriştiği için verilmiş bir lakap. Lotus Sūtra’da sık sık Buddha’dan “Cina” diye söz edilir. Başka büyük kişiler için de bir hitap olarak kullanılmıştır. Bu aynı lakap Cainist kültürün kurucusu Mahāvīra için de kullanılmıştır (*Lotus Sūtra*, 2018: 336-337).

Civa: Cainist gelenekte ruhu ifade etmek için kullanılır (Wiley, 2006: 111).

Dharma: Bu sözcük *Ṛigveda*’da yansız cinsten “Dharman” olarak geçer. Sonraki dönemlerde kişileştirerek eril “Dharma” biçimi kullanılmıştır. *Ṛigveda*’da “varlığı yöneten genel düzen, tanrıların göksel düzeni ve her tanrının kişisel düzeni” anlamlarında kullanılmıştır. Sonraki metinlerde “din, görev, ahlak, erdem, adalet, yasa ve doğru yol” anlamlarına kullanılmıştır. Bazen aynı anda hepsini birden içerir. Ayrıca “Ölüm Tanrısı Yama” ile eş tutulmuştur. Doğru olan her şey Dharma’dır; yanlış olan ise bunun tersi, yani Adharma’dır.

Dharma sözcüğü gerek kavram olarak gerekse tanrı olarak *Rāmāyaṇa* ve *Mahābhārata* destanları içinde sık sık geçer ve büyük rol oynar. Rām.'da destanın kadın ve erkek kahramanlarının erdemliliği (dharma) çok önemlidir. Mhb.'da beş Pāṇḍu kardeşten diğerleri Veda tanrılarının çocukları oldukları halde ağabeyleri Yudhishtira Tanrı Dharma'nın oğlu olarak gösterilir ve destanda sık sık oğlunun erdemini dener. Destanın sonunda, Yudhishtira'nın cennete girişi sırasında da köpek kılığına girer (XVII, 3, 17) ve onu yine sınar; bu sınama da diğerleri gibi Yudhishtira'nın başarısıyla sonuçlanır.

Dharma kavramı, Buddhizm'de de çok önemli bir yer oluşturmaktadır. Sözcüğün Pāḷicesi *Dhamma* biçimindedir. Dharma'yı başlı başına bir konu olarak el alan ve onu *Rigveda* dininin gerekçeleri ve açıklaması olarak çok geniş bir biçimde işlemiş bulunan en eski Sanskrit metinleri *Dharmasūtralar*'dır (Kaya, 2003: 75-76).

Digambara: Jainist mezheplerinden birisidir ve çıplaklar olarak adlandırılırlar (Wiley, 2006: 78).

Kalpa: Ölçülmez derecede uzun zaman. Sözcük hem Buddhist Sūtralar'da hem de Hindu Purāṇa metinlerinden geçtiğine göre, Buddhist-Hindu ayrımı olmayan dönemlere ait olmalıdır. Hindu mitolojisinde Brahma'nın bir günü ve gecesi, yani 8.640.000.000 yıl bir Kalpa'dır. Böyle Kalpalar boyunca dünya defalarca kurulur ve yıkılır. Bu çemberin başlangıcı ve sonu yoktur. Lotus Sūtra'da "sayısız Kalpalar boyunca" ifadesi sıklıkla görülür (*Lotus Sūtra*, 2018: 368).

Kevala: Sanskrit kelime anlamı olarak yalnız, sadece kelimelerini ifade eder. Jainist gelenekteki anlamı ise ruhani bir bütünlüğün sağlanıp en yüksek öğretiye ulaşılmasıdır (Williams, 1988: 309-310).

Kunda-grāma: Bir veya iki kasaba ya da bir şehirdeki iki bölgeyi ve bu bölgelerin bir kısmında Brahmanlar yaşarken diğer kısmında ise Kshatriyaların yaşadığını ifade eden kelimedir (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmī*, 1979: 204).

Kast Sistemi: Hinduizm'in en belirgin karakteristik özelliklerinden birisidir. Bu sisteme göre toplum, kast içerisinde brāhminler (din adamları), kshatriyalar (yöneticiler ve askerler), vasiyalar (tüccar, esnaf ve çiftçiler) ve sudralar (hizmetçiler) sınıfı olmak üzere dört kategoriye ayrılır. Ayrıca bunların dışında, başta mensup olduğu kastın kurallını çiğnemek olmak üzere değişik nedenlerle kast dışına itilmiş ve bugün sayıları yüz milyonlara varan *paryalar* (dokunulmazlar) sınıfı mevcuttur (Yitik, 2018: 332-333).

Mahāvīra: Buddha'ya "büyük kahraman" anlamında verilen bir ad. Fakat bu daha ziyade Jainist kültürün kurucusu Vardhamana için kullanılmış ve onun bir lakabı haline gelmiştir. Lotus Sūtra'da sadece birkaç yerde Buddha'ya böyle hitap edilmiştir (*Lotus Sūtra*, 2018: 368).

Mitoloji: Türk Dil Kurumu'nca yayımlanan *Türkçe Sözlük*'te (TDK, 11 Cilt, Ankara, 1983), "mit" in tanımı şöyledir: "Geleneksel olarak yayılan ya da toplumun hayal gücü etkisiyle biçim değiştiren, tanrı, tanrıça, evrenin doğuşu ile ilgili imgesel, alegorik bir anlatımı olan halk öyküsü". *Tarih Terimleri Sözlüğü*'nde (TDK, Ankara, 1981) ise, "Tarih öncesi tanrıların serüvenlerini anlatan öykü" olarak tanımlanmıştır. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*'nde (TDK, Ankara, 1975) mit, "Tanrılar, kahramanlar, önceki çağların olayları üzerine anlatılan masallar, öyküler" şeklinde tanımlanır ve "söylence" sözcüğü ile karşılanır. "Mit" in "efsane" sözcüğü ile karşılandığı *Budunbilim Terimleri Sözlüğü*'nde ise (TDK, Ankara, 1973) tanım şöyledir: "Tanrıların, insanların, kahramanların ve evrenin yaratılışının yanı sıra ilk günahı, ilk ölümü, tufanı, tanrıların insanları nasıl cezalandırdıklarını; ikinci planda ise avcılığın ve hayvancılığın

başlangıcını, bitkilerden nasıl yararlanıldığını, ateşin ilk kez elde edilmesini, cinsel hayatın başlangıcını, ilk ailenin, törenlerin ve toplumsal kurumların ortaya çıkışını konu edinen, bunları destansı ve şiirli bir dille anlatan, çoğu zaman kutsal sayılan öyküler".

Üstûre, esâtîr; Yunanca'da *mythos*; Almanca' da *mythe*, Fransızca'da *mythe*, İngilizce'de *myth*, İtalyanca'da *mito* olarak söylenen "mit"in bilimine, *Mitoloji* yani *Usturiyat, İlm-i Esatir, Mythologie, Mythologia* denir. Mitleri, doğuşlarını, anlamlarını, tarihini inceleyen ve yorumlayan bilimdir. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*'ne göre söylencebilim, "Bir halkın söylencelerini, tanrılar üzerindeki öykülerini bütünlüğü içinde toplama veya söylenceler üzerinde bilimsel araştırma yapma" şeklinde tanımlanmaktadır. *Budunbilim Terimleri Sözlüğü*'ne göre ise "Efsanelerin tümünü içine alan ve onları dizgesel bir biçimde inceleyen bilim dalıdır". *Mitoloji, Teogoni* (Tanrıların Oluşumu), *Kozmogoni* (Evrenin Oluşumu), *Antropogoni* (İnsanın Oluşumu) ve *Eskatoloji* (Dünyanın Sonu) olmak üzere dört kolda inceleme yapar.

Mitoloji, bilimin olmadığı çağlarda, olayları açıklayamayan toplumların gerçek ile hayali karıştırarak ve ilkel inançlarla daha ilkel inançları birbirine katarak yarattıkları, dünyanın kökeni ve sonu, tanrılar ve insanlar ile ilgili olağandışı tüm öyküleri inceleyen bilim dalıdır (Kaya, 2003: 18-19).

Palyopama: Cainist kültürde sayılarla söylenemeyecek kadar uzun süreleri ifade eder. (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmī*, 1979: 205).

Pudgala: Cainist gelenekte maddeyi ifade etmek için kullanılır (Wiley, 2006: 173).

Saṃsāra: Doğum-ölüm döngüsü. Dünyasal varlığımız. Nirvāna'nın tersi (*Dhammapada*, 2019: 27).

Sūtra: (Pāli; Sutta) Konuşmalar bütünü, öğreti metni. "İplik" anlamındaki sözcük, ipliğe benzetilen cümlelerin oluşturduğu "örgüye" benzetilen dinsel kitapları nitelemek için kullanılmıştır. Çok sayıda Buddhist ve Hindu sūtra vardır (*Elmas Sūtra*, 2018: 75).

Siddhāntha: Cainist kutsal metinlerinin genel ismidir (Winternitz, 1933: 428).

Sāgaropama: Palyopamadan daha büyük süreleri ifade etmek için kullanılır (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmī*, 1979: 206).

Şvetāmbar: Cainist mezheplerinden birisidir ve beyazlar olarak adlandırılırlar (Wiley, 2006: 208).

Svastika: Dinsel ve mistik içerik taşıyan bir işaret. Almanya’da Hitler döneminde faşistlerin kullandığı gamalı haç. Sümerlerde, Anadolu’da, Hititlerde ve Hindistan’da görülen bu simge, Hindistan’da ‘uğur’ işareti olarak, kişi ve eşyaların üzerinde kullanılmıştır. Her ne kadar Āri ırkın sembolü olarak öne sürülmekteyse de Rāmāyaṇa Destanı’nda güneyde yaşayan ve Āri olmayan Rākshasa’ların ülkesi Laṅkā’da, her yer svastikkanın kullanıldığını görmekteyiz. Hem Hinduların hem Buddhistlerin hem de Cainistlerin kullandığı bir semboldür. Hindular, kitap kapaklarında, kapı önlerinde vb. yerlerde bu işareti kullanırlar. Sağ el Svastikası saat yelkovanı yönünde döner ve karanlığı sembolize eder. Buddhistlerde ise bu işaret Buddha’nın ayak izini belirtir (Kaya, 2003: 180).

Tīrthaṅkara: Tīrthamkara da denir. Bunlar Cainist edebiyatta yer alan yirmi dört ermiştir. Bu Cainist ermişlerin ilki Rishaba, sonuncusu da Cainist kültürün kurucusu olan Mahāvīra’dır. Tīrthaṅkara ‘yolu hazırlayan’ anlamına gelir. Bunlar mükemmel bilgi (kevalacnāna) sahibi insanlardır ve din kötülüğe batacağı zaman ortaya çıkıp onu kurtarırlar (Kaya, 2003: 188).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. CAİNİZM

1.1. Cainist Kültürün Temel Öğretileri ve Felsefesi

1.1.1. Cainist Düşüncede Varlık ve Dünya Öğretisi

Hindistan menşeli dinlerde, Dünya'nın belli periyotlarda yok edilip yeniden yaratılışı inancında insanın doğrudan herhangi bir rolü yoktur. Öyle ki bu dinlerde insanlar zaten yeniden yaratılış döngüsünden kurtulmak için çabalarlar. Dahası tanrılar ve ruhani liderler, gerçek yaratıcılardan daha çok, kozmik sürecin gerçekleşmesine yardımcı olan etkenler olmuşlardır (Eliade, 2018: 91).

Cainist kültüre göre evrenin ne bir başlangıcı ne de bir sonu vardır. Tüm evren farklı türdeki maddelerden oluşmuştur. Bu maddeler *guṇalara*¹ (değişmeyen temel karakterlere) ve *paryāyalara* (değişen yapılara) sahiplerdir. Ayrıca bu maddeler *astikāya* ve *anastikāya* olmak üzere iki grup altında sınıflandırılabilir. *Astikāya*, her şeyin maddesel kütlesi anlamına gelmesinin yanı sıra, tüm maddelerin salt var olmasını ifade eder. Ancak tek bir madde *Kāla*² (zaman) var olmaktan yoksundur ve bu sebepten *anastikāya* grubunda yer alır. *Astikāya* maddeleri de kendi içerisinde iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu gruplar; *cīva* (ruh) ve *acīva* (cansız) olarak adlandırılmaktadır. *Cīva* ise kendi içerisinde; *mukta* (özgürleşmiş ruh) ve *baddha*³ (zincirlenmiş ruh) olarak ikiye

¹ Maddenin tat, renk, koku ve temas ile algılanabilmesini, kavranmasını ifade eder. Ama bu temel özellikler değişime uğrayabilir ve bu değişim *pariṇāma* olarak adlandırılır. *Pariṇāma* ile oluşan yeni maddenin edindiği özelliklerse *paryāyalar* olarak ifade edilir (Wiley, 2006: 82-83).

² Kelime olarak zamanı ifade etmesinin yanı sıra, *Atharvaveda*'da (XIX, 53-54) kozmogonik bir güç olarak gösterilir. Ayrıca her şeyin sahibi *Pracāpati*'nin babasıdır. *Kāla* önce *Pracāpati*'yi, sonra da bütün canlıları yaratmıştır (XIX, 53: 10). Bu tanrı epik dönemde de var olmuştur. *Mahābhārata*'da “her şeye hâkim, her şeyin sebebi” dir. *Kāla* “kader” anlamıyla bilinmektedir (XIII, 1 / XII, 153). Ona kimse karşı koyamaz; herkes onun iradesine boyun eğmelidir (Kaya, 2003: 101).

³ *Cīva* (ruhun) karmaya bağlanması durumunu anlatır. Aslında bu durum *cīva* ile *pudgala*nın birleşmesine sebep olur ve bu birleşmenin meydana gelmesinin dört yolu vardır. Bu yollar; doğasına (*prakṛti*), süresine (*sthiti*), yoğunluğuna (*anubhāga*) ve kültesine (*pradeśa*) göre gerçekleşir. *Bandha* hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Bhattacharyya, Narendra Nath, (1976), *Jain Philosophy in Historical Outline*, Munishiram Manoharlal, s.152.

ayrılmaktadır. Aynı şekilde baddha da trasa (hareket eden) ve sthāvara (hareket etmeyen) olmak üzere iki alt dala daha ayrılmaktadır. Cainist inançta sözü edilen bütün bu ruhların dünya içerisinde yaşamakta olduğuna inanılmaktadır. Hareket eden cīva duyularına göre, insanlar dört duyulu, arılar üç duyulu, karıncalar iki duyulu, solucanlar ve bitkiler tek duyulu olarak sınıflandırılmaktadır⁴. Cīvaların sınıflandırmasına ek olarak acīvalar da dört kategoride sınıflandırılabilir. Bunlar; akāśā⁵ (mekân), dharma (hareket koşulları), adharma (sakinlik) ve pudgala (madde) dır. Ayrıca pudgala da iki tür öz bulunur. Bunlar; aṇu yani dünyadaki su, hava ve ateşi ifade eden öz ve aṇuların da birleşmesiyle oluşan saughāta özüdür (Kachhara, 2011: 3).

Cīva kelimesi ruhtan daha ziyade yaşamsal bir prensibi ifade etmektedir. Fakat bilinç düşüncesinin ortaya çıkmasıyla beraber cīva, bilinç seviyesine göre değerlendirilip yeni anlamlar kazanmıştır. Bu anlamların başında her şeyi bilen ve tüm karmaları aşmış

⁴ Sadece dokunma duyusuna sahip olan cīvalar, Ekendriya olarak adlandırılır. Bu cīvalar yeryüzü cisimlerine su, ateş, hava, bitki olarak ayrılırlar. Cainist geleneğin erken dönemlerinde yaşamın her alanında hava, ateş su ve toprak elementleri görülmüştür. Öyle ki yaşam içindeki tabi kuvvet ya yaratıcı ya da yok edici bir güç olarak ortaya çıkmıştır. İki duyulu cīva (Dvindriya) dokunma ve tatma duyularına sahiptir. Dvindriya gurubuna ait olan canlılar ise şunlardır; küçük canlılar, solucanlar, sülükler ve benzeri canlılar. Üç duyulu cīva (Trindriya); koku, tat ve dokunma duyularına sahiptir. Bu cīva türü karınca ve güvelerde görülür. Dört duyulu cīva (Caturindriya); dokunma, tatma, koku ve görme duyularına sahiptir. Bu cīva türü kelebek, sinek, çekirge, sivrisinek, akrep ve benzeri canlılarda mevcuttur. Beş duyulu cīva (Pancendriya), yukarda saydığımız diğer duyu organlarının yanına duyma algısını da eklemiştir. Bu grup ta iki ve dört ayaklı canlılar bulunur. Beş duyu organına sahip olan canlılar iki guruba ayrılır. Dahası bu canlılar bir rahimden doğar ve kara, deniz ve hava canlıları olarak üç türe ayrılırlar. Dört ayaklı canlılar ve sürünenler ise kara hayvanları olarak sınıflandırılır. Dört ayaklı hayvanlar olarak fil, inek, kaplan gibi canlılardan bahsedilmektedir. Kanatlı canlılar ise dört guruba ayrılır. Bunlar, zarımsı kanatlara sahip olan canlılar, tüylü kanatlara, kare şekline benzer kanatları olanlar ve geniş kanatlı olanlar olarak sınıflandırılır. İnsanlar da iki guruba ayrılır; bu gruplardan ilki tanrıların ve doğaüstü güçlere sahip insanların bulunduğu gruptur. Diğer grup ise rahimden doğan sıradan insanların oluşturduğu gruptur. Ama rahimden doğan insanlar, Karmabhūmi, Akarmabhūmi ve küçük kıtalarda yaşayanlar olarak üç sınıfa ayrılır. Cainist kültür içerisinde yapılan bu sınıflandırmalar hem gözleme hem de bilimsel bir çalışmalara dayandırılmıştır. Fakat daha sonraki dogmatik düşüncenin gelişmesiyle karma düşüncesini açıklayabilmek için farklı birtakım sınıflandırmalar yapılmış ve bu sınıflandırmalarda gözlemden yani bilimsel verilerden vazgeçilmiştir (Bhattacharyya, 1976: 125-127).

⁵ Sonsuz sayıdaki akāśā atomunun özünün birleşmesiyle meydana gelir. Ayrıca akāśā bütün varoluşu çevreler ve âlemdeki bütün varlıkların varoluşu da akāśāya bağlıdır (Glasenapp, 1942: 1).

mükemmel cīva yer almaktadır. Düzenlemenin alt sıralarında ise bozuk cīvalar olarak kabul edilen ateş, su, hava, bitki yer edinmiştir. Ancak bu sınıflandırma özünde biyolojik bir sınıflandırmadır. Dahası bu sınıflandırmanın temeli bir ve iki algıya sahip duyu organlarına dayandırılmıştır. Bilinç düşüncesinin gelişmesiyle beraber cīva, bilinci kanıtlamaya çalışmıştır. Bu doğrultuda cīvanın vücut ile etkileşimi, zamanın başlaması ve bedeninin var olması ile eş zamanlıdır. Cīvanın formu olmasa da tıpkı küçük ya da büyük bir odanın içinde yanan bir kandil gibi, yaşadığı bedeni büyüklüğüne göre aydınlatır. Bu bilgiler ışığında bakıldığında cīva şekilsiz bir yapıya sahip olduğundan boşluğu kaplamaktadır. Aslında bu durum cīvanın, madde ile olan ilişkisini de etkilemektedir. Geçmiş eylemlerinin yarattığı eğilim nedeniyle bir cīva, art arda farklı bedenlerde yaşamaya başlayabilir⁶. Cīva sınırsız olmasına rağmen karmanın sebep olduğu belirsizlikle parçalanabilir. Bu doğrultuda acılarımızın ve mutluluklarımızın temel sebebi olarak karma gösterilir. Başarılı yeni doğumların gerçekleşmesi, karmadan kurtulmanın temel yoludur. Nefret veya arzu gibi duygular etkin olduğu sürece karmaya bağlı kalınır ve böylece yeniden doğumların sürekliliği devam eder (Dhar, 2019: 73).

Araştırmacıların birçoğu cīva terimini Hindu Ātman ve Puruṣa felsefi terimleri üzerinden açıklamaya çalışmasına rağmen etimolojik olarak da cīva, canlandırmayı (hayat vermeyi) ifade etmektedir. Sonuç olarak cīva kelimesi bir ruhtan ziyade yaşamı ifade etmektedir. Zamanın geçmesi ve bilincin daha ön plana çıkmasıyla cīvanın davranışı ve varoluşu, bireyin yaptığı eylemler ile uyumlu olarak ortaya çıkar. Ayrıca zaman içerisinde idealist düşüncenin daha ileri seviyeye taşınması; cīvanın yapısına göre mükemmellik anlayışının ön plana çıkması ve cīva olgusunun sonsuz zekâ, barış, inanç, güç olarak nitelendirilmesini sağlamıştır (Bhattacharyya, 1976: 120-121).

⁶ Cīvanın farklı bedenlerde yaşaması şaṁsāra döngüsünü ifade eder. Bu döngüye göre cīva, karmanın etkisiyle şaṁsāra döngüsüne bağlı olur. Bu doğrultuda cīva sürekli olarak farklı bedenlerde yeniden doğmaya devam eder. Eğer cīva kendisini başka bir forma bürünme döngüsünden kurtarırsa o zaman şaṁsāra sarmalından da kurtulmuş olur (Wiley, 2006: 186).

Cainist inanç içerisinde cīva terimi kadar önemli bir yere sahip olan diğer terim ise acīva'dır. Acīva duyu organlarımızın algılayabildiği objeleri ifade etmektedir. Acīva, rūpa (pudgala yani maddeyi oluşturur) ve arūpa (dharma, adharma, akāṣa ve kāla dışındaki oluşumdur) olarak sınıflandırılır. Rūpa ve arūpa içerisindeki beş kategori lokayı⁷ oluşturur ve bu beş kategorinin ötesi, aloka adı verilen ölçülemez sonsuzluktur. Akāṣa (mekân), lokāṣaya bölünür. Alokāṣa ise hükümsüzlük ve geçersizliktir. Cainist lokāṣa öğretisine göre dünya evrenin sadece bir kısmını kaplamaktadır. Dahası Cainistler, evrenin şekli ile ilgili olarak birtakım farklı düşüncelere sahiplerdir. Örneğin, evrende asılı kalan şeyler kaosa yol açacaktır, çünkü Cainist düşünceye göre mekân (evren) kendi başına hareket etmektedir. Dharma ve adharma öğretisi evrenin hareket olayını şu şekilde tanımlamaktadır; evren kanunları bir kozmos üretmeye mecburdur. Böylece sonsuz zaman ile göreceli zaman arasında bir fark oluşur. Bu farka göre göreceli zaman bir şeylerin hareketleriyle bağlantılıdır. Bu düşünce doğrultusunda pudgala (madde), farklı incelik ve görünürlük derecelerinin altı farklı biçiminde var olmaktadır. Ayrıca dokunma, koku, renk, ses özelliklerini özümseyen nesnelerdir. Dünyadaki her şey maddeden (pudgala) oluşmasına rağmen, tek bir istisna olan akāṣa maddeden oluşmamıştır (Das; 2002: 59-60).

Cainist öğretiye göre dharma ve adharma hem hareketi hem de hareketsizliği üretmiştir. Dharma prensipte hareketi temsil etmektedir. Öyle ki bu durum, tıpkı bir suyun balık ile oluşturduğu etkileşim gibi cīva ve pudgalanın etkileşimini sağlamaktadır. Adharma ise tıpkı seyahat ederken yorulan bir insanın büyük bir ağacın altında durup dinlenmesi gibi hareketsizliği ifade etmektedir. Dharma ve adharma hem sonsuzdur hem

⁷ Hinduizm ve Cainizm dinlerinde âlemi ifade eder ve üç ana bölümü vardır. Hinduizm inancına göre lokanın en üst bölümü, svarloka (cennet), alttaki bölüm yılanlar diyarı olarak bilinen nāgaloka yani cehennemdir. İçinde yaşadığımız âlem ise madhyaloka olarak adlandırılır. Loka hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. El- Biruni, Ebu Reyhan Muhammed b. Ahmet. (2015). Tahkiku Mâ li'l-Hind, Çev: Kıvameddin Burslan, Yayına Hazırlayan ve Notlandıran: Ali İhsan Yitik, Türk Tarih Kurumu Yayınlar, Ankara, s.31-36.

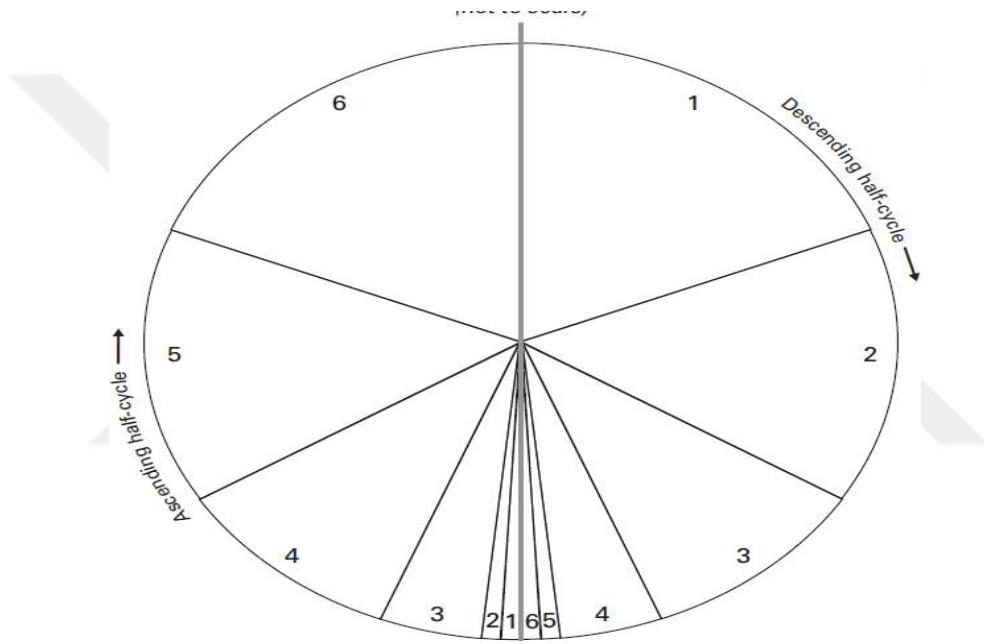
de evrende yer kaplamaktadırlar. Ayrıca dharma ve adharma da üç ayrı sınıfa ayrılır. Bunlar; skanda, deşā ve pradeşadır (Das, 2002: 59-60).

Cainist öğretiyeye göre madde pudgala olarak ifade edilir. Pudgala kelimesi etimoloji açısından değerlendirildiğinde “bütünleşebilir” ya da “bütünleşmeyebilir” anlamına gelmektedir. Pudgala, bir tada veya renge sahip olma özellikleriyle algılanabilir. Pudgala hem tüketilebilir hem de yok edilebilir bir yapıya sahiptir. Dahası çürüyebilir veya değişime uğrayabilir. Pudgala karakteristik olarak beş renge (siyah, yeşil, kırmızı, beyaz ve sarı), beş tada (acı, keskin acı, mayhoş, tatlı, ekşi), beş şekle (dairesel, küresel, üçgen, kare ve dikdörtgen) ve sekiz dokunuşa (sıcak, soğuk, hafif, ağır, ıslak, kuru, sert, pürüzsüz) sahiptir. Pudgalanın en küçük yapı taşı paramānus yani atomdur. İki ya da daha fazla atom ile birleşmesiyle saughāta oluşabilir. Cainizm’e göre insan bedeni madde atomlarının birleşmesi ile oluşmuştur. Öyle ki konuşma, nefes alma ve zihin aslında maddenin ürünleridir (Stevenson, 1909: 67-68).

Cainist öğretiyeye göre kurtuluşa erişmiş bir ruh en üst yaşam düzeyi olarak ifade edilen lokaya gider. Aslında bakıldığında loka, bir dünyayı ifade etmektedir. Öyle ki bu dünya bazen triloka olarak da ifade edilmektedir. Loka hem evrene nüfuz eden beş temel ontolojik olguyu, hem de somut anlamıyla cennet ve cehennemi içerisinde barındıran evrensel bütünü anlatmaktadır. Lokanın dışında kalan olgu aloka olarak ifade edilir. Aloka’da kuvvetli rüzgârdan başka hiçbir şey yoktur. Cainist öğretiyeye göre âlem ūrdhva (tanrılar âlemi), madhya (yeryüzü) ve adho⁸ (kötü bireylerin sürekli veya geçici süre kalacakları yer altı dünyası) olarak üç kısma ayrılır. Lokanın merkez noktasını orta dünya oluşturur ve insanlar bu orta dünyada yaşamaktadırlar. Orta dünyada yaşayan insanlar kurtuluşa erişebilecek tek canlılardır. Orta dünyanın altında ise bir dizi cehennemler serisi

⁸ Madhyanın altında yer alır. Alt alta sıralanmış yedi tane cehennemden oluşur. Bu cehennemler sırasıyla; Ratnaprabhā (değerli taş), (2) Śarakāpabhā (çakıl rengli), (3) Vālukāpabhā (kumlu), (4) Paṅkaprabhā (çamurlu), (5) Dhūmaprabhā (sisli), (6) Tamaḥprabhā (karanlık), (7) Mahātamaḥprabhā (zifiri karanlık) olarak adlandırılır.

mevcuttur. Her bir cehennem karanlık ve acı vericidir. Fakat en altta yer alan cehennem, sislerle kaplıdır ve herhangi bir yaşamsal olguyu içerisinde barındırmamaktadır. Orta dünyanın üstünde ise cennetler serisi mevcuttur. Cennetteki bir tanrı o seviyeye gelene kadar biriktirdiği değerlerden dolayı zaten tekrardan cennette doğar. Ancak cehennemde var olan canlı, ödediği kefaretle ve yaptığı olumlu eylemlere göre cehennemden kurtulabilir. Cennetlerin en üzerinde Īṣatprāgbhāra bulunur buranın şekli bir şemsiye benzer. Īṣatprāgbhāra’da yaşayan ruh ise tekrar bedenlenmez ve karma döngüsünden ebediyen kurtulmuş kabul edilir (Dundas, 2002: 90-93).

Tablo 1. Evrenin Süreci Olarak Kabul Edilen Kalpakāla Döngüsü (Jain, 2016: 73).

Cainizm’e göre içerisinde birçok unsuru barındıran evrenin, kalpakāla olarak adlandırılan bir döngüsü vardır. Bu döngü silindir şeklindedir ve on iki eşit olmayan parçaya bölünmüştür. Bu kalpakāla döngüsünün yukarı doğru hareketine utsarpinī, aşağı doğru hareketineyse avasarpinī denir. Ayrıca aşağı doğru hareket sürecinde evren yozlaşmaya başlarken, yukarı doğru harekette ise evrende mutluluk ve huzur gibi olumlu eylemler artmaktadır. Avasarpinī altı dilime bölünmüştür. Avasarpinī hareketinin, birinci dilimi altın bir çağı ifade eder ve bu altın çağdan sonra yavaş bir yozlaşma süreci başlar. Avasarpinī hareketinin, altıncı dilimine gelindiğinde Cainist öğreti yozlaşmanın etkisiyle

yok olmak üzereyken tekrardan utsarpiṇī dönemi başlar. Böylece altın çağa doğru zaman akmaya devam eder. Bu döngü sonsuz bir şekilde devam etmektedir. Ayrıca avasarpinī dönemi başladığında insanlar için yeniden doğum döngüsü de başlamaktadır (Jain, 2016: 71-73).

Kalpākāla döngüsünde bulunan her bir dilimin süresi ve ismi farklıdır. Bu süreler ve isimlerin sırası ile şöyledir;

Utsarpiṇī Döngüsündeki Süreler

- 1) Dusamā- Dusamā 21000 yıl
- 2) Dusamā 21000 yıl
- 3) Dusamā-Susamā 1 kotikotī sāgaropama süresi (yaklaşık olarak 42000)
- 4) Susamā Dusamā 2 kotikotī sāgaropama süresi
- 5) Susamā 3 kotikotī sāgaropama süresi
- 6) Susamā-Susamā 4 kotikotī sāgaropama süresi (Jain, 2016: 73).

Avasarpinī Döngüsündeki Süreler

- 1) Susamā-Susamā 4 kotikotī sāgaropama süresi
- 2) Susamā 3 kotikotī sāgaropama süresi
- 3) Susamā Dusamā 2 kotikotī sāgaropama süresi
- 4) Dusamā- Susamā 1 kotikotī sāgaropama süresi
- 5) Dusamā 21000 yıl
- 6) Dusamā- Dusamā 21000 yıl (Jain, 2016: 73).

1.1.2. Cainist Syādvāda Öğretisi

Cainist inancı diğer dinlerden ayıran bir başka önemli öğretisi, Sapta-Bhaṅgī-Naya olarak da adlandırılan Syādvāda öğretisidir. Sapta-Bhaṅgī-Naya, “mantıklı yedi adım” veya “yedi aşamalı düşünce” olarak tanımlanmaktadır. Syāt kelimesi “olası” anlamına sahipken, Syādvāda kelimesi halinde “olasılık teorisi” anlamına gelmektedir

(Sharma, 1962: 39-41). Aslında Syādvāda öğretisi, çok yönlü bir gerçeklik görüşünü anlatan Anekāntavāda öğretisinin daha net bir şekilde anlaşılması için oluşturulmuştur. Anekāntavāda öğretisinin kökeni Tīrthaṅkaralara dayanmaktadır. Bu öğretiye göre bir Tīrthaṅkara doğrudan gerçeklik bilgisini deneyimleyebilir ve aynı zamanda bir nesnenin tüm olası yönlerini kavrayabilir (Wiley, 2006: 36). Jainist kültür içerisinde Syāt kelimesi “bilginin göreceliği” anlamında kullanılmaktadır (Sharma, 1962: 39-40). Bu öğretiye göre bir nesne üç yolla bilinebilir. Bu yollar; durnīti, naya ve pramāṇadır. Kismī bir gerçeği, mutlak gerçekle karıştırmaya veya yanlış hükme varmaya ise durnīti denir. Bir durumun göreceli gerçeğine naya, kismī bir gerçeğin farklı şekillerde yorumlama olasılığına da pramāṇa denir. Her nayanın, pramāṇa olabilmesi için syāt tarafından nitelik kazanması gerekir. Syāt, gerçeğin sembolü olarak kabul edilir ve tüm zıt görüşleri ortadan kaldırır. Syāt’ı reddetmek, deneyimle çelişen asılsız gerçekçiliği kucaklamaktır. Örneğin; bir masa düşünelim. Bizler bu masanın var olduğunu biliyoruz, fakat masanın kesin bir şekilde var olduğunu bilmiyoruz. Biz masanın göreceli olarak var olduğunu biliyoruz. Dahası bu masanın birçok özelliği bulunsa da biz bu özelliklerden bazılarını (masanın boyu, ağırlığı gibi) biliyoruz. Ancak masa kendi içerisinde sonsuz gerçeklik olarak mevcutken bizler yalnızca masanın göreceli bilgisine erişebiliyoruz. Masayı bir madde olarak biliyoruz ve bu masa başka bir zamanda veya biçimde mevcut değildir. Sonuç olarak bu masa, farklı bakış açılarıyla bakıldığında hem mevcut hem de mevcut değildir (Sharma, 1962: 39-41).

Yukarıdaki bilgiler ışığında eşya hakkındaki göreceli hükümler aşağıdaki yedi değerlendirme ile gösterilebilir;

- (1) Syādaṣṭi: Göreceli olarak, bir eşya (masa) gerçektir.
- (2) Syānnāṣṭi: Göreceli olarak, bir eşya (masa) gerçek değildir.
- (3) Syādaṣṭi nāṣṭi: Göreceli olarak, bir eşya (masa) hem gerçek hem de gerçek değildir.

(4) Syādavaktavyam Göreceli olarak, bir eşya (masa) tanımlanamaz.

(5) Syādasti cha avaktavyam: Göreceli olarak, bir eşya (masa) hem gerçek hem de tanımlanamaz

(6) Syānnāsti cha avaktavyam: Göreceli olarak, bir eşya (masa) gerçek değildir ve tanımlanamazdır.

(7) Syādasti cha nāsti cha avaktavyam: Göreceli olarak, bir eşya (masa) gerçektir, gerçek değildir ve tanımlanamazdır (Sharma, 1962: 41-42).

Cainist kültür içerisinde Syādvāda öğretisiyle ilgili birçok anlatı vardır. Örneğin Mahāvīra bir evin ikinci katında oturmaktadır. Kākadhara ve Pakshdhra isimli arkadaşları Mahāvīra'yı görmeye gelmişlerdir. Kākadhara ve Pakshdhra birinci kata geldiklerinde Triṣalā ile karşılaşır ve Mahāvīra'nın nerde olduğunu sorarlar. Bunun üzerine Triṣalā, Mahāvīra'nın ikinci katta olduğunu söyler. Fakat Kākadhara ve Pakshdhra ikinci kata çıktıklarında Mahāvīra'yı bulamazlar. Daha sonra üçüncü kata çıkarlar ve Mahāvīra'nın babası Siddhārtha'yla karşılaşır. Siddhārtha'ya selam verdikten sonra, saygılı bir şekilde Mahāvīra'nın nerede olduğunu sorarlar. Bunun üzerine Siddhārtha, Mahāvīra'nın bir kat aşağıda olduğunu söyler. Sonrasında iki arkadaş ikinci kata geri dönerler ve etraflarına dikkatli bir şekilde bakarken, Mahāvīra'yı balkonda oturup düşünür şekilde bulurlar. İki arkadaş Mahāvīra'ya; “Biz ilk önce senin nerde olduğunu Triṣalā'ya sorduk ve yukarda olduğunu söyledi. Bu sebepten yukarıya çıktık sonra Siddhārtha'ya aynı soruyu sorduk. Aşağıda olduğunu söyledi. Lütfen Mahāvīra bize nerede olduğunu söyle?” diye sordular. Mahāvīra gülümseyerek; “Alt kata göre üst kattayım ve üst kata göre alt kattayım. Üst kat ve alt kat göreceli ifadelerdir. Ben olduğum yerdeyim ama gerçek hayatta görecelik olmadan ilerleyemeyiz.” şeklinde cevap verdiği rivayet edilir (Jain, 2002: 42-43). Diğer bir anlatıda ise; bir gün kral Ekber bir çizgi çeker ve sarayda çalışanlarına; “sarayımda bu çizgiyi silmeden kısaltabilecek kadar zeki biri var mı? diye sorar. Kralın sorusu üzerine saray çalışanlarının kafası karışır ve bir çözüm bulamazlar.

Sonrasında Birbal kalkıp tebeşiri alır ve daha önce çizilen çizginin yanına, daha uzun bir çizgi çizerek; “Efendimiz, çizginizi silmeden kısalttım” der. Bunun üzerinde saray çalışanları Birbal’ın zekâsına şaşırırlar. Sonuç olarak çizginin uzunluğu değişmez, ancak uzun olana göre Ekber’in çizgisi kısalmış olur (Jain, 2002: 43).

Syādvāda öğretisini amacı herhangi bir dini geçersiz kılmak değildir. Çünkü tüm dinler var olursa, o zaman Syādvāda öğretisi anlam kazanır. Ancak, dinlerin çeşitliliği olmazsa Syādvāda öğretisi anlamsız hale gelir. Dinler bahçelerde bulunan farklı koku ve renge sahip çiçekler gibilerdir ve Syādvāda ise bu çiçekleri bir araya getiren bir demet gibidir (Jain, 2002: 43-44). Syādvāda öğretilerine göre her madde sayısız niteliklere sahiptir ve bu niteliklerin tamamını ya Kevalin⁹ (eren) ya da Tīrthaṅkaralar kavrayabilir. Bunların dışında sıradan insanlar maddenin niteliklerinin tamamını değil, yalnızca bir kısmını kavrayabilir. Bu sebepten sıradan insanların maddeler hakkındaki görüşleri görecelidir (Yitik, 2018: 150).

1.1.3. Cainist Karma ve Kurtuluş Öğretisi

Hindistan menşeli dinlerde karma öğretisinin etkin bir yeri vardır. Fakat Cainist düşünce içerisindeki karma anlayışı, diğer Hint dinlerindeki gibi bir eylemin sonucunda oluşan ve gözle görülmeyen mistik güç anlamına gelmemektedir. Cīvaya nüfuz eden ve cīvayı kirleten, duyu organlarıyla algılanmayan maddeler (pudgala) bütünü ifade etmektedir (Metha, 1971: 189). Cainist inançta bulunan karma öğretisiyle, Hinduizm’deki karma öğretisi arasında birtakım temel farklar vardır. Bu farklardan ilki; Hinduizm inancına göre Tanrı Parameşvara’nın, tıpkı bir yargıcın yasanın öngördüğü cezaları

⁹ Bir kişinin her şeyi bilme seviyesine erişmesini ifade etmektedir. Kevalin seviyesine ulaşmış kişi, tüm maddelerin geçmişini, şimdiki durumunu ve geleceğini bilir. Kevalin seviyesine ulaşmış olan ruh çeşitli karmalardan da kurtulmuştur. Kevalin’e ulaşmış kişinin mükemmel bilgisi ve davranışı bir Tīrthaṅkarayla aynı olmasına rağmen, bu kişi bir başkasına kurtuluş yolunu öğretmez zaten bu yönüyle Tīrthaṅkara’dan ayrılır (Wiley, 2006: 123).

uygulaması gibi kötü karmaları cezalandıracağı görüşüdür¹⁰. Cainist pencereden bakıldığında karma ile ilgilenen bir tanrı bulunmamaktadır. Öyle ki karmanın enerji biriktirip kendi kendine var olduğu kabul edilir. Karma öğretisi ile ilgili diğer bir fark ise; Hindular karmanın şekilsiz olduğuna, Cainistler ise karmanın şekli olduğuna inanırlar. Dahası Cainist inanca göre biçimsiz olan şeyler insanlara ne iyi ne de kötü anlamda etki edebilmektedirler. Örneğin, gökyüzü veya uzay şekilsizdir. Bu sebepten insanlara zarar veremezler, ancak karma insanlara zarar verebilir. Bu doğrultuda karmanın bir şekli olmalıdır. Bazı karmalardan kurtulmak kolay, bazılarından ise oldukça zordur. Örneğin; bir atkı, toz olduğunda kolay bir şekilde temizlenebilir ama aynı atkı yağ olduğunda temizlenmesi oldukça zordur. Hatta yıkanması gerekir. Ateş külünün odunun içerisinde veya yağın susam tohumunda gizlenmesi gibi, karma da tüm eylemlerde gizlidir. Hinduizm ve Cainizm arasında karma öğretisindeki bir başka fark; bazı Hindular Māyā (yanılsama) olgusuna inanmaktadırlar. Māyā daha önceki doğumların hatırlanmasına sebep olur ve böylece karma içerisinde daha önceki doğumların yansımaları vardır. Cainist kültür içerisindeyse, Acnāna (cehalet) görüşü vardır. Bu görüşe göre ruh iyi eylemler sayesinde Acnāna etkeninden kurtulur ve üstün öğretilerine erişir (Stevenson, 1915: 174-175).

Cainist inanca göre karmanın ilk kaynağı, dünyevi şeylere olan bağlılığı ifade eden Avirati'ya olmuştur. Avirati'ya için örnek olarak yiyeceğe, eşyaya, kadına olan düşkünlük gösterilebilir. Eğer bir kişi ne kadar az Avirati'den etkilenirse paralel olarak karmadan da aynı oranda uzaklaşır. Aynı zamanda karma, aç gözlülük (Kaṣāya)¹¹, öfke, hilekârlık gibi olguları da meydana getirir (Stevenson, 1915: 173-174)

¹⁰ Tanrı Parameşvara'ya olan inanç tüm Hindular için geçerli değildir.

¹¹ Kaṣāya kelimesi hırsı ifade etmektedir. Kendi içerisinde dörde ayrılmıştır. Bunlar; krodha (öfke), māna (gurur), māyā (hilekârlık) ve lobha (aç gözlülük). Cainist inanca göre eğer bir kişi Mokṣa'ya ulaşmak istiyorsa Kaṣāya'dan kurtulması gerekir (Wiley, 2006: 120-121).

Cainist kutsal metinler arasında yer alan ve beşinci Aṅga olan *Bhagavatī ViyāhaPannati*’de de Mahāvīra’nın, saṃsāra ve karma ile ilgili düşüncelerinden bazıları yer almaktadır.

“Bir ağ ipliklerden oluşur ve her bir iplik birbiri ile etkileşimdedir. Oluşan ağın bir tarafında ağırlık veya sallantı olduğunda en uzak taraftaki ağın ipliği de bu ağırlıktan veya sallantıdan etkilenip bir tepki olarak hareket eder. İşte bir ruhda defalarca yeniden doğar ve her yeni doğuşunda sonraki hayatı için tepkilerde bulunur” (Winternitz, 1933: 444).

“Bu ruh senin Goyama, anne, baba, kız kardeş, kadın, erkek evlat, kız evlat, katil düşman, prens, yönetici, yargıç, köle, yolcu veya ruhlarla alakalı olan her şeyde sen beden buldun, sen sonsuz sayıda beden buldun” (Winternitz, 1933: 444).

On birinci Aṅga olan *Vivāgayasum*’un içerisinde de iyi ve kötü eylemlerin değerlendirilmesi ile ilgili efsaneler yer almaktadır. Bu efsaneler, *Avadāna Śataka* ve *Karma Śataka*’da yer alan Buddhist Karma hikâyeleri biçimindedir. Örneğin; Goyama İndabhūti, Mahāvīra’nın en eski öğrencisidir. Goyama İndabhūti birkaç mutsuz insan görür. Bunun üzerine Mahāvīra’nın bu konular üzerindeki açıklamalarına gereksinim duyar. Mahāvīra; “İlk defa kötü bir şans ile doğan insanın, daha sonraki yeniden doğumlarında da kötü varoluşları devam edecektir. Ancak en nihayetinde iyi bir yeniden doğumu elde edebilecektir. Örneğin, önceki hayatında doktor olan Umbaradatta bütün korkunç hastalıkları geçirmiş bir kişidir. Çünkü doktorluk hayatında hastalarına et yemelerini tavsiye etmiş ve birçok hastasının ölmesine sebep olmuştur. Bu sebepten Umbaradatta, kötü yeniden doğumlar yaşayacaktır. Ancak Umbaradatta en sonunda bir tüccar olarak yeniden doğacaktır.” diye açıklama yapar (Winternitz, 1933: 452-453).

Cīva bağlı olduğu karmadan kurtulduğunda hem yeniden doğumlardan kurtulur hem de Mokṣa’yı elde eder. Mokṣa saf mutluluğun (anantasakha), saf ve sonsuz bilginin (anantacnana) ve sonsuz algının (anantadarṣana) özgürleşmiş halidir. Her cīva potansiyel

olarak kurtuluşa erişebilir ama bu kurtuluş; inanç, davranış ve bilgi tarafından gerçekleştirilir. İnsanın karması çeşitli yollarla belirlenmesine rağmen onda (cīva) doğru eylem için sonsuz bir güç vardır. Bu gücü, bireyin tüm karmalardan kurtulmasını ve en nihayetinde kurtuluşa erişmesini sağlayan meditasyon sağlamaktadır. Bir kişi Mokşa'ya erişmişse açlık, üzüntü, keyif gibi olguları hissetmez ve o kişi karmadan kurtulmasıyla sonsuz mutluluk ve sakinliğe erişir (Bhattacharyya, 1976: 153). Ayrıca Jainist kültüre göre bir kişinin Mokşa'ya erişmesi için cīvanın yeni karma akışını engellemesi ve önceki karmayla olan bağılıklarını temizlemesi gerekmektedir (Wiley, 2006: 119). Cīva, karmaya bağlı olduğu sürece yeniden doğumlar gerçekleşmeye ve bu yeniden doğumlarla karmada oluşan iyi ve kötü eylemler tekrarlanmaya devam edecektir. Eğer karma geçmiş yaşamdaki kötü eylemlerden oluşmuşsa yeniden doğumların sürekliliği devam edecektir. Ancak karma geçmişteki iyi eylemlerden oluşmuş olsa da karmadan kurtulana kadar yeniden doğumlar bir süre daha gerçekleşmeye devam edebilir. Karma, cīva ile derinlemesine ilişkilidir. Cīva bir bedeni terk ettiğinde, karmasının ağırlığı onu karşı konulmaz bir şekilde başka bir gatiye (duruma) çeker ve bu çekim sonrasında cīva başka bir bedende var olur. Cīva ancak hem iyi hem de kötü karmadan kurtulursa aydınlanabilir (Stevenson, 1915: 176).

Niteliklerine göre karma, sekiz ana bölüme ayrılır:

1. Cñānavaraniya Karma: Cīva'daki sonsuz bilgiyi örten karmadır. Ayrıca bu karma beş alt bölüme ayrılmaktadır.

- a) Mati Cñānavaraniya Karma: Duyu organları ve zihin ile kazanılan bilgiyi engelleyen karmadır.
- b) Sruta-Cñānavaraniya Karma: Jainist kutsal metinlerin okunmasıyla elde edilebilecek bilgiyi engelleyen karmadır.
- c) Avadhi-Cñānavaraniya Karma: Nesnelerin özü ile ilgili bilgiyi engelleyen karmadır.

- d) Manahparyāya-Cñānavarāniya Karma: Başkalarının düşünceleri konusundaki bilgiyi engelleyen karmadır.
- e) Kevala-Cñānavarāniya Karma: Cīvanın, üstün bilgiyi edinme özelliğini engelleyen karmadır.

2. Darsanāvarāniya Karma: Cīvada var olan önsezi yeteneğini engelleyen karmadır. Ayrıca dokuz ayrı alt bölümü vardır.

- a- Caksurdarsanāvarāniya Karma: Görme duyusuna bağlı sezgiyi engelleyen karmadır.
- b- Acaksurdarsanāvarāniya Karma: Göz hariç diğer duyu organlarının sezgilerini örten karmadır.
- c- Avadhidarsanāvarāniya Karma: Nesnelere karşı sezgiyi örten karmadır.
- d- Kevaladarsanāvarāniya Karma: Cīvanın sezgisini örten karmadır.
- e- Nidrā Karma: Cīvanın sezgi özelliğini engelleyen karmadır. Ancak bu karma, cīva uyku durumundayken ortaya çıkar.
- f- Nidranidraka Karma: Cīvanın derin uyku durumuyla önsezi yeteneğinin büyük ölçüde engelleyen karmadır.
- g- Pracalā Karma: Bu Karma da Cīvanın önsezi yeteneğini engeller. Fakat bu karma otururken veya ayaktaiken uyku halinin meydana gelmesiyle oluşur.
- h- Pracalāpracalā Karma: Ortaya çıkan uyku durumuyla, Cīvanın önsezi yeteneğini engelleyen karmadır.
- i- Styānagraddhi Karma: Sebep olduğu uyurgezerlikten dolayı, Cīvanın önsezi yeteneğini engelleyen karmadır.

3. Vedanīya Karma: Hazlar ve acıları ortaya çıkaran karmalardır. İki alt gruba ayrılmaktadır;

- a- Sāta Vedanīya Karma: Mutluluğu ortaya çıkaran karmadır.

b- Asāta Vedānīya Karma: Acıyı ortaya çıkaran karmadır.

4. Mohanīya Karma: Gerçek inancı engelleyerek doğru davranışları örten karmadır. İki alt grubu vardır;

a- Darasana Mohanīya Karma: Cīva içerisindeki dinî gerçekliğin bilgisinde karışıklığa sebep olan karmadır. Ayrıcı bu karmanın üç alt bölümü vardır;

aa- Mithyātva Mohanīya Karma: Bireyin doğru inançları terk edip uygun olmayan inançlara bağlanmasına sebep olan karmadır.

ab- Samyaktva Mohanīya Karma: Doğru inancı zayıflatan karmadır.

ac- Misra Mohanīya Karma: İnanç konusundaki sürekliliği ortadan kaldırarak karmadır.

b- Cāritra Mohanīya Karma: Cīvadaki doğru davranış alışkanlıklarını örten karmadır. Bu engellenmenin sebebi cīva da ortaya çıkan dört temel¹² ve dokuz yarım arzudur¹³. Dahası bu temel arzuların ortaya çıkma süresi şu şekilde alt bölümlere sahiptir;

ba- Anantanubandhin: Yaşam boyunca devam eden bu vasıtayla bireyi doğru inanç ve davranıştan alıkoyan karma arzusudur.

bb- Apratyākhyāñavarana: Bu karma arzusu doğru inanca zarar vermemektedir. Cainist düşünce sistemine göre bu karma arzusu mutlak kurtuluşu engelleyebilir. Dahası bu karmanın süresi tahminen bir yıldır.

bc- Pratyākhyāñavarana: Çileci hayata başlamayı engelleyen ve dört ay devam eden arzudur.

bd- Sañcvalana: Mükemmel doğru davranışı engelleyen ve on beş yıl devam ettiği kabul edilen arzudur.

¹² Dört temel arzu; krodha (öfke), māna (gurur), maya (yanılgı), lobha (açgözlülük).

¹³ Yarım arzular No-kaśāya olarak adlandırılır. Bunlar; Hāsyā (Gülmek), Rati (bir nesneye ön yargı duymak), arati (bir nesneye ön yargılı nefret duygusu), soka (acı, keder), bhaya (korku), cugupsā (tikinti), purusa-veda (kadına duyulan cinsel arzu), Striveda (erkeğe duyulan cinsel arzu), Napımsakaveda (hem erkeğe hem de kadına duyulan cinsel istek).

5. **Āyus Karma:** Canlının yaşam süresini belirleyen karmadır. Dört alt bölüme ayrılmaktadır;
- a- Deva Āyus: Varlığın tanrılar âleminde kalış süresini belirler.
 - b- Manusya Āyus: Canlının yeryüzünde beşer formunda kalış süresini belirleyen karmadır.
 - c- Tiryağ Āyus: Canlının yeryüzünde hayvan formunda kalış süresini belirleyen karma.
 - d- Naraka- Āyus: Canlının Naraka (ceza görme yeri olarak kabul edilir) âleminde kalış süresini belirleyen karmadır.
6. **Nāma Karma:** Bu karma cīva atomları arasındaki farkı ortaya çıkarır.
7. **Gotra Karma:** Bireyin doğumla birlikte sahip olacağı sosyal statüyü belirleyen karmadır. İki alt gruba ayrılmaktadır;
- a- Uccai Gotra Karma: Asil bir aileden doğumu temin eder.
 - b- Niccai Gorta Karma: Sudra veya Parya kastına mensup olarak dünyaya gelmeyi sağlayan karmadır.
8. **Antarāya Karma:** Cīvanın hareketi sonucunda doğru eylemlerde bulunmasını engelleyen karmadır. Bu karma beş türde Cīva'yı etkiler;
- a- Pāna Antarāya Karma: Bireyin başka bireylere yardım etmesini engeller.
 - b- Lābha Antarāya Karma: Bireyin arkadaşları tarafından verilen hediyeleri almasını engeller.
 - c- Bhoga-Antarāya Karma: Bir bardak suyun tüketilmesi gibi sadece bir defalık tüketilebilen zevkleri almayı engelleyen karmadır.
 - d- Upobhoga Antarāya Karma: Elbise gibi eşyaların defalarca kullanılmasından hoşlanmayı engelleyen karmadır.
 - e- Vīrya Antarāya Karma: Cīva irade gücünü engelleyen karmadır.

Sonuç olarak Cainist kültüre göre karma, yaratılışın temel amacı ve olayların akışını belirleyen önemli unsurlardan biridir (Yitik, 1996: 162-166).

Cainist öğretiyeye göre temiz olan cīva, karmik¹⁴ unsurlarla birleşmekte ve bu birleşmenin sonucu ile kirlenmektedir. Cīvanın, karmik unsurlara bağlanmasının temel sebebi cehalettir. Bu cehaletin ortadan kaldırmanın yolu Tīrthaṅkaraların hem yaydığı hem de şekillendirdiği öğretilerden geçmektedir. Bu doğru bilgiyle kişi kurtuluşa erişir. Doğru bilgi ışığı belirlediğinde, doğru davranışlar tarafından tüm karmalardan kurtulmak mümkün olabilir. Doğru bilgi (samyag cñāna), doğru inanç (samyag daršana) ve doğru davranış (samyag chāritra) kurtuluşun yoludur. Bu üç değer birbirlerini etkilemekte ve üç Cainist mücevher (tri-ratna) olarak nitelendirilmektedir (Sharma, 1962: 53-54).

Cainist öğretiyeye göre birey yeniden doğum döngüsünden kurtulmak için ailesiyle olan bağlarını kesmeli ve başka insanların verdiği sadakalar ile hayatını devam ettirmelidir. Ayrıca bu çileci kişi ne hareketli ne de hareketsiz hiçbir şeye zarar vermelidir. Bu kişi azla yetinmeli ve meditasyonla kararlı bir şekilde zihnini arzularından uzaklaştırmalıdır. Aynı zamanda çileci kişi bekâr bir kadına karşı hoşgörölü davranmalı ama karşı cinse herhangi bir arzu duymamalıdır. Çileci tıpkı bir ateşin, gümüş üstündeki kirliliği ortadan kaldırdığı gibi daha önce işlemiş olduğu günahlarla yüzleşmelidir. Böylece çileci kişi, tıpkı bir yılanın derisinden kurtulduğu gibi arzularından kurtulur. Arzularından kurtulan çileci dünya ile olan bağını keser ve herhangi bir keşişe ihtiyaç duymaz. Böylece bu kişi yeniden doğum döngüsünden kurtulmuş olur (*Ākāraṅga Sūtra*, 1884: 211-213).

¹⁴ Cainist öğretiyeye göre karmik unsurlar dünyevi şeylerdir. Bu unsurlar pudgala ile cīvaya geçmektedir.

Tablo 2. Ruhun Kurtuluşa Erişmesi İçin Gerekli On Dört Adım

Yukarıdaki şemada bir ruhun karmadan kurtulması için gerekli olan on dört adım gösterilmiştir. Bu adımlar geneli itibarıyla Cauda Guṇasthānaka olarak adlandırılır. İlk adım Mithyātva Guṇasthānaka ile başlamaktadır. Bu adımda cīva tamamen karmanın etkisi altındadır. İkinci adımda ise cīva, küller altında saklanan ateşe benzetilir. Birinci adım ile pek bir farkı yoktur. Fakat üçüncü adımın önemli bir yeri bulunmaktadır. Çünkü bu aşamada birey, inanç kuvveti sayesinde ya dördüncü adıma geçer ya da ikinci adıma gerilemek zorunda kalabilir. Eğer kişi dördüncü adıma geçerse geçmişteki iyi karmalardan etkilenmeye devam eder. Beşinci adıma geçildiğinde ise birey dinî eylemleri vasıtasıyla dinî davranışların önemini farkına varır.¹⁵ Altıncı adıma ulaşmış bir bireyin çileciliğe eriştiği ve kısmen de olsa hırslarından kurtulduğu kabul edilir. Yedinci aşamaya yükselen kişi çileciliği süresince edindiği sorumluluklar sayesinde öfkeden kurtulmasına rağmen gurur, açgözlülük gibi değerlerden kurtulamamaktadır. Ayrıca bu aşamada meditasyon isteğinin artmasıyla, uykuya sevk eden kötü davranışlar ortadan kalkar ve

¹⁵ Digambara mezhebine göre bir kadın en fazla beşinci adıma kadar yükselebilir. Çünkü bu mezhebe göre kadınlar kurtuluşa erişemez.

birey her türlü umursamazlıktan kurtulmuş olarak kabul edilir. Sekizinci aşamaya ulaşan çileci, gururu ortadan kaldırmıştır. Ayrıca bu aşamada birey yoga sayesinde meditasyon gücünü artırmaya ve bağlı olduğu karmayı çözmeye başlar. Dokuzuncu adıma geçildiğindeyse kişinin yalnızca hilekârlık (yalan) yeteneğinde değil, aynı zamanda karşı cinse duyulan ilgisinde de büyük oranda bir azalma gerçekleşmektedir. Ancak bu aşamaya ulaşan birey hâlâ çileci olmadan önceki yaşamını hatırlamakta ve geçmişinden tamamen kurtulamamaktadır. Onuncu adıma geçtiğindeyse birey tüm neşe, korku, keder, tiksinti ve koku algısını aşarak ileri seviyede bir çileciliğe erişir. Fakat bu aşamaya geçen çilecilerde az da olsa açgözlülük devam edebilir. On birinci aşama ise ermiş bir çileci için çok önemlidir. Çünkü ermiş çileci, açgözlülük günahından tamamen kurtulursa bir Siddha olabilir. Ancak çileci açgözlülüğü aşamazsa yedinci, altıncı veya daha alt seviyelere gerileyebilir. On ikinci adıma gelmiş bir çileci, sadece aç gözlülükten değil aynı zamanda tüm ghâtin karmadan da kurtulur. Ancak aghâtin karma varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Ayrıca bu aşamada karmanın cıvayı etkileme gücü önemli oranda azalmış olur. On üçüncü aşamada ise çilecinin vaaz verebilecek seviyede olduğu kabul edilir ve çileci kişi bir Tīrthāṅkara olur. Böylece evrenin her alanına erişebildiği kabul edilir. Son adıma erişen ermiş ise tüm karmaları temizleyerek bir Siddha olarak Mokṣa'ya erişmektedir (Stevenson, 1915: 185-191).

Sonuç olarak Jainist inanca ait karma anlayışından kurtulmak ve Mokṣa'ya erişmek için bu on dört adımın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dahası bu on dört adımın Jainist inancın temel taşlarını oluşturduğu kabul edilir.

1.2. CAİNİST KÜLTÜRÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.2.1. Cainist Kültürün Kökeni ve Tarihsel Gelişimi

Cainizm, Hindistan’da doğmuş en eski dinler arasında yer almaktadır. Bu köklü dinî oluşum, Hindistan coğrafyasına yayılmış ve farklı bölgelerde çeşitli isimlerle anılmıştır. Bu isimlerden bazıları; R̥shabha inancı, Samāni, Bhavya, Saraka, Bhāvaḍe, Śrāvaka’dır (Sharma, 2002: 1). Cainist kültür tıpkı Buddist kültür gibi MÖ 6. yüzyılda Ganga havzasında yer alan Bihar eyaletinde Hinduzim’in kast anlayışı ve kanlı kurban törenlerini karşı ortaya çıkmış bir reaksiyon hareketi olarak nitelendirilebilir (Yitik, 2018: 139). Cainist kültürün ortaya çıktığı dönemde Dekkan bölgesinde Gaṅga, Rāshtrakūṭa, Çālukya ve Kadamba adlı hanedanlıklar hüküm sürmekteydi ve Cainist kültür bu hanedanlıkların yönetimi altında gelişmeye ve yayılmaya başlamıştır (Pulsalker, 1964: 290).

Gaṅga¹⁶ hanedanlığı (MÖ 250-MS 1004) hükümdarları, Cainist kültürün önemli destekleyicilerindendi. Nītimārga ve küçük oğlu Būtuga kendilerini, Cainist kültüre adanmışlardı. Mārasimha ve öğrencisi Acitasena sadık birer Cainist olmuşlardı. Ayrıca, Mārasimha tanınmış Cainist okullarını desteklemekle kalmamış Cainist öğretiyi korumak ve geliştirmek için çalışmıştır. Dahası birkaç yere *mānastambhalar*¹⁷ ve *basadislerin* kurulmasını sağlamış ve hayatına Sallekhanā (yavaş açlık)¹⁸ ile son vermişti. Mārasimha’nın üstün hükümdarından biri olan Chāmuṇḍarāya da Cainist kültürün önemli

¹⁶ Gaṅga hanedanlığının kökeniyle ilgili iki farklı görüş vardır. İlk görüşe göre Gaṅga hanedanlığı, kuzey Hindistan’dan göç etmiş bir hanedanlıktır. Diğer bir görüşe göre; bu hanedanlığın güney Dekkan bölgesinin yerlileri olduğu fikridir (Kamath, 2001: 39-40). İlk görüş biraz hayali görünse de Gaṅga hanedanlığının orijiniyle alakalı hâlâ birçok fikir ayrılığı varlığını sürdürmektedir. Hanedanlığın hükmettiği coğrafya, Gaṅgavidi olarak adlandırılır ve bu bölge günümüzde Mysuru, Hassan Chamaracanaṅgar, Tumkur, Kolar, Mandya ve Bangalore’u içerisini almaktadır (Kamath, 2001: 39-40). Bu bilgilere ek olarak Gaṅga hanedanlığı, döneminin Hint edebiyatı, kültürü ve politikasının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır (Kamath 2001: 49-50).

¹⁷ Cainist tapınakların veya Cainist heykellerin önüne inşa edilen büyük bir sütundur.

¹⁸ Yiyecek ve içecek alımını kademeli olarak azaltarak ölümüne oruç tutmayı salık veren dinî uygulamadır.

destekçilerindendi. Ayrıca Memichandra ve Acitasena, Chāmuṇḍarāya'ya Cainist felsefe ve inanç geleneğini öğreten hocaları olmuşlardır (Pulsalker, 1964: 290).

Rāshṭrakūṭa¹⁹ hanedanlığının (MS 754-974), birçok dinî mezhebe ve inanca karşı hoşgörülü bir tutum sergilemiş olduğu bilinmektedir. Ancak yine de Rāshṭrakūṭa hanedanlığı hükümdarlarının Cainizm'e karşı belirgin bir sempati duyduğu anlaşılmaktadır. I. Amoghavarsha Nṛipatuṅga²⁰ Hinduizm'den daha çok Cainist kültüre yakınlık göstermiştir. I. Amoghavarsha Nṛipatuṅga'nın, hem Syādvāda öğretisini benimsediği hem de Hindu tanrılarına saygı gösterdiği aktarılmaktadır. I. Amoghavarsha Nṛipatuṅga'ya Cainist kültürü öğreten hocası Cinasena'dır. Ayrıca Banavāsi'deki Cainist manastırlar Amoghavarsha'ya atfedilir (Pulsalker, 1964: 290-291).

Cainist kültürün Hint kültür tarihindeki varoluş serüveni Tīrthaṅkaralar²¹ ile başlamıştır. Öyle ki zamanla politik desteğin sağlanması Cainist kültürün, tarihsel olarak da varoluşunu kuvvetlendirmiştir.

Cainist öğretisi ve kültür birikimi, yirmi dört farklı Tīrthaṅkara'nın (ruhani lider) varlığından bahsetmektedir. Geleneksel anlayışa göre ilki Tīrthaṅkara Ādinātha (Ṛsabhadeva) ve sonuncusu Tīrthaṅkara Mahāvīra'dır. Ancak araştırmacılar, bugünkü yirmi dört Tīrthaṅkara listesinin MÖ II veya I. yüzyılda ortaya çıktığını ileri sürmektedir (Dundas, 2002: 40).

Cainist kültürde Hint medeniyetinin kurucusu olarak görülen ilk Tīrthaṅkara Ṛishabha'nın inanırları için ayrı bir yeri vardır. Ṛishabha, evliliğin yakın akrabalar

¹⁹ Hanedanlığın ana merkezini Karnataka, Maḥāṣatra ve Andra Pradeş oluşturmaktadır (Reu, 1933: 54). Hanedanlığın kökeni tam anlamıyla bilinmemesine rağmen Aşoka dönemine (MÖ II. yüzyıl) dayandığıyla ilgili görüşler ağır basmaktadır. Ayrıca hanedanlığın VI. ve VII. yüzyıllarda Dekkan ve kuzey Hindistan'daki küçük krallıklar ile bir etkileşimi olduğu bilinmektedir (Kamath, 2001: 72-74).

²⁰ Rāshṭrakūṭa hanedanlığının en büyük hükümdarıdır.

²¹ Cainist inançta yer alan yirmi dört ermiştir. Tīrthaṅkara 'yolu hazırlayan' anlamına gelir. Bunlar mükemmel bilgi (kevalacnāna) sahibi ruhani liderlerdir ve din kötülüğe batacağı zaman ortaya çıkıp onu kurtarırlar (Kaya, 2003: 188).

dışından gerçekleşmesi geleneğini başlatmış ve yeni bir toplum yapısı ya da sosyal düzen meydana getirmiştir. Çiftçilik, sanat ve el işçiliğini öğretmiştir. Rishabha'nın ileri yaşta yüz oğlu vardır. Oğullarından biri ilk imparator Bharata'dır. Hindistan ülkesinin adının da kral Bharata'dan geldiği kabul edilmektedir. Diğer doksan dokuz oğlu ise Hint alt kıtasının farklı bölgelerinde hükümdar olmuşlardır. Cainist toplumu oluşturan dört farklı unsurdan bahsedilmektedir. Bunlar sırasıyla; erkek keşişler, kadın keşişler, erkek inanırlar, kadın inanırlardır. Rishabha'nın söz konusu dinî kuralları belirleyen metinleri de meydana getirdiği kaydedilmiştir. Cainizm'in kurumsal yapısının içerisinde önemli bir yere sahip olan Gaṇadharaları²² da bu özel unvanları adlandırdığı ve sınırlarını belirlediği bilinmektedir. Hindu inanca ait metinlerde de Rishabha ile ilgili birtakım referanslar verildiği görülmektedir. *Śrīmad Bhāgavata* ve *Skanda Purāṇa*'da ise bir takım detaylı anlatılar mevcuttur. Bu anlatılarda Rishabha, Vishnu'nun sekizinci bedenlenmesi olarak tanımlanmıştır. Rishabha'ya aklın duyu organlarından tamamen ayrılmasına ve sakinleşmesine dayanan yeni bir dinî anlayışın yaratılması işi atfedilmiştir (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmī*, 1979: 14-15).

Hint-Avrupa'nın en eski yazılı metinlerinden Rigveda'da ise Rishabha, büyük bir tanrı olarak gösterilmiştir.²³

Bugünkü Cainizm'in kurucusu, MÖ 599-527 yılları arasında yaşadığı kabul edilen Vardhamana'dır²⁴. Mahāvīra, günümüzdeki Hindistan'ın kuzeyindeki Bihar eyaleti sınırları içinde bulunan Vaisali yakınlarında Kshatriya (asker/yönetici) sınıfına mensup bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Vārdhamana otuz yaşına geldiğinde

²² Tīrthaṅkaraların baş öğrencileridir. Öyle ki Cainist kültür içerisinde ilk dilenci keşişler olarak da bilinmektedirler. Gaṇadharalar, Tīrthaṅkaraların öğretilerini ve vaazlarını temel alarak on iki Aṅga ve on dört Pūrva'yı oluşturmuşlardır. Bir Gaṇadhara üstün öğreti bilgisine erişene kadar çileci bir topluluğa (gana) liderlik eder ve Gaṇadhara üstün öğretiyi elde ettikten sonra dilenci lider rolünü bırakır (Wiley, 2006: 88).

²³ Arhat olarak bizim aramızda var olan Ey Tanrı! ilk dünya öğretmeni sıfatı olan, Rishabha gibi büyük bir tanrı, düşmanların yok edicisi olabilir (*Rigveda* X.12:166).

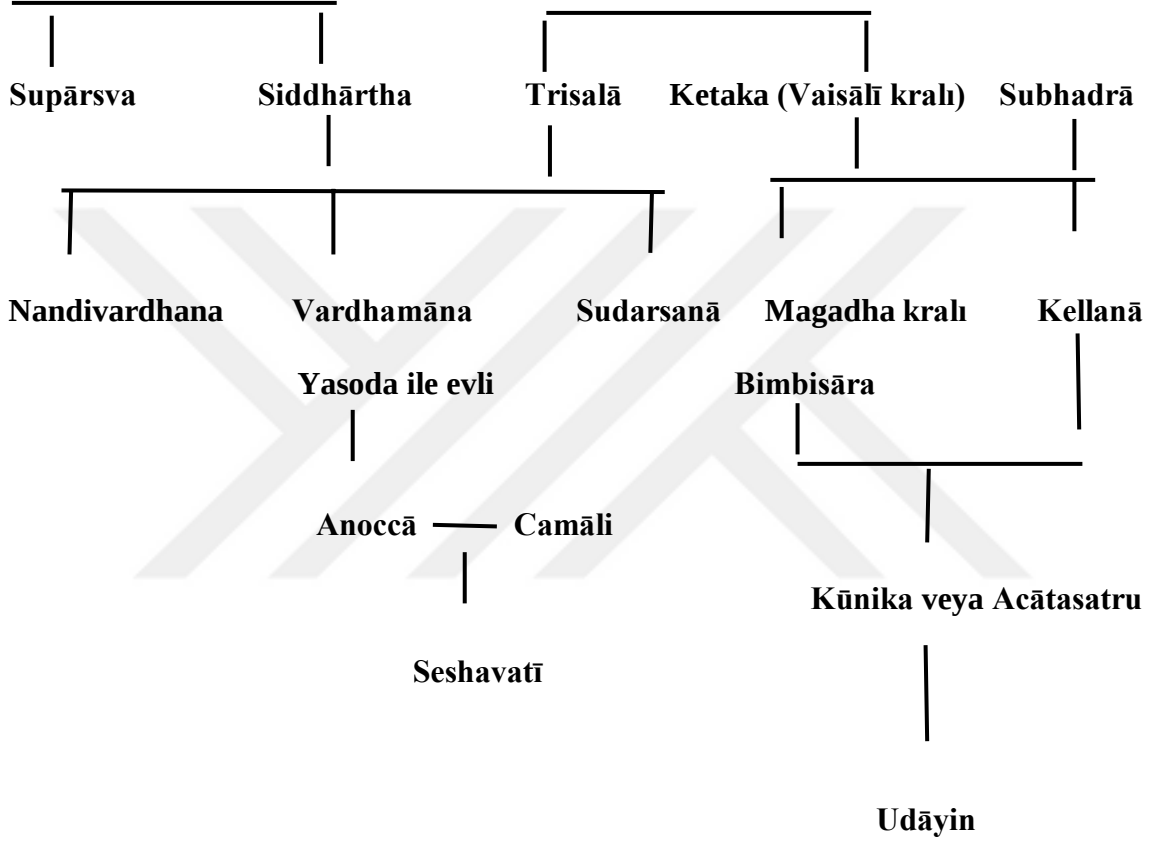
²⁴ Digambara mezhebine göre Mahāvīra MÖ 582-510 yılları arasında yaşamıştır.

evini ve ailesini terk etmiş, on üç yıl boyunca katı bir çilecilik hayatı yaşamış ve yoğun bir kefarete uygulamasında bulunmuştur. Bu sürecin ardından Vardhamana, saṃsāradan (doğum-ölüm döngüsü) nasıl kurtulacağını keşfetmiş ve böylece Kevala'ya (mutlak bilgi) ulaşmıştır. Bu yüzden Vardhamana'ya; Mahāvīra²⁵ (Büyük Kahraman) ve Cina²⁶ (Muzaffer ve Beşerî Duygulardan Arınmış) unvanları verilmiştir. Buradan hareketle Vardhamana'nın öğretisine 'Cainizm', bu öğretiyi benimseyenlere de 'Cainist' denilmiştir (Kutlutürk, 2015: 755-756). Mahāvīra, Magadha ve Aṅga krallıklarının olduğu bölgeleri ziyaret etmiş ve dinini yaymaya çalışmıştır. Magadha imparatorluğu MÖ 6. yüzyılın ortalarında gitgide güçlenerek, Hindistan'ın kuzeydoğusuna hükmeden büyük bir krallık haline gelmiştir. Buddhist ve Cainist kaynaklarda ifade edildiği üzere, etrafındaki çok sayıda küçük krallığı da egemenliği altına alan Magadha kralları, Hint alt kıtasında monarşik bir devlet düzenini kurabilen ilk krallıktır (Kayalı, 2018: 67). Mahāvīra sık sık Magadha kralları Bimbisāra ve oğlu Acātaśatru (Kūnika) ile görüşmüştür. Kaynaklarda, söz konusu ilişkilerin sarayın önde gelen isimlerinin Cainizm'i kabul etmesiyle sonuçlandığı ileri sürülmektedir. Cainistler ilk başlarda Buddhistler hakkında herhangi bir şey söylememiş, yorum yapmamıştır. Fakat daha sonraki zamanlarda Buddha ve Mahāvīra'nın öğrencileri arasında birtakım tartışmalar meydana gelmiştir. Buddha, Cainist toplumda dinî farklılıklar oluşturmak için Mahāvīra'nın inananları arasında dinî bir dönüşüm düşüncesi yaymış ve sonuç olarak Cainist toplumun kayıplar vermesine sebep olmuştur. Hatta Pāli yazıtlarına göre Kral Acātaśatru, Mahāvīra'nın Cainist öğretiler ile ilgili düşüncelerinden tatmin olmayıp yüzünü Buddha'ya dönmüştür. Acātaśatru'yu öldürüp tahtan indiren Udayin'in ise bu cinayeti Cainist bir keşiş kılığına girerek yaptığı görüşü mevcuttur (Charpentier, 1922:

²⁵ Buddhist kaynaklarda Buddha'nın rakibi olarak Nigaṇṭha Nātaputta'dan bahsedilmektedir. Bahsedilen bu isim aslında Cainist kültürün kurucusu olan Mahāvīra'dan başkası değildir (Winternitz, 1933: 428-429).

²⁶ Bu kelime aynı zamanda Buddha'nın cehaleti yenip aydınlığa eriştiğini ifade etmek içinde kullanılmıştır. (*Lotus Sūtra*, 2018: 366-367).

164). Diğer bir öne çıkan anlatıda Rācagriha bölgesindeki Mahāvīra'nın müridi olan Upāli, Buddha'nın yanlış dinî görüşlerini değiştirmek için onu ikna etmeye çabalamıştır. Fakat büyük öğretmen, öne sürdüğü argümanları kolayca alt üst etmiş ve rakibinin müridini kendi tarafına çekmeyi başarmıştır. Upāli'nin eski öğretmene kibirle davrandığı söylenir. Bu durum Mahāvīra'yı fazlasıyla şaşırtır ve dahası öfkelenmesine sebep olur (Charpentier, 1922: 162-165).

(Pātaliputra konseyinin düzenleyicisi)

Tablo 3. Mahāvīra'nın Etkileşimde Bulunduğu Kişiler (Jacobi, 1884: 15).

Yukarıdaki tabloda Mahāvīra'nın doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşimde bulunduğu kişiler gösterilmiştir. Ayrıca Jainizm'in Hindistan tarihindeki etkin çağının MÖ 6. yüzyıl itibarıyla Bimbisāra yönetimindeki Magadha imparatorluğu döneminde başladığı da yine bu tabloda açık bir şekilde gösterilmektedir (Jain, 2005: 1). Mahāvīra'nın annesi tarafından, Magadha krallığı ile akrabalık ilişkisi olduğu

kaydedilmiştir. Dahası Mahāvīra'nın inananlarının çoğu Kshatriya sınıfına mensuptur (Stevenson, 1915: 8).

Vaisali kralı Ketaka'nın kızı Kellana, Magadha kralı Bimbisāra ile evlidir. Bimbisāra, Cainistler ve Buddhistler tarafında övgüler almış bir kraldır. Çünkü Bimbisāra her iki dine de dostça yaklaşp korumuştur (Jacobi, 1884: 14-15). Dahası Cainist kaynaklarda Bimbisāra'nın Mahāvīra'yı bir keresinde sarayında ağırladığı iddia edilmektedir. Ayrıca Magadha ülkesi soğuklarla mücadele ettiği bir sırada, eşlerinden Chellanā'nın, Mahāvīra'ya ibadet ettiği ve Bimbisāra'nın da bundan çok etkilendiği aktarılmaktadır (Kayalı, 2018: 71). Ancak Kellanā'nın oğlu Kūnika (Buddhistler Acātaśatru olarak adlandırır) Buddhizm'i desteklememiştir. Dahası Kūnika babasını öldürmüş ve büyük babasına savaş açmıştır (Jacobi, 1884: 14-15). Cainist gelenekte ise bu durum farklı bir şekilde aktarılmaktadır. Öyle ki Cainistler Acātaśatru'ya karşı daha merhametlidir. Onu baba katili olarak addetmezler. Efsaneye göre, Bimbisāra diğer bir oğlunu krallığın varisi olarak göstermiştir. Bunu öğrenen Acātaśatru çok sinirlenmiş ve tahtın sahibi olabilmek için babasını hapsedmiştir. Günler süren tutsaklıktan sonra Bimbisāra, oğlunun daha kötü bir şey yapmasını engellemek için kendini zehirleyerek öldürmüştür (Kayalı, 2018: 72). Daha sonra tıpkı babasının Aṅga'yı, Magadha krallığına eklemesi gibi Kūnika Videha'yı hükümdarlığına dâhil etmiştir. Ayrıca Magadha imparatorluğunun sınırlarının genişletilmesiyle hem Buddhizm hem de Cainizm'in büyük bir hızla yayılması için yeni bir alan açılmasını sağlamıştır (Jacobi, 1884: 14-15). Kūnika, Pātaligrāma kalesini inşa ettirmiştir. Kaleyi inşa ettirme sebebi Videha toplumunu yani Vaggiansları (Vrigis) göndermemek ve boyun eğdirip hükümdarlığı altına almak olmuştur. Mahāvīra'nın dayısı ve Kūnika, Cainist inanırlar üzerine saldırdığı için mevcut sempatilerini kaybetmişlerdir. Sonrasında politik olarak Kūnika, Cainizm'in çağdaşı olan Buddhizm'i desteklemiştir (Jacobi, 1884: 14-15).

Mahāvīra, Cainizm'in kurumsallaştırıcısı olsa da Cainist kültürün temelleri; Mahāvīra'dan yaklaşık 250 yıl önce yaşamış olan Pārşva'ya kadar uzanır. Ancak Mahāvīra, Pārşva'nın emirlerinden vazgeçip bugünkü Cainizm'de hâkim olan kendi emirlerini oluşturmuş ve kaidelerini belirlemiştir. *Ākārāṅga Sūtra* da Mahāvīra'nın ailesinin Pārşva'nın inanırları olduğundan bahsedilmektedir. Mahāvīra da Pārşva'nın inanış orijininin geldiği için dünyevi hayattan feragat etmiştir (Dundas, 2002: 30). Bu bilgiler Mahāvīra'nın eski Cainist geleneğin bir reformcusu şeklinde yorumlanabilir. Pārşva'nın çileci yaşam öğretisi (yemin) dört aşamalıdır. Bunlar; çalmamak, yalan söylememek, sahip olmamak ve Ahimsā'dır. Mahāvīra da bu öğretileri kabul etmiş ve bunlara ek olarak cinsel ilişkiye girmemeyi (bharmacārya) de eklemiştir. Aslında ilk yirmi iki Tīrthaṅkara, Cainist geleneğin öğretilerini formüle eden kişiler gibi görünmemişler, sadece birer keşiş rolünü üstlenmişlerdir. Son iki Tīrthaṅkara'nın yani Pārşva ve Mahāvīra'nın Cainizm'in öğretilerini belirlemiş olması ise kendi düzeni içerisinde birtakım sorunları beraberinde getirmiştir. Mahāvīra'nın Cainist kültüre kattığı, cinsel ilişkiden uzak durma düşüncesini Pārşva'nın öğretisine eklemek olmuştur. Mahāvīra aslında Pārşva'nın aksine vaazlarında, daha çok ahlaki itaatsizlik olarak kabul ettiği, cinsel ilişkiye girmememe gibi konulardan bahsetmiştir. Bu durum Pārşva'nın inanırlarının Mahāvīra'yı desteklemelerini ve cinsel ilişkiden uzak durma emrini kabul etmelerini sağlamıştır. Mahāvīra ve Pārşva arasındaki bir diğer fark ise Mahāvīra taraftarı olan keşişlerin çıplak dolaşmayı benimserken, Pārşva'nın taraftarlarının kıyafetli dolaşmayı tercih etmesi olmuştur. Dahası Mahāvīra doğrudan sadece ilk Tīrthaṅkara olan Ādinātha'yı örnek almışken, Pārşva yirmi iki Tīrthaṅkara'yı da örnek almıştır (Glasenapp, 1999: 34-35).

Cainizm, Mahāvīra'nın ölümünden sonra Hindistan'ın farklı bölgelerinde pek çok taraftar kazanmıştır. Maurya krallığının kurucusu olan Çhandragupta'nın (MÖ 340-298) Cainizm'i kabul etmesi ve onu krallığın resmî dini haline getirmesi Cainizm'in hızlı bir

biçimde yayılmasını sağlayan en önemli faktörlerden biri olmuştur (Kutlutürk, 2015: 757). Ayrıca Cainist kültür içerisinde Cainizm'i destekleyen bazı kralların isimleri şöyledir; Maṇḍalika kralı Surāshṭra, yaklaşık olarak MS 1059'da Neminātha'nın Gīrnār dağındaki tapınağı onartmıştır. Gucarāt bölgesinde hüküm süren bir kral olan Siddharāca Cayasimha, Hemaçandra'yı²⁷ koruyup, destekleyen ilk kişidir. Siddharāca Cayasimha sık sık Gīrnār dağına hacca, Cainist inzivaya gitmiştir. Siddharāca'nın varisi Kumārapāla (MS 1125-1159) ise Cainistler tarafından, Cainist inancı dönüştüren kişi olarak kabul edilir. Çünkü günahlarını telafi ettirmek için yaklaşık otuz iki tane tapınak inşa ettirmiştir (Stevenson, 1915: 17). Ayrıca Çāvda hükümdarları da Cainist kültürü desteklemiştir. Hükümdar Vanarāca Çhāvḍa, Cainist kültürün önde gelen destekçilerinden, hamilerinden biri olmuştur. Toplumun resmî dinleri Şivaizm ve Şaktizm olmasına rağmen Cainist kültür, toplumu etkilemiş ve kısa bir zaman içerisinde iyi bir konum edinmiştir. Vanarāca bölgesinin hükümdarı ise Çamba adındaki Cainist bir liderdir. Ayrıca bu kişi Çampāner şehrinin de kurucusudur. Tüccar bir prens olan Ninnaya da Vanarāca bölgesinde hüküm süren bir tür yerel yönetici gibidir. Ninnaya, Anahilavāḍa'da bir Ṛishabha²⁸ tapınağı inşa ettirmiştir. Ninnaya'nın oğlu Lahora ise Vanarāca ordusunun başkomutanıdır. Kaynaklarda Vanarāca'da yer alan yöneticilerin, kendi krallıklarındaki farklı mezheplere mensup temsilciler arasındaki misyonerlik rekabetini kontrol altına almaya çalışmış oldukları ifade edilmektedir (Pusalker, 1964: 289). Ayrıca VIII. yüzyıldan XI. yüzyıla

²⁷ Hemaçandra Hintli Cainist şair, matematikçi ve bilge kişidir. Hemaçandra günümüzde Gucarat olarak bilinen Dhandhuka'da doğmuştur. Hemaçandra'nın doğum tarihi ile ilgili farklı görüşler olmasına rağmen genel olarak 1088 kabul edilir (Joshi, 2005: 79-80). Hemaçandra çocukluk döneminde Dhandhuka'da Cainist keşiş Devaçandra Suri'yi ziyaret etmiştir. Dahası Devaçandra Suri, Hemaçandra'nın düşüncelerinden etkilenmiştir. Babasının aksine annesi ve dayısı Hemaçandra'nın, Devaçandra Suri'nin öğrencisi olması konusunda hemfikirdir. Devaçandra, Hemaçandra'yı, Khambhat'a götürmüştür. Hemaçandra'nın babası oğlunu geri götürmek için gelir; ancak gördüğü davranışlarından çok bunaldığı için gönüllü olarak oğlunun Devaçandra ile kalmasına razı olmuştur (Majumdar, 1956: 97).

²⁸ Cainizm dininin ilk Tīrthankarası'dır. Ayrıca Puranik kaynaklarda Īkshvaku hanedanlığının kurucusu olduğu aktarılmaktadır.

kadar kuzey Hindistan'da hüküm sürmüş olan Pratihāra krallığı da Cainist kültürün aktarımı ve devamlılığında önemli bir temsilcisi olmuştur (Avari, 2007: 204-205). Pratihāra krallığı tarafından Vatsarāca ve Kanauc'da yüz kubit²⁹ yüksekliğinde, Mahāvīra'nın altından bir kabartmasının yer aldığı görkemli bir tapınak yaptırılmıştır. Ayrıca Gvāloride de yirmi üç kubit yüksekliğinde bir Mahāvīra heykeli inşa ettirilmiştir. Dahası Vatsarāca, Kanauc, Mathurā, Anahilavāḍa ve Modhera gibi bölgelerde birçok Cainist tapınak yapıldığı bilinmektedir (Pusalker, 1964: 290). Vizianagaram yakınlarında bulunan Rāmatīrtham yazıtlarında ise Cainist kültürün XI. yüzyılın başlarına kadar geliştiği ifade edilmektedir. Bunlara ek olarak Rāmatīrtham tepesi Cainist kültürün ilk günlerinden bu yana bir hac ya da kutsal inziva yeri olarak kabul edilmiştir. Son olarak Kadamba hanedanlığı krallarının, Hinduizm'i benimsemelerine rağmen Cainist kültürü de desteklemiş oldukları bilinmektedir. Özetle Cainist inanç altın çağında Dekkan bölgesindeki tüm hanedanlıklar, krallıklar tarafından az ya da çok dikkate alınmış ve değer görmüştür (Pusalker, 1964: 291). Cainist inanç Mālva ve Hindistan'ın batısı dışında, kuzeydeki varoluşunu neredeyse tamamıyla kaybetmiştir. Bunun önemli sebeplerinde birisi, Magadha İmparatorluğu'nun gücünü kaybetmesi olmuştur (Pusalker, 1964: 289-290).

Cainizm'de de MS I. yüzyıl itibarıyla önemli bir bölünme meydana geldiği bilinmektedir. Bu bölünme Şvetāmbara (beyaz giyenler) ve Digambara (çıplaklar) mezheplerini meydana getirmiştir (Winternitz, 1933: 428). Mahāvīra'nın ölümünden sonra Magadha topraklarında on iki yıl süren korkunç bir kıtlık yaşanmıştır. O dönemde Magadha'nın kralı Maurya Çandragupta ve Cainist topluluğun lideri Thera Bhadrabāhu'dır³⁰. Kıtlıktan dolayı Bhadrabāhu yandaşlarının olduğu Güney

²⁹ Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan mesafeyi ifade eden eski bir uzunluk ölçüsü birimidir. Antik Çağ, Orta Çağ ve Erken Modern Çağ'da kullanılan bu birim, dünyanın değişik bölgelerinde farklı uzunlukları ifade etmektedir.

³⁰ Bhadrabāhu, Cainist kültürün ilk öğretmenlerden birisi ve önemli bir kutsal metin yazarı olarak görülmektedir. Mahāvīra'nın Nirvāṇaya erişikten 170 yıl sonra öldüğü ileri sürülmektedir.

Hindistan'daki Karṇāṭaka'ya göç etmiştir. Bu esnada Magadha'da Cainist topluluğun başına on dört Pūrva hakkındaki bilgi sahibi olan son kişi Sthūlabhadra geçmiştir. Bhadrabāhu'nun yokluğunda kutsal metinler unutulma ve kaybolma tehdidi altına girmiştir. Daha sonra Pāṭaliputra konseyi toplanmış ve on bir Aṅga³¹ derlenmiştir. Ayrıca on dört Pūrva'dan³² geriye kalanlar on ikinci Aṅga'da birleştirilmiş ve bu on ikinci Aṅga ise *Diṭṭvāya* olarak adlandırılmıştır. Bhadrabāhu'nun inanırları Magadha'ya döndüğünde; göç edenle göç etmeyip Magadha'da kalanlar arasında büyük bir uçurum oluşmuştur. Sonraları göç etmeyenler beyaz giymeye alışmışken göç edenler hâlâ çıplak olmaya devam etmişlerdir. Bu durum Digambara ve Śvetāmbara mezheplerinin kesin bir biçimde bölünmesine sebep olmuştur. Digambara mezhebi taraftarları Cainist metinlerin kutsiyetini reddetmiştir. Çünkü Digambara mezhebine göre Pūrvalar ve Aṅgalar kaybolmuştur. Śvetāmbara mezhebi ise kutsal metinlerdeki eksikliklerin giderilerek tamamlandığına inanmışlardır. Mahāvīra'nın ölümünden (MS 5-6. yüzyıl) sonra Gucarat adlı bölgede Cainist Vallabhi konseyi toplanmıştır. Bu konseyin yönetimini Devarddhi Ksamāṣramana yapmıştır. Konseyin amacı, kutsal metinleri toplamak ve kayıt altına almak yani yazmak olmuştur. Konseyde on iki adet Aṅga ve on dört tane Pūrva'nın

Ayrıca Cainist geleneğe göre Bhadrabāhu, Pūrvaları bilen son kişi olarak kabul görmektedir. *Dasāo, Niccuttis* metinlerinin Bhadrabāhu tarafından kaleme alındığı kabul edilmektedir (Winternitz, 1933: 462).

³¹ Kelime olarak “ağacın gövdesi” anlamına gelmektedir. On iki metni içerisinde barındıran bu eser, Cainist kutsal metinlerinin iskeletinin oluşturmaktadır. Bu metinler Tīrthaṅkara'nın baş öğrencileri olarak kabul edilen Gaṇadharalar tarafından oluşturulmuş ve çağın Tīrthaṅkarası'nın öğretilerini aktarmıştır. Śvetāmbara mezhebi on bir Aṅga'nın varlığını koruduğuna inanırken Digambara mezhebi tüm Aṅgaların kaybolduğunu kabul etmektedir (Wiley, 2006: 37).

³² Cainist kutsal metinlerinde içerisinde yer alan ve tamamı kaybolmuş olan on dört “eski” metni ifade etmektedir. Bu metinler, Tīrthaṅkaraların baş öğrencileri olarak kabul edilen Gaṇadharalar tarafından oluşturulmuştur. Öyle ki Cainist geleneğe göre bu metinler her, Tīrthaṅkara'nın temel öğretilerini aktarmış ve bu doğrultuda Cainizm'in en eski öğretilerini içerisinde barındıran eser olarak görülmüştür. Tarihsel olarak değerlendirme yapıldığında bu metinlerin yirmi üçüncü Tīrthaṅkara olan Pārśvanātha'nın öğretilerini içerdiği görüşü ağır basmaktadır. Digambara ve Śvetāmbara mezhepleri on dört Pūrva'yı bilen son kişinin Bhadrabāhu olduğu konusunda hemfikirdir (Wiley, 2006: 176).

kalıntıları ele alınmıştır. Fakat toplama ve yazma esnasında birtakım hatalar yapılmıştır. On bir tane Aṅga'ya ulaşılabilmesine rağmen on ikinci Aṅga'nın Devarddhi Ksamāṣramana tarafından eklendiği varsayılmaktadır (Winternitz, 1933: 431-432). Sonuç olarak Śvetāmbara mezhebi kutsal metinleri kabul edip takip etmişlerdir. Digāmbara mezhebi ise kutsal metinlerin bilgisini reddetmektedir. Ancak yine de Digāmbara mezhebi taraftarları bu Cainist metinleri, kutsal kitapları olarak kabul etmese de on iki Aṅga'yı da bilmekte ve dahası altıncı Aṅga'nın başlığının *Cñnatr Dharma Kathanga* olduğunu ifade ettikleri bilinmektedir. Dahası on ikinci Aṅga'nın, on dört Pūrva'nın bilgisini içerdiğini kabul etmektedirler (Winternitz, 1933: 473-474). Her iki mezhebin kutsal metinlere karşı takınmış oldukları bu tavrın yanı sıra Digāmbara mezhebi, kadınların kurtuluşa erişemeyeceğini ve Mahāvīra'nın evlenmemiş olduğu düşüncesini savunmaktadır. Śvetāmbara mezhebi ise kadınların kurtuluşa erişebileceğini ve Mahāvīra'nın evlendiği ve bir kızı olduğu görüşünü savunmaktadır (Kutlutürk, 2015: 771).

Sonuç olarak Cainist kültürün tarih öncesi dönemini, Rishabha ile yirmi ikinci Tīrthaṅkara olan Arishtaṇemī'ye kadar geçen süreç oluşturmaktadır. MÖ 10-9. yüzyıllarda Banāras'ta yaşadığı kabul edilen Pārśva ise çileci bir hayatın benimsenmesine yönelik kültürün oluşumunda öncü olmuştur. MÖ VI. yüzyıl ise Mahāvīra'nın çağı olarak kabul görmektedir. Bu dönemde Mahāvīra'nın on bir öğrencisi Mahāvīra öğretisi olan Pūrva ve Aṅgaları oluşturmuşlar, kaleme almışlardır. MÖ 527 Īndrabhūti Gautama'nın, Mahāvīra'nın ölümünden saatler sonra üstün öğreti bilgisine eriştiği kabul edilmektedir. Ayrıca, Mahāvīra'nın ölümünden sonra MÖ 527'de başlayan Vīra Nirvāṇa³³ dönemi,

³³ Vīra Nirvāṇa, Cainizm'e özgü; "ışıklar festivalini" ifade etmektedir. Öyle ki festivalin olduğu gün, Mahāvīra'nın kurtuluşa erişmesi anılmaktadır. Bu festival Āṣvina (eylül-ekim) ayının on beşinci gününde gerçekleşir. Geleneğe göre, anma gecesinde Ganga Vadisi'ndeki krallar, Mahāvīra'nın ölümüyle sönen bilginin ışığını anmak için kandil yakarlar. Ayrıca anma gecesinde servet ve şans tanrıça olarak bilinen Lakshmi için de ibadet edilir. Anma gecesinden sonraki Kārtika (ekim-kasım) ayının on beşi, yeni yılı temsil etmektedir (Wiley, 2006: 81).

Cainist geleneğin, dinî bir müessese olarak temellerini atmıştır. Mahāvīra'nın son öğrencisi olan Gaṇadhara Sudharman on iki yıl boyunca Cainist topluluğun başına geçmiş ve Mahāvīra'nın ölümünden yirmi dört yıl sonra üstün öğreti bilgisine erişmiştir. MÖ V. yüzyılda Mahāvīra'nın soyunun önde gelenlerinden olan Cambū, Cainist toplumun sekiz yıl boyunca lideri olmuştur. Dahası Mahāvīra'nın ölümünden altmış dört yıl sonra üstün öğreti bilgisini elde edip kurtuluşa ulaşmıştır. MÖ VI. yüzyılda yaşadığı kabul edilen Bhadrabāhu, Pūrva ve Aṅgalar hakkında bilgiye sahip son kişidir. Mahāvīra'nın ölümünden sonra MÖ 352-348 yılları arasında öldüğü kabul görür³⁴. Bu dönemde Nanda hanedanlığı Magadha'da hüküm sürmeye başlamamıştır. MÖ 3 ila MS 3. yüzyılları arasında Orissa'daki Udaygari mağarasındaki Hāthīgumphā yazıtlarında Kaliṅga kralı Khāravēla'nın Magadha'yı işgal ettiği ve Nanda hanedanlığının ordusu tarafından taşınan Tīrthaṅkara'nın heykelinin kurtarıldığı kaydedilmiştir (Wiley, 2006: 25-27).

1.2.2. Buddhist Kültürün Kökeni ve Tarihsel Gelişimi

Buddhizm MÖ 6. yüzyılda Kuzey Hindistan'da ortaya çıkmış bir dindir. Buddhizm kavramı batılılar tarafından üretilmişken Asya'da Buddhistlerin yaşadığı ülkelerde bu din, Buddha Sana (Buddha Öğretisi) ya da Buddha Dharma (Buddha Kanunu) olarak adlandırılır (Olcott, 2020: 9). Buddhizm'in ortaya çıktığı ilk dönemde öğretinin menşei, tamamen Hindistan'a özgüdür. İkinci dönemde Buddhizm Asya'ya yayılmaya başlamış, farklı kültürlerden pek çok unsur eklenmiştir. Üçüncü dönem ise Buddhizm'in Çin'deki merkezlere ve Japonya'ya doğru yayılıp Tantra³⁵ ve Çan³⁶ (Zen)

³⁴ Digambara mezhebine göre Mahāvīra'nın ölümünün 162. yılında, Şvetambara mezhebine göre ise 175. yılında ölmüştür.

³⁵ Hinduizm'e ait bir mezhep veya okuldur. Mahāyāna Buddhistleri Tantra ekolünün etkisiyle Tantrik Buddhizm'i oluşturmuşlardır (*Suttanipāta*, 2019: 33)

³⁶ MS 1000'den sonraki dönemde Japonya'da, Buddhizm ikinci kez yükseldi ve doruğa ulaştı. 1160 ile 1260 yılları arasında Buddhizm'i artık iyice özümsemiş olan yeni akımlar güçlendi, yaratıcılığın doruklarına tırmanan özgün bir Japon Buddhizm'i ortaya çıktı. Kamukara

öğretilerine dönüşmeye başladığı zamandır (Kaya, 2019: 7). İlk dönemi, insan psikolojisinin ön planda olduğu Nikāya Buddhizmi'dir. Bu daha sonra Hīnāyana adıyla anılacaktır. İkinci dönemde ise Mahāyānā yükselir. Ayrıca Buddhizm'de ilk dönemin ermişine *arhat*³⁷, ikinci döneminkine *bodhisattva*³⁸, üçüncü döneminkine ise *siddha* denir. Buddhizm Aşoka'nın hüküm sürdüğü MS 274-236 yılları arasında Hindistan'ın birçok bölgesine yayılmıştır (Conze, 2005: 13).

Buddha'nın doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak belli değildir, ama sonradan bazı tahminler ortaya atılmıştır. Eski Hint kaynakları Buddha'nın Aşoka'nın zamanından yüz yıl önce ölmüş olduğunu söylemesine rağmen, bazı tarihçiler Pāli kaynaklara dayanarak Buddha'nın MÖ 563 ile 483 yılları arasında yaşamış olduğunu ifade etmektedir (Conze, 2005: 13). Mahāvīra'nın ise daha önce de belirttiğimiz gibi yaklaşık olarak MÖ 599-527 yılları arasında yaşadığı iddia edilmektedir.

Buddhizm'in kurucusu olan Buddha'nın soyadı, Gautama (Gotama)'dır. Buddha'nın babasının adı ise Śuddhodana'dır. Ayrıca Buddha'nın babası Śuddhodana'dan geç dönem Buddhist metinlerinde bir race (kral) olarak bahsedilir. Buddha'nın annesi ise Mayā'dır. Daha sonraki sūtralarında devi (tanrıça) olarak anılır. Buddha'nın önceki adının ise Siddhartha olduğu bilinmektedir. Doğum yeri ise, Kapilavastu yakınlarındaki Lumbini koruluğudur. Doğumun ardından Śuddhodana'nın Mayā'yı ziyareti, ayrıca Lumbini'den dönüşü ve yıkanmaları gibi olaylar Buddhist sūtralarda defalarca anlatılmıştır. Siddhartha'nın annesi Mayā'nın, doğumdan yedi gün

döneminde (1192-1335) Amida ve Zen kolu, Çin'de ilk bin yılından sonra olduğu gibi burada da yavaş yavaş öne çıktı (Conze, 2005: 167-168).

³⁷ Kelime anlamı olarak "Saygı değer olan" anlamındadır. Arhat, soylu sekiz yolu başarmış ve gelecekte bir daha var olmayacak kişidir. Dahası Buddha da Arhat olarak ifade edilmiştir (*Elmas Sūtra*, 2018: 73).

³⁸ Kelime olarak Buddha olmaya hedeflen kişileri ifade eder. Ayrıca Buddha olmak imkânı mevcutken bu imkândan canlılar için vazgeçen aydınlanmış kişilerin durumunu için kullanılır (*Elmas Sūtra*, 2018: 73)

sonra öldüğü ve Siddhartha'yı teyzesinin büyüttüğü kaydedilmiştir. Siddhartha bir kraliyet çocuğu için gerekli olan teokratik ve pratik eğitimi görmüştür. Krallığın varisi olan Siddhartha, sosyal konumu, maddi refahı güvence altında olmasına rağmen bu tür dünyevî zenginliklerden mutlu olmamıştır. Fakat Siddhartha'nın çileci bir gezgin olması ve hükümdarlık yaşamından vazgeçmesi için oldukça derin düşünceler gerekmiştir. Siddhartha'nın on altı, on yedi yaşlarında Yaşodhara ile evlendirilmesi ve çocuğu Rahula'nın doğumu, Siddhartha'nın gerçeği arama kararını biraz geciktirmiş olsa da yirmi dokuz yaşlarında sarayından ayrılarak münzevi hayatı yaşamaya başlamıştır. Uzun bir süre çileci ermiş olarak dolaşan Siddhartha, acının kaynağı olarak bilgisizlik ve nefret gibi kavramlar üzerinde yoğunlaşp meditasyon yapmıştır. Siddhartha otuz beş yaşına geldiğinde ise bugünkü Bihar'da bulunan Gaya'da Nerancara ırmağının kenarında Bodhgaya (incir) ağacının altında aydınlanarak Buddha haline gelmiştir (Kayalı, 2018: 55-57).

Buddhist kültürün tarihsel olarak var olması ve yayılmasında Buddhist düşünce biçimi önemli bir yere sahiptir. Buddhist düşünce sisteminin orijinini ise dört soylu gerçek oluşturmaktadır. Aslında bu felsefi ve düşünsel altyapı sonraki bölümlerde değineceğimiz Cainist düşünce ile benzer bir gelişim izlediğini göstermektedir. Bunlar;

1) Dukkha (Acı keder); üç çeşit Dukkha'dan bahsedilebilir:

a. Sıradan Acılar (dukkha dukkha); bu acılar doğum, yaşlılık ölüm kötü insanlarla birlikte olma, keder gibi hayat ile bağlantılı fiziksel acılardır.

b. Değişimlerim Meydana Getirdiği Acı (viparināma dukkha); bu acılar ise mutlu bir olayın değişip, bu mutluluğu yaşayan insanlara acı vermesidir.

c. Bileşimlerde Oluşan Acı (samkhāra dukkha); bu tür acılar ise bileşimin yarattığı acılardır ve beş çeşittir. Bunlar, madde bileşimleri, duygu birleşimleri, algı birleşimleri, düşünce biçimleri birleşimleri ve bilinç bileşimleri acılarıdır.

2) Samudaya (Dukkha'nın kaynağı); Dukkha'nın kaynağını açıklar. Özetle yeniden varoluşlara sebep olan şey ve açgözlülüğe bağlı olan susuzluktur işte bu susuzluk dünyadaki tüm kötülüklerin kaynağıdır.

3) Nirodha (Dukkha'nın giderilmesi); Dukkha'yı oluşturan susuzluk kabul edildiğine göre, susuzluğun ortadan kaldırılması olarak açıklanabilir.

4) Magga (Dukka'yı gideren yol); Dukkha'yı ortadan kaldırmaya götüren yol gerçeğidir. Tüm aşırı uçların arasındaki Orta Yol'dur. Dahası bu Orta Yol'un sekiz soylu basamağı vardır.

1) Doğru Anlama (Sammā ditthi), 2) Doğru Düşünce (Sammā sankappa), 3) Doğru Konuşma (Samma vācā), 4) Doğru Davranış (Sammākammanta), 5) Doğru Geçim (Sammā ācīva), 6) Doğru Çaba (Sammā vāyāma), 7) Doğru Hatırlama (Sammā sati), 8) Doğru Yoğunlaşma (Sammā samādhi)

Bunların sırasıyla uygulanması söz konusu değildir. Bu sekiz maddenin olabildiğince aynı anda yapılması gerekir. Çünkü bunların hepsi birbiri ile bağlantılıdır ve birbirlerinin tanımlayıcılarıdır (Kaya, 2019: 14-18). Ayrıca Buddhist kültür, Hinduizm'deki karma yasasını da yapısında barındırır. Buddhizm'e göre insan kaderini kendi iradesiyle belirler ve bu süreç Nirvanaya ulaşıncaya kadar devam eder. Ancak Buddhist kültürdeki karma yasası ile Hinduizm'deki karma yasasındaki temel farklılık, Buddhist kültürdeki “anatta/anatman” öğretisidir. Bu öğretiye göre anatman “ruh” veya “ben” adı verilen sabit bir özün yokluğunu ifade eder. Sonuçta reenkarnasyon sürecinde birbirini izleyen bedenlerin özdeşliğini ispat etmek zorlaşır (Yitik, 2014: 104-105).

Buddhizm'in tarihsel varoluş sürecinde konseylerin önemli bir yeri vardır. Bu konseylerden ilki I. Buddhist Konsey, Buddha'nın ölümünden kısa bir süre sonra, Kral Acātaśatru'nun himayesinde toplanmıştır. Bu konsey ile ilgili bilgilere Vinaya metinleri sayesinde ulaşılabilmektedir. Bu aktarılara göre; Buddha'nın seçkin bir öğrencisi olan Mahākāśyapa, Efendi'nin Dhamma ve Vinaya ile ilgili düzensiz sözlerini bir araya

getirmek için tamamını Arhatların oluşturduğu bir Yaşlılar Konseyi toplamıştır. Konseyde Ānanda Efendi'nin Dhamma konusundaki sözlerini ve Upāli de disiplin konularıyla alakalı olan sözlerini ezberden aktarmıştır. Keşişlerin aktarımları, kayıt altına alınmasıyla Sutta ve Vinaya olmak üzere iki Piṭaka oluşturulmaya başlanmıştır. Oluşan iki Piṭaka'nın hangi bölümlerinin kesin olarak Birinci Konsey'de derlendiğini belirlemek mümkün değildir. Bazı metinlerin Pāli ve Sanskrit versiyonları karşılaştırıldığında, Suttalarda da tekrarlanan bölümlerine bakıldığında arasındaki benzerliklerin, konseyde ezberden aktarılan öğretilerin yani Piṭakaların orijini oluşturduğu şeklinde bir kanaat uyandırmaktadır. Araştırmacılar, bu konseyin tarihsel gerçekliği hakkındaki şüphelerini dile getirmişlerdir. Ancak genel kanı, bu konseyin genişletilmiş bir Pātimokkha meclisi olduğu yönündedir. İki haftada bir yapılan toplantılarda bir başkan, biri Dhamma diğeri Vinaya olmak üzere iki aktarıcı seçilmektedir. Dolayısıyla bu konsey Pātimokkha meclisinin tüm koşullarına uymaktadır. Bu sebeple konseyin Piṭakaların okunmasıyla ilgili kısmı hariç, gerçek olduğu görüşü dikkate alınabilir (Hakman, 2020: 33-34).

Buddha'nın ölümünden yaklaşık bir asır sonra Vaiśālī Kralı Kālāṣoka himayesinde ikinci Buddhist konseyi gerçekleşmiştir. Bu konseyin gerçekleştiği dönemde, ilk kez doğulu ve batılı iki keşiş grubu arasında kesin bir fikir ayrımı meydana gelmiştir. Vinaya Piṭaka kayıtlarına göre bu anlaşmazlığın temel sebebi doğulu keşişlerin kabul ettiği on disiplin kuralı olmuştur. Öyle ki batılılar olarak ifade edilen keşiş grubu kendi arasında on sekiz farklı mezhebe bölünmüştür. Dahası Āchariyavāda grubunun birkaç alt mezhebi, Mahāyānizm'e yol açan yeni öğretiler geliştirmiştir. Bu süreçte, kurucusu Mahākāśyapa olduğu iddia edilen ve Tripiṭaka'nın dilinin Pāli olduğunu savunan Mahāsaṅghika mezhebi doğmuştur. Oluşan bu mezhepler ile hem felsefi hem de kutsal metin konularındaki fikir ayrılıkları varlığını sürdürmeye devam ettirmiştir (Hakman, 2020: 34-35).

İkinci konsey sürecinde oluşan yeni topluluklar, Buddhist kültürü heterojen bir oluşuma dönüştürmeye başlamış ve Buddhizm'in, Hindistan'ın birçok bölgesine yayılmasını sağlamıştır. Bu mezheplerden güçlü olanlar Pîtakalarını derleyerek bunların Efendi'nin gerçek sözleri olduğunu iddia etmişlerdir. Aşoka ve veziriyle hiçbir bağı olmasa da Theravādinler için üçüncü bir konseyin düzenlenmiş olduğu ile ilgili görüş, Hindistan tarihinde hâkim olan bir yaklaşımdır. Çünkü söz konusu Konsey'in gerçekleşmesinden sonra, misyonerlerin açıkça Buddhist öğretileri farklı ülkelere yaymak için gönderildiği ifade edilmektedir (Hakman, 2020: 36).

Dördüncü Buddhist konseyi ise Türk soyundan geldiği ileri sürülen Kuşan kralı Kanişka'nın himayesinde gerçekleşmiştir. Kanişka tıpkı Aşoka gibi ilk başlarda eski İran dini inanırken daha sonraları Buddhizm taraftarı olmuştur. Bu konsey de diğer konseylerde olduğu gibi görüş ayrılıklarının giderilmesi için gerçekleştirilmiş ve Kanişka konsey için beş yüz keşişin barınabileceği bir manastır inşa ettirerek Pîta metinlerini yorumlayabilecek seçkin keşişleri davet etmiştir. Konsey sonunda Suttapîta yaklaşık olarak 100.000 şlokayı bulmuştur.

Konseyler sonucunda, bazı kişiler sangha'ya çok sıkı bir şekilde bağlı iken bazıları daha serbest düşünmeye çalışmıştır. Bu yaklaşımlar sonucu Buddhizm üç yāna'a ayrılmıştır. Bunlar, Mahāyāna (Büyük Araç), Hīnayāna (Küçük Araç) ve Vacrayāna (Sert Araç, Elmas Araç)'dır (Kaya, 2019: 11).

Hint Buddhizmi'nin büyük iki mezhebinden birini Mahāyāna, diğerini ise Hīnayāna (Nikāya) oluşturmaktadır. Sanskrit bir sözcük olan Mahāyāna, mahā "büyük" ve yana "araç" anlamlarına gelen iki sözcüğün birleşmesiyle meydana gelmektedir. Tibet, Bhutan, Çin, Japonya, Kore ve Nepal'e yayılmış olan bu mezhebin MÖ 2. yüzyılda Hīnayāna³⁹ mezhebine tepki olarak doğduğu bilinmektedir. Hīnayāna ve Mahāyāna

³⁹ Buddhizm'in ilk mezhepleri arasında yer alır. Sözcük anlamı küçük araçtır. Dar alanda uygulanan disiplinle daha az ve öz bir kitlenin kurtuluşu için çalışır (Kaya, 2019: 26).

mezhepleri karşılaştırıldığında Hīnāyana mezhebi bireysel kurtuluş yolu olan Arhatlığı savunurken, Mahāyāna mezhebi herkesi kurtuluşa götürmeyi amaçlayan Bodhisattvacılığı savunmuştur. Öyle ki bu durum aralarındaki en önemli fark olmuştur. Mahāyāna öğretisi dinsel türdedir ve akıldan çok duyular ön plana çıkar. Kısacası Mahāyāna Buddhizmi, Buddhizm'in manastır hayatı, katı çilecilik gibi öğretileri üzerine kurulmuş olan Hīnāyana Buddhizmi'nin reformize edilmiş halidir (Kayalı, 2021: 398).

Mahāyāna ekolü Hindistan sınırını aşip farklı coğrafyalara ulaşırken, Hīnāyana ekolü gelişime uyum sağlayamamıştır (Conze, 2005: 74). Ayrıca Hīnāyana ekolünün ruhu inkâr etmesi çok karışık bir sistem meydana getirmiştir. Dahası Hīnāyana ekolü olguların yalnız gerçek olduğuna inanmaktadır (Ruben, 1947: 96-104). Aslında Hīnāyana ekolü doğrudan ya da dolaylı olarak Mahāyāna ekolünden bahsetmez. Dahası bazı Hīnāyacılar bu yenilikleri reddetmekle kalmamış tıpkı Buddha gibi sessiz kalıp yeniliklere Buddhist kökenine özgü cevabını vermişlerdir.

Sonuç olarak Buddhizm'in tanrısız, kurbanlı, ağır ibadetler içermeyen yapısı, savaş yolunu değil öğreti yolunu benimsemesi, sihir ve büyü gibi oluşumların görülmemesi, Buddhizm'in yayılmasında önemli faktörler olmuştur. Böylece başlarda Asya kıtasına yayılan Buddhizm günümüzde, Avrupa ve Amerika kıtasına doğrudan yayılımına devam etmektedir (Kaya, 2019: 13). İşte tam da bu yönüyle Cainizm'den ayrılır.

1.2.3. Cainist ve Buddhist Kültürün Farklı ve Ortak Yönleri

Hindistan’da M  6. yüzyılda farklı düşünceler ve bu düşüncelerin şekillendirdiği birtakım özgün,  ağda  yaklaşımlar, felsefi hareketler meydana çıkmaya ba lamı tır. Bu oluşumların başında   phesiz Cainist ve Buddhist düşünce gelmektedir. Her iki akımında Hinduizm’in katı kurallarına, kast sistemine, kurban törenleri gibi inançlara tepki olarak geliştiği g r    yaygındır.

Buddhizm ve Cainizm, Kuzey Hindistan’da Bihar bölgesinde ve hemen hemen aynı dönemde ortaya çıkmıştır. Fakat her iki din için h l  tartışılan konulardan birisi Cainizm’in, Buddhizm’in bir mezhebi olarak kabul edilmesi veya tam tersi bir görüşün iddia ediliyor olmasıdır. Aslında bu durum hangi kültürün daha köklü olduğu yönündeki tartışmalarını da beraberinde getirmektedir. Dahası bu iki oluşum arasında, benzer noktalar olduğu kadar önemli farklılıklar da mevcuttur. Bu farklılıkların temelinde Buddhizm’in oluştuğu dönemde, Cainist kültürün sistematik bir forma yani din  bir oluşum sürecine zaten girmiş olması gerçeği yatmaktadır. Çünkü Cainist kültür ilk T rth nkara’dan son T rth nkara’ya kadar doğrudan ya da dolaylı olarak zaman içerisinde bir din  oluşumun omurgasını  ekillendirmiş ve Mah v ra da bu fikir hareketinin bir din olarak yapılanmasını sağlamıştır. Buddhizm’in penceresinden bakıldığında ise durum biraz daha farklıdır. Çünkü Buddha temelden bir düşünce hareketinin yaratıcısı olmuş ve bu düşünceyi (felsefe) hem  ekillendirmiş hem de kurumsalla tırmı tır.

Felsefi veya din  bir oluşumun bulunduğu coğrafyada hem yayılması hem de inanır toplayabilmesi için politik bir destek alması gerekmektedir. Buddhizm ve Cainizm son derece değerli olan bu siyasi desteği de alabilmi tır. Örneğin Mah v ra’nın annesi olan Trisal ’nın Vais l  kralı Ketaka ile bir etkileşimi mevcuttur. Bu etkileşim, kral Bimbis ra için söz konusu Cainist kültürü destekleme fikrinin ye ermesini sağlamıştır. Öyle ki aynı krallık desteği, Buddhizm için de sağlanmıştır. Buddhizm için ise dönüm noktalarından biri, Kral A oka’nın üçüncü konseyi düzenleyip Buddhist düşüncenin

özünden kopup farklı oluşumlara dönüşmesini engellemesi olmuştur. Dahası bu durum Roma İmparatoru Konstantin'in Hristiyanlıkta ortaya çıkan hizip hareketlerini engellemek için İznik Konseyi'ni toplanması ve Hristiyanlığın içinde bulunduğu buhranlı süreci atlatmasına benzetilebilir. Her iki imparatorun da üstlenmiş olduğu misyon ve takındığı tavır benzerlikler göstermektedir. Özetle, Cainist ve Buddhist kültür, dönemin monarşisinden destek almasına rağmen; Kral Aşoka gibi döneminin en büyük imparatorunun Buddhizm'i özellikle desteklemesi, Cainizm'e kıyasla daha kuvvetli bir dinî oluşum haline gelmesine sebep olmuştur.

Cainizm'i kurumsallaştıran Mahāvīra ile Buddhizm'in kurucusu Buddha'nın yaşam öyküleri arasında da birtakım benzerlikler görülmektedir. Her iki ruhani yol gösterici Kshatriya (asker) sınıfına mensuptur. Ayrıca her iki figür de otuzlu yaşlarına kadar aile hayatı yaşamış ve daha sonra dünyevî değerlerden feragat edip keşiş hayatını tercih etmişlerdir. Ayrıca her ikisi de hem evli hem de çocuk sahibidir. Bu bilgilere ek olarak Mahāvīra ismi bazı Buddhist kaynaklarda Buddha için de kullanılmıştır.

Cainizm ve Buddhizm her ikisi de Vedaların diline, dinî otoritesine ve onlardan kaynaklanan dinî uygulamalara karşıdır. Fakat her iki din de Hinduizm'e karşı olmasına rağmen bazı felsefe, simge ve sembolleri Hinduizm'den ödünç almış, taklit etmiştir. Bu duruma örnek olarak Buddhizm'deki karma, saṃsāra, mokṣa gibi öğretiler veya Cainizm'in sembolü olan svastika gibi öğeler gösterilebilir. Ayrıca her iki oluşum da Hindu geleneğe ait kast sistemine karşı gelmişler ve dahası insanları sınıflandırmayı reddetmişlerdir. Özellikle Buddhist kültürde ilk zamanlar herkesin kurtuluşa erişebileceği düşüncesi hâkim olmuştur. Cainist kültür için de bu durum geçerlidir ama mezhepsel çeşitlenmenin ardından Cainist Digambara mezhebine göre kadınların kuruluşa erişemeyeceği görüşü kabul görmüştür.

Hem Cainizm hem de Buddhizm kâinatın yaratılması ile ilişkili olarak tanrısız ya da ilâhi güçleri kabul etmezler. Ayrıca her iki kültür içinde Ahimsā (Şiddetsizlik)

yasasının, erdeminin önemi büyüktür. Fakat Cainizm bu görüşü Buddhizm'e nazaran biraz daha detaylandırmıştır. Çünkü Cainist öğretiyeye göre her şeyin ruhu vardır. Bu yüzden hem bir canlıya zarar vermemeyi hem de maddeye (eşya) zarar vermemeyi emreder. Bu benzerliklerin yanı sıra, her iki kültürde ortak olarak Arhat, Siddha, Mukta gibi terimleri, sıfatları ebedî aydınlanmaya erişen kişiler için aynı anlamda kullanılmaktadır.

Cainizm ve Buddhizm, nihaî kurtuluşun ancak çilecilik hayatı ile ulaşılabildiğini kabul ederler. Fakat Cainist gelenek ile Buddhist gelenek arasındaki temel fark, keşiş kurallarıdır. Örneğin Cainist gelenek ciddi bir şekilde çileciliği emretmektedir. Örneğin; bir keşiş soğuktan acı çekiyorsa yeminini bozmaktansa soğuktan ölmeyi yeğler, hatta bir hastalık veya zayıflık durumunda bile oruç yeminini bozmaktansa ölmeyi seçer. Ayrıca bir keşişin doğanın sertliğine maruz kalması için çıplak olması gerektiği emredilir. Bunu doğrulayan dize ise birinci Aṅga olan *Āyāraṅga-Sutta* (I,7,8) da şöyledir; “Yaşamı arzulamamalı, ölümü özlememelisin” dir. Fakat bu dizenin devamında bir keşişin açlıktan yavaş yavaş ölümünü betimleyen anlatımlar yer almaktadır (Winternitz, 1933: 437). *Ohāṇasūyaṃ* (I,8) metninde ise keşiş yaşamı “Büyük Kahraman” başlığı altında etkileyici bir şekilde anlatılmaktadır (Winternitz, 1933: 437).

Mahāvīra çıplak olarak dolaşmaktaydı. Ve evsiz bir çileci olarak münzevi hayatını benimsemişti. İnsanlar onunla alay etmesine rağmen, meditasyonunu yapmaya devam etmekteydi. Cainist kaynaklarda Lāḍha bölgesinde yaşayan insanlar hatta köpekler bile onu rahatsız ettiği kaydedilmiştir. Bir süre sonra insanlar Mahāvīra'ya karşı yumruklar ve sopalar ile saldırırken, bazı insanlar da meyveler, kırık çömlek parçaları, toprak ve taşlar fırlattmışlardı. Ancak tıpkı savaşın en ön cephesinde yer alan bir kahraman gibi duran Mahāvīra, tüm zorluklara karşı dayandı. Mahāvīra yaralı olsa da herhangi bir şekilde yardım istemedi, hatta vücudunun iyileşmesini engellemek için hiçbir yerini temizlemedi. Mahāvīra kış ayında gölgede, yaz ayında ise kavurucu güneşin altında

meditasyon yapmaya devam etmişti. Hatta çoğu zaman aylarca su içmediği rivayet edilmiştir. Bazen de çok az yemek yiyerek meditasyonuna devam etmiştir. Yukarıda anlatılanlarda anlaşılacağı gibi Buddhizm'e kıyasla Cainizm, daha sert bir çileci hayatını salık vermektedir.

Buddhizm'de “erdemli düşünce ile ilgili” beş ilkeden söz edilmektedir. Bu ilkeler ahimsā, çalmamak, yalan söylememek, zina yapmamak ve sarhoş edici içkiler içmemek şeklinde sıralanmaktadır. Buddhizm'deki bu beş ilkeye benzer olarak Cainist kültürde de beş yemin vardır. Bunlar; çalmamak, yalan söylememek, sahip olmamak, ahimsā ve cinsel ilişkiye girmemektir. Her iki inançtaki “ilke” veya “yemin” olarak adlandırılan kavramın özleri itibarıyla da benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Ayrıca bu ilke ve yeminlerin yanı sıra, her iki dinde de uyulması gereken “keşiş kuralları” mevcuttur. Bu benzerlik her iki öğretinin de benzer ahlaki değerlere vurgu yaptığını gösteren iyi bir örnektir.

Buddhizm'in içerisinde bir Mesih inancı olduğu söylenebilir. Bu inanca göre, Dharma tamamen yok olmamıştır ve Buddha'nın öğretileri unutulmaya başladığı bir zamanda Buddha gelecek ve gerçeğin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Gelecek olan Buddha, Gotama Buddha'dan sonraki Buddha olarak bilinen Maitreya'dır. İnanca göre Maitreya, Bodhisattva olarak Tuşita cennetinde bulunmakta ve bedenlenme zamanını beklemektedir. Bu inanç Cainist kültür içerisindeki Tīrthaṅkara inancı ile benzerlik göstermektedir. Çünkü her bir Tīrthaṅkara da dünyada kötülük arttığında, öğreti unutulmaya başladığında bedenlenmiş ve dünyayı kötülükten arındırıp öğretiyi tekrar canlandırmayı ilke edinmiştir.

Sonuç olarak her iki dinî oluşumunda aynı coğrafyada doğması ve Hinduizm'e tepki olarak gelişmeleri, birbirleri arasında bu tür benzerliklerin oluşmasına sebep olmuş olabilir. Oluşan benzerliklerin yanı sıra bahsi geçen farklılıklar da bu iki dinin temelini oluşturan öğretilerinin iskeletini oluşturması açısından son derece önemlidir. Fakat bugün

inanan sayısı bakımından Buddhizm, Cainizm ile mukayese götürmeyecek bir popülariteye sahip olmuştur. Kısacası bu iki dinî oluşum, aynı dönemde parlamalarının getirdiği ışıık ile birbirini aydınlatmış ancak zamanla iki sıkı rakip olarak gelişimlerini sürdürmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

2. CAİNİST KUTSAL METİNLERİ VE *KALPA SŪTRA*

2.1. Cainist Kutsal Metinler

2.1.1. Pūrvalar, Aṅgalar, Upaṅgalar ve Çheda Sūtralar

Cainist kültür içerisindeki her iki mezhep de on dört Pūrva'nın kaybolduğu konusunda hem fikirdir. Cainist kutsal metinlerinin bir parçası olan Pūrvalar, Mahavira'nın Gandharalar için oluşturdukları metinler olarak bilinmektedir. Günümüzde var olmayan bu metinler; *Utpāda*, *Agrayaniya*, *Viryapavada*, *Astinastipavada*, *Cnanapavada*, *Satyapavada*, *Atmanpavada*, *Karmapavada*, *Pratyakhyanapavada*, *Vidyānapavada*, *avandhya*, *Pranayuh*, *Kriyavisala* ve *Kokabindusara*'dır (Kutlutürk, 2015: 763).

Cainist kutsal metinleri arasında on iki tane Aṅga bulunmaktadır.

I. Aṅga *Āyāraṅga-Sutta*; iki uzun bölümden oluşur ve Cainist bir keşişin yaşam tarzını aktarır. İlk bölümde kadim bir dönemin izleri göze çarpmaktadır. Bu eser mozaik ilk parçasını oluşturmaya rağmen düz yazı ve dizelerin eklenmesiyle yine de heterojen bir görünüm sergilemektedir. *Āyāraṅga-Sutta*'nın ikinci kısmında yer alan ilk iki Cūlā'nın (ekler) ana konusu dilenme, gezginlik kuralları ve keşişlerin günlük hayatlarını konu almaktadır. Ancak esas olarak vurgulanmak istenen, keşişlerin beslenme düzenidir. Üçüncü cūlā içerisinde ise Mahāvīra'nın biyografisine yer verilmektedir. Bu biyografide bizim de tezimizin ana kaynak metnini oluşturan Bhadrabāhu'nun *Kalpa-Sutra* eserinden faydalanılmıştır. Kitap on iki dize ile bitmekte, bu dizelerin bazıları Buddhist Theragāthālarına benzemektedir (Winternitz, 1933; 435-436).

II. Aṅga *Sūyagaḍaṅga*; bu metinde keşişlerin yaşamları, davranışları ve dine olan bağlılıkları konusu işlenmiştir. Ayrıca inanışa ters düşen görüşlerin çürütülmesine yönelik fikirleri de içerisinde barındırır. Bu eser iki kitaptan oluşmaktadır. Ancak ikinci kitap sonradan eklenmiştir. Bu eser dizelerden oluşmuştur. Winternitz'e göre; dizeleri

oluşturan yazarlar, şairliğe olan heveslerini bu metinde aktarmıştır. Örneğin bir bölümde şu ifadeler yer verilir; “Yabani kuşlar, gençlerin üzerlerine çullanırken vicdansız insanlar genç keşişleri kandırmaya çalışmaktadır.” Bu kitabın amacı; hem genç keşişleri Cainist kültüre ters düşen düşüncelerinden arındırmak hem de sözü edilen aykırı düşüncelere karşı Mahāvīra’nın erdemli öğretisiyle cevap vermektir. Fakat bu Aṅga içerisinde tuhaf bir biçimde saṃsāra ve karma öğretileri dine aykırı konular içerisinde aktarılmıştır (Winternitz, 1933: 438-441).

III. Aṅga *Thāṇaṃga*; Buddhist kaynaklardan *Anguttara Nikāya*’da olduğu gibi, bu metinde de çeşitli konular birden ona kadar sayısal değerler verilerek ele alınmıştır. Bu sayısal sıralama içerisinde bazı bölümlerde kısa hikâyelerde bulunmaktadır. Bu hikâyelerden bazılarının doğrudan Cainist kültür ile bağlantılı olmadığı aslında Hint’e özgü bir içeriğe ait olduğu anlaşılmaktadır (Winternitz, 1933: 441).

IV. Aṅga *Samavāyaṃga*; üçüncü kitabın devamı niteliğindedir. Çalışmanın üçte ikilik kısmı tıpkı *Thāṇaṃga* gibi numaralar ile gruplandırılmıştır. Fakat bu Aṅga’da gruplandırma, onuncu numarada bitmez, yüzden fazla numaralandırma yapılarak ilgili konu ve anlatılar sıralanmıştır (Winternitz, 1933: 441-442).

V. Aṅga *Bhagavatī ViyāhaPannati*; kutsal öğretilerin açıklamalarıdır. Yapısında Cainist kültür inanıcıyla ilgili detaylı bilgiler barındırmaktadır. Bazı bölümleri sorular ve cevaplardan oluşmaktadır. İlgili bölümlerde Mahāvīra, öğrencisi Goyama İndabhutiye’nin sorularını cevaplar. Ayrıca içerik kısmında eski öğretilerin ve geleneklerin uyumsuz bir karışımı göze çarpmaktadır. Bu Aṅga’nın sonradan eklenen kısımlarında özellikle *Pannavanā*, *Cīvābgiḥama*, *Uvavāīya*, *Rāya Paseṇaicca*, *Nandī* ve *Āyāradasāo* adlı Cainist kutsal anlatılara bir göndermede bulunulur. Beşinci Aṅga diğer Aṅgalara nazaran Mahāvīra’nın inanırları ve öğrencileri hakkında daha fazla bilgi vermektedir (Winternitz, 1933: 442-443).

VI. Aṅga *Nāyādharmakāṇḍa*; yirmi bir bölümden meydana gelmektedir. Her bir bölüm bağımsız kurallar ve anlatılardan oluşur. Bu Aṅga'da anlatılan hikâyelerde, özellikle manevi gerçeği gösterme güdüsü göze çarpmaktadır (Winternitz, 1933: 445-446).

VII. Aṅga *Uvāsagadasāo*; on bölümden meydana gelmektedir. Genellikle hikâyelerden oluşmaktadır. Ancak içerisinde görevlerden de bahsedilir. Efsanelerde on çileciden bahsedilmektedir. Bu çilecilerin çoğu varlıklı tüccarlardır. Bu kişiler kendilerini çileci yaşam biçimine adanmışlar ve Mahāvīra tarafından bildirilen yeminleri doğrudan kabul etmişlerdir. Onlar Mahāvīra'nın birer inanırıyken, katı dindarlıkları sayesinde mucizevi güçlere ulaşmışlardır. En nihayetinde Cainist bir ermiş olarak açlık orucu ile ölmüş ve cennette tanrı olarak yeniden doğmuşlardır. Yedinci Aṅga'da yer alan efsanelerin hepsi, tekdüze bir tarzda kalıplaşmış birer hikâye şeklinde anlatılmıştır. Hatta bir sonraki hikâye ile bir önceki hikâye arasında imâ yoluyla bir gönderme dikkat çekmektedir. Yedinci bölümü ise özellikle dikkat çekicidir. Efsaneye göre çömlekçi Saddālaputta, ilk başta Gosāla Makkhaliputta'nın inanırıyken daha sonra Mahāvīra'nın inanırı olmuştur. Özetle hikâye de Mahāvīra'nın öğretisi aracılığıyla çömlekçiye nasıl ikna ettiği açıklanmıştır (Winternitz, 1933: 449). Yedinci Aṅga gibi sekizinci ve dokuzuncu Aṅga da aynı plan ile oluşturulmuştur.

VIII. Aṅga *Aṃtagadadasāo*; orijinal metin on bölümden oluşmasına rağmen daha sonraları sekiz bölüm olarak tasarlanmıştır. Eserin içeriği hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır (Winternitz, 1933: 450).

IX. Aṅga *Aṇuttarovavāiyadasāo*; inançlı keşişlerin nasıl en yüksek bilgiyi elde ettikleri anlatılır. Orijinal metin on bölümden (dersten) oluşmuşken sonraları otuz üç bölümden (dersten) oluşan üç bölüme ayrılmıştır. Onuncu bölüm olan *Thāṇaṃga*'ya bakıldığında bu Aṅga'nın orijinal içeriğinin mevcut üsluptan tamamen farklı olduğu görülmektedir. Bu Aṅgalar adı geçen eserlerin dışında tutulmalıdır. Bu bölüme örnek

olarak Mahāvīra'nın öğrencilerinden Suhamma'nın konu edildiği bölüm gösterilebilir. Burada bu kutsal keşişin tıpkı altıncı Aṅga'da olduğu gibi ayrıntılı bir açıklaması yer almaktadır. Uzun bileşik kelimelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş, süslü anlatım tarzı ise dikkat çekmektedir. Söz konusu metinler büyük olasılıkla, Kanon'un daha önceki şiirsel kısımlarına aittir. Jacobi, bu metinlerin kökenine inmeye çalışmıştır; ancak kaynakların şiirsel metinlerden daha çok düz yazıya yakın olduğu sonucuna varmıştır. Metinde prens Goyama'nın evliliğinin anlatıldığı bölüm sıkıcı bir üslupla ve birbiri ardına gelen çoğunlukla çok sayıdaki numaralandırma ile detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Öykünün şiirsel bir hâle geldiği yer ise prensin bir keşiş olmaya karar verdiği ve ebeveyninin onu bu görüşten vazgeçirmeye çalıştığını aktardığı bölümdür. Goyama'nın, sekizinci Aṅga'da manastır düzenine kabul edilmek için kullandığı ifadeler şöyledir; “Dünya alevler içinde, dünya yaşlılık ve ölümle yanıyor.” Öyle ki bu söylenenler, Buddha'nın ünlü Ateş Vaazı'nı hatırlatmaktadır. Winternitz bu Aṅga'nın, Hint mitolojisi ve dinler tarihi açısından çok önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Üstelik bu Aṅga'da Cainist geleneğin gereksinimlerini karşılayacak şekilde tasarlanmış bir Kṛshṇa efsanesi ile de karşılaşılmaktadır. Bu efsanede Dvārati şehrinin çöküşü ve Kṛshṇa'nın ölümü gibi konular, Mahābhārata destanında olduğu gibi aktarılmıştır. Kṛshṇa'dan dindar bir Cainist olarak bahsedilmiştir. Ayrıca Cainist bir keşişin abartılı bir şekilde duyduğu ölüm sevgisinden bahsedilmesine rağmen bir solucan, yeşil bir bitki veya herhangi bir canlıyı öldürme korkusundan da bahsedilmiştir (Winternitz, 1933: 452). Bu durum, Cainist öğretisi içerisindeki önemli bir tezat olarak karşımıza çıkmaktadır.

X. Aṅga *Pañhā-Vāgaraṇāim*; sorular ve açıklamalar ile beş büyük yemini, daha sonra da yeminlere karşılık gelen beş büyük erdemi mevzu edinmiştir.

XI. Aṅga *Vivāgayasum*; içerisinde, iyi ve kötü eylemlerin değerlendirilmesi ile ilgili bir efsane yer almaktadır. Bu efsaneler, *Avadāna Śataka* ve *Karma Śataka*'da yer

alan Buddhist Karma hikâyelerinin Cainist geleneğin normlarınca şekillendirilmiş bir halidir (Winternitz, 1933: 452-453).

XII. Aṅga *Diṭṭhivāya*; bu Aṅga’da diğer metinlerde yer alan bilginin dışında yeni herhangi bir bilgi yoktur. Beş bölüme ayrılmıştır; (1) Parikarmāṇi: Sūtra’nın doğru anlaşılması için gerekli on altı aşamalı ‘hazırlık’ evresi anlatılmıştır. (2) Sūtrāṇi; inanışa ters düşen düşüncelerin çürütüldüğü bölümdür. (3) Pūrvagatam; on dört Pūrva yer almaktadır. (4) Anuyoga; Tīrthaṅkara ve diğer büyük keşişlerin efsanelerini konu almaktadır. (5) Cūliyā; on iki Upāṅga’nın varlığı ile ilgili kayıt niteliğindeki anlatıların yer aldığı bölümdür (Winternitz, 1933: 453).

Cainist kutsal metinleri arasında on iki tane Upanga yer almaktadır. Aṅgaların bir tür yorumu olarak kabul edilen Cainist koleksiyondur (Küçük, 2017: 244).

I. Upāṅga *Uvavāiyya*; ilk kısımda Mahāvīra’nın, Puṇṇabhasūrapatha tapınağından ayrılması ve Kral Kuniya Bhimbasarāputta’nın, Mahāvīra’nın vaazını dinlemek için bir hac ziyaretinde bulunmasını konu etmektedir. Mahāvīra verdiği bu vaazda iyi ve kötü olan eylemlerin karşılığında meydana gelen dört tane oluşumdan (insan, hayvan, tanrı ve cehennemde insan) bahsetmiştir. Ayrıca keşişlerin ve keşiş olmayan kişilerin görevlerinden, sorumluluklarından da bahsettiği aktarılmaktadır.

Kutsal metnin ikinci kısmı ile birinci kısmı arasında neredeyse hiçbir benzerlik yoktur. İkinci kısımda, Goyama Īndabhūti’nin keşiş olmak için yolculuğa çıkması ve bu yolculuk esnasında ona yeniden doğumlar ile ilgili olarak sorulan sorular ve cevaplar yer almıştır. Bu sorulan sorulara ve verilen cevaplara dayanarak herkesin nasıl kötülük yaptığı, günah işlememek için nelerin yapılması gerektiği hakkında bilgiler verilmiştir. Hatta son yaşam yeri ile ilgili olarak, evrenin sınırlarının ötesinde yer alan ve tamamen bilgiyi elde etmeyi başaranlara yönelik olduğundan bahsedilmiştir.

II. Upāṅga *Rāyapaseṇaicca*; bu Upāṅga içerisinde, uzun ve sıkıcı hikâyeleri barındırır. Ayrıca Tanrı Suriyabha’nın, Mahāvīra için yaptığı hac ziyaretini anlatılır.

Ancak bu Upāṅga'nın çekirdek anlatısını Kral Paeṣi ile keṣiṣ Keṣi arasındaki diyalog oluşturmaktadır. Keṣi, Paeṣi'ye ruhun bedenden bağımsız bir olgu olduğunu kanıtlamaya çabalarken, Paeṣi ise tam tersini kanıtlamaya çalışmıştır. Kanıtını güçlendirmek için Paeṣi şöyle demiştir; “Örneğin; ölüme mahkûm edilmiş bir hırsız, lime lime parçalanacak ve sonunda hiçbir ruh izi bulunmayacak.” Bunun üzerine Kesi; “Yangın çıkarmak isteyen kişi için ateş yakmak odunları toplamaktan daha kolaydır.” şeklinde bir ifade kullanmıştır. Kral Paeṣi ile keṣiṣ Keṣi arasında diyalog özgür düşünen kralın din değiştirmesi ile sonuçlanmıştır (Winternitz, 1933: 454-455).

Üçüncü ve dördüncü Upāṅgaların içeriği Goyama'nın soruları ve Mahāvīra'nın cevaplarından oluşmaktadır.

Dört, beş, altı ve yedinci Upāṅgalar, dönemin astronomi ve kozmoloji bilgisini konu edinmiştir. Tuhaf bir şekilde yedinci Upāṅga olarak sayılan *Caṃḍa-Panatti*, *Sūra Pannati*'nin mevcut içeriklerinin bazılarını ve göklerin tanımını konu edinmektedir. *Sūra Pannati* muhtemelen daha önceki yazılmış ve ancak sonradan ayrı bir bölüm olarak Upāṅgalara dâhil edilmiştir. *Sūra Pannati* sistematik olarak Cainist kültürün astronomik görüşünü ele almaktadır. *Sūra Pannati*'de güneş, ay, güneşin doğuşu ve yükselişi, ayın güneş sistemi ile olan bağlantısı, güneşin hızı gibi konuları ele almaktadır. Bu eser güneş ile olduğu kadar ay ile de ilgilidir. Aslında *Caṃḍa-Pannatti*, *Sūra Pannati*'nin içerisindeki bir alt bölümdür.

VI. Upāṅga *Caṃbuddīva-Pannatti*; Cambudvīpa'yı⁴⁰ yani merkez kıtayı Hindistan'ı anlatır. Ayrıca Cainist mitoloji ile ilgili detaylara da fazlasıyla yer verilmiştir. Hindistan'ın tanımında kral Bharata ile ilgili efsanelere geniş bir yer verilmiştir.

Sekiz, dokuz, on, on bir ve on ikinci Upāṅgalar muhtemelen tek bir Upāṅga'dır. Aslında on iki Upāṅga'ya ulaşmak amacıyla altıncı Upāṅga'nın içerisindeki beş bölümün

⁴⁰ Hinduizm, Buddhizm ve Cainizm kozmolojisinde yer alan bir terimdir. Anlam olarak sıradan insanların yaşadığı âlemdir.

her biri ayrı birer Upāṅga olarak sayılmıştır. Bu metinlerin hepsinde yaşamın ötesini ele alan efsanevi içerikler yer almaktadır.

VII. Upāṅga *Nirayāvaliyāo* (cehennemler zinciri); Kral Campā, Kuṇiya veya Acataṣatru'nun on erkek üvey kardeşinin, savaşta büyükbabaları Ceḍaga tarafından öldürülmesi ve ölümlerinin ardından çeşitli cehennemlerde yeniden doğmaları ile ilgili efsaneler anlatılmıştır.

IX. Upāṅga *Kappāvaḍamsiān*; sekizinci Aṅga'da anlatılan prenslerin on oğlunun, büyükanneleri gibi çileci bir yaşam tarzını tercih etmeleri ve her birinin farklı bir cenneti elde etmeleri ile ilgili efsaneleri içerisinde barındırmaktadır.

X. Upāṅga, *Pupphiāo*; on tanrı ve tanrıçanın saygı göstermek için Mahāvīra'nın huzuruna gitmelerini anlatan bir dizi efsane serisidir. Daha sonraki bölümde ise Goyama Indabhūti'nin keşiş olmadan önceki yaşamı işlenmiştir.

XI. Upāṅga *Pupphacūliāo*; on adet benzer hikâyeden oluşmuş bir metindir.

XII. Upāṅga *Vaṇhidasāo*; Vṛshṇi hanedanının on iki prensinin keşiş Aritṭanami önderliğinde din değiştirmesi anlatılmaktadır. İlk efsane Baladeva'nın oğlu ve Kanha (Kṛṣṇa) yani Vāsudeva'nın yeğeni olan Nisadha ile ilgilidir. Ayrıca bu efsanenin Kṛṣṇa efsanesi ile bağlantısı dikkat çekmektedir (Winternitz, 1933: 454-458).

Keşişlerin uyması gereken kuralları ve bu kurallar çiğnenmesi durumunda uygulanacak cezaları açıklayan altı kitaptır. Bunlar; *Nisitha*, *Mahanisitha*, *Vyavahara*, *Acaradasah*, *Kalpa-Sūtra* ve *Pancakalpa*'dır (Gopalan, 1973: 35).

2.1.2. Mula Sūtralar, Prakirnalar, Culika Sūtralar

Mahāvīra'nın kendisi tarafından yazıldığı kabul edilen dört eserdir. Bunlar;

I. *Uttaradhyayana*: Bu eserde Mahāvīra karşıtı görüşlere atıfta bulunulur.

II. *Avasyaka*: Herkesin uyması gereken altı kuraldan bahsedilir.

III. *Dasavaikalika*: Cainist din adamları, keşiş ve çilecilerin davranışsal eylemlerini kurallarla açıklamaktadır.

IV. *Pindaniryukti*: Bu eser bir önceki Sūtra'yı destekler niteliktedir. (Gopalan, 1973: 35-36).

Prakirnarlar metinleri hem Cainist inanca hem de ahlakâ yönelik çeşitli konuları ele almaktadır (Yitik,2018: 146). Bu metinler;

I. *Caūsaraṇa* (*Catuḥṣaraṇa*): Koruyucu özelliği olan dört varlığı işler.

II. *Āurapaccakkhāṇa* (*Āturapratyākhyāna*): Hayatın belli evrelerindeki ölümlerin farklılıklarını konu edinmektedir.

III. *Bhattaparinnā* (*Bhakta-Paricnā*): Ölüm anındaki bir bireyin nasıl bir duygu yaşadığını betimlemektedir.

IV. *Samthāra* (*Samstāra*): Bireyin kendi arzusuyla nasıl ölümü isteyebileceğini açıklar.

V. *Taṃdulaveyāliya* (*Tandulavaitālika*): İnsan bedeni ve hamilelik ile ilgili bilgi verir.

VI. *Caṃdāvicchaya*: Meditasyon mevzusunu konu edinir.

VII. *Devimdatthaa* (*Devendrastava*): Cennete yaşayan tanrısal varlıkların konumları, isimleri ve yaşam alanları ile ilgili bilgileri aktarmaktadır.

VIII. *Gaṇiviccā* (*Gaṇi-Vidyā*): Fal ve büyü hakkında bilgi verir ve nasıl kullanılacağı konusunda açıklamalarda bulunur.

IX. *Mahāpaccakkhāṇa* (*Mahā-Pratyākhāyāna*): Kötü eylemlerin nasıl terk edilebileceğini açıklamaktadır.

X. *Vīratthaa* (*Vīrastava*): Bu metnin kaybolduğuna inanılmaktadır (Kutlutürk, 2015: 763).

Diğer bir Cainist eserler sınıfı da Culika Sūtralar'dır Bu Sūtralar iki kitaptan oluşur. Bunlar; *Nandī* ve *Aṇuogadāra*'dır (Jaini, 1916:146). Bu metinler Cainist kutsal

metinlerine dair ansiklopedik bilgiler ve nasıl yorumlanacağına dair yöntemleri açıklamaktadır (Gopalan, 1973: 36). Ayrıca *Nandī* ve *Aṇuogadāra* bazen *Paiṇṇa* metinleri arasında sayılmıştır. Ancak bu metinler genellikle ya *Mūla-Sūtra*'nın öncesinde ya da sonrasında yer alan bağımsız eserler grubundadır. Bu eserler genellikle düzyazıdır ama nadirde olsa dizeler de (kıtalar, şiir) yer almaktadır. *Aṇuogadāra*, sorular ve cevaplarından oluşmuştur. *Nandī*, geleneğe göre *Siddhānta*'nın düzenleyicisi olan Devarddhi tarafından yazıldığı kabul edilmektedir. Eserde kutsal sözler, Mahāvīra ve yirmi dört Tīrthaṅkara, on bir Gaṇadhara, Devarddhi'nin öğretmeni olan Dūsagaṇi ile biten Therāvalī (öğretmeler listesi) yer almaktadır. Her iki eser hem önemli bilgiler içermekte hem de Cainist bir keşiş tarafından bilinmesi gereken her şeyi ele almaktadır. Cainist kutsal metinleri ile ilgili araştırmalarda bu kaynakların çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte bu kaynaklarda sadece inanç ile ilgili konular işlenmemiştir. Her iki metinde de birçok bilgi veren ifadeler yer almaktadır ama bu bilgiler Cainist gelenek ile zaman zaman uyuşmamaktadır. Ayrıca *Rāmāyaṇa* ve *Mahābhārata* hakkında da ilginç bilgiler içermektedir. Dahası şimdiye kadar açıklanmamış birçok başlıktan bahsedilmektedir. Bu başlıklar arasında Koḍillayaṃ, Ghoḍayamuḥaṃ (Kāma-Sūtra'nın atası Vātsyāyana), Vaiṣeṣiyam (Vaiṣeṣika'nın felsefe sistemi), Buddha-Sāsaṇaṃ (Buddha'nın öğretisi), Kāvilaṃ (Kapila'nın sistemi), Logāyataṃ (Lokāyata, maddeciliğin yapısı), Vāgaraṇaṃ (Purāṇa gramer kuralları), Bhāgavayaṃ (Bhāgavata Purāṇa), Pāṃcali (Pātaṅcali), matematik (Gaṇiaṃ) ve drama (nāḍayāī, nāṭakāni) ve son olarak dört Veda ile Aṅgalar ve Upāṅgalar'dır. Bu bölümün yazı üslubunda şiirsel biçimin tercih edildiği görülmektedir (Winternitz, 1933; 472-473).

2.2. Hint Kültürüne Ait Bir Sözcük Olarak *Kalpa*

Hindistan menşeli dinlerde “Kalpa” kelimesinin bir terim olarak farklı anlamları mevcuttur. Sanskrit dilinde Kalpa, Pāli dilinde ise Kappa şeklinde ifade edilen bu kelime

bir ölçüyü, zaman sürecini veya mitolojik olarak milyonlarca yıl süren bir sonsuzluğu ifade etmektedir (Hexham, 1993: 128). Hinduizm’de kozmik devreler doktrini oluştuğunda, en küçük devrenin ölçü birimi olarak yuga (çağ) terimi kullanılmıştır. Bu yuganın öncesinde bir gün doğumu, sonrasında ise bir günbatımının olduğu şeklinde bir açıklamada bulunulmuştur. İki doğa olayı yugaları birbirine bağlamaktadır. Tam bir devre mahāyuga olarak adlandırılmakta ve süreleri eşit olmayan dört çağdan oluşmaktadır. Bu çağlar; mükemmel çağ olarak ifade eden Kṛta Yuga, bir gerilemeyi işaret eden Tretā Yuga, yeryüzünde Dharma’nın sadece yarısının ayakta kaldığı çağı ifade eden Dvāpara Yuga ve son olarak kötü çağı ifade eden Kālī Yuga’dır. Bir mahāyuga’yı meydana getiren 12.000 yıl, her biri 360 yıl süren mitolojik yıllardan bahsedilmektedir. Bu doğrultuda tek bir kozmik devrenin süresi yaklaşık 4.320.000 yıla denk gelmektedir. Hindu mitolojisine göre bin tane mahāyuga bir kalpadır. Bir kalpa tanrı Brahma’nın hayatının bir gününe ve bir gecesine eşdeğerdir (Eliade, 2018: 75-77). Sanskrit dilinde kalpa kelimesi bir zaman ölçüsü birimi dışında; herhangi bir şeye benzeyen, bir dereceye kadar aşağılık olan, sarhoş edici bir içki, kutsal bir emir, kanun, kural, herhangi bir şeyin biçimine sahip olma gibi anlamlara da gelmektedir (Williams, 1986: 262). Bütün bunların yanı sıra kalpa kelimesi “uygun” anlamına da gelmektedir. Bu anlamıyla kalpa sözcüğü en eski Hint kutsal metinleri olan Vedalarla bağlantılı olarak gelişen, Vedāṅgalardan birini ifade etmektedir. Vedāṅga’yı ifade eden kalpa kelimesi, Vedik ritüellerle bağlantılı ayin, tören ve kurban seromonilerinin gerçekleştirilmesi için gerekli olan kuralları konu edinmektedir (Lochtefeld, 2002: 339). Ayrıca *Matsya Purāṇa*’da otuz tane ayrı kalpa ismi yer almaktadır. Bu isimler sırasıyla; Śveta, Nīllohita, Vāmadeva, Rathantara, Raurava, Deva, Vṛhat, Kandarpa, Sadya, Iṣāna, Tamah, Sārasvata, Udāna, Gāruda, Kaurma, Nārasimha, Samāna, Āgneya, Soma, Mānava, Tatpumān, Vaikuṇṭha, Lakshmī, Sāvitrī, Aghora, Varāha, Vairaca, Gaurī, Māheśvara, Piṭṛ’dır. Bu otuz kalpa, Hindu mitolojisine

göre tanrı Brahma'nın otuz günden oluşan bir ayını ifade etmektedir (*The Matsya Puranam*,1917: 368).

Buddhist kültürde ise kalpa sözcüğü belirli bir zamanı ifade etmek için kullanılmaktadır. Birçok farklı kalpa türünde bahsedilmektedir. Kalpa kelimesiyle eş anlamlı olan Antarakalpa da bu türler arasında yer almaktadır. Antarakalpa sonsuzluk çağında yaşam süresinin yavaş yavaş on yıla kadar düşüşünü ifade etmektedir (Buswell, Lopez,2014: 699). Buddhist kültürde ilk Buddha'nın yaşadığı çağda insan ömrünün yaklaşık olarak doksan bir kalpa yani 80.000 yıl olduğu ifade edilmiştir. İkinci Buddha Sikki'nin döneminde bu süre otuz bir kalpa olmuş, yani 70.000 yıl olmuştur. Öyle ki liste bu şekilde uzayıp gitmektedir. Yedinci Buddha yani Siddhartha Gautama döneminde ise insan ömrünün sadece yüz yıl ile sınırlı olduğu ifade edilmektedir (Eliade, 2018: 78-79). Mahākalpa (Büyük kalpa) seksen ara kalpadan oluşur ve yaratılış evresinde önemli bir rol oynayan en uzun kalpadır. Pāli dilinde ise Mahākappa sayılamayan dört çağı ifade etmektedir. Buddhist kozmogonide Evrenin yaratılış ve yok oluş döngüsünde, Mahākappa yirmi ara kalpadan oluşan dört döneme ayrılır. İlki yaratılış kalpası olan ve cehennem canlılarının ortaya çıktığı Vivartakalpa'dır. Bu dönemin ardından sonsuz kalpa olan Vivartasthāyikalpa gelir. Üçüncü olarak çözülme kalpası olan Saṃvartakalpa dönemidir. Bu dönemde cehennem canlıların yok olur. Dördüncü olarak da hiçlik kalpası olan Saṃvartasthāyī Kalpa yaşanmaktadır. Tüm bu kalpalar arasında, en uzun kalpa Asaṃkhyeya Kalpa (sayılamayan kalpa)'dır. Dünyada bir Buddha'nın görüldüğü dönem ise Bhadrakalpa olarak adlandırılır (Buswell, Lopez,2014: 699). Kalpa teriminin hem Buddhist sūtralarda, hem de Hindu purāna metinlerinde benzer bir içerik var olduğundan Buddhist-Hindu ayrımı yapılamayan dönemlere ait olduğu da ileri sürülmektedir (*Suvarṇabhāsa Sūtra*, 2020: 141). Jainizm'de ise kalpa kelimesiyle dinî kurallar ve ritüelleri kastedilmektedir. Ayrıca tanrıların gökyüzünde yaşadıkları yer anlamına gelen bir manası da vardır (Williams, 1986: 262). Bu terim tezimize de konu olan Jainist kutsal

metinlerinden birine de adını vermiş ve *Kalpa Sūtra* olarak bilinen dinî ve edebî metne de atfedilmiştir.

2.3. *Kalpa Sūtra* Üzerine

Kalpa Sūtra çevirimizin ön sözünde; din, mutluluğun birincil etkeni olduğu için dünyadaki en önemli duygusal kaynaklardan biri olarak kabul edilmektedir. İnanç; insandan doğar ve insan, en büyük iyiliğe de onunla ulaşır. İnanç sayesinde doğru bir ailede varoluş, sağlıklı bir beden ve uzun bir yaşam elde edilebilir. Ayrıca inanç sayesinde bilgiye olan arzu da artar. Karanlığın en kasvetli anında ve korkulan hastalıkların pençesine düştüğünde bir kurtarıcı bir manevi güç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dinin emirleri, uygun bir şekilde uygulandığında cenneti ve nihai kurtuluşu bahşeder ifadeleri yer almaktadır (*Kalpa Sūtra and Nava Tatva*, 1818: 1).

Kalpa Sūtra'nın içerisinde aslında üç farklı Jainist metin bir bütün olarak bir araya getirilerek ele alınmıştır. Bu metinlerin tümünün, Bhadrabāhu tarafından oluşturulmuş olması mümkün görülmesi de genel kanı yazarının, Bhadrabāhu olduğu yönündedir. *Kalpa Sūtra*'nın birinci kısmında Tīrthaṅkaraların biyografileri yer almaktadır. Tıpkı *Āyāraṅga-Sutta*'da olduğu gibi Mahāvīra'nın hayatını, Devananda'nın rahminden transferini ve Kevalaya ulaşmasını ele alınmıştır. Bir sonraki konu ise Pārśva'nın biyografisidir. *Kalpa Sūtra*'nın ikinci kısmı Therāvali'den meydana gelmektedir. Bu kısımda okulların listesi (gaṇa), okulların uzmanlık alanları (śakhā) ve okulların öğretmenleri (gaṇadhara) gibi konular işlenmiştir. Bu listeler aslında Bhadrabāhu'dan sonraya aittir. MS 1. yüzyıldaki yazıtlarda, araştırmacılar tarafından bu listedeki isimlerin tarihi kişiler olduğu doğrulanmıştır. Üçüncü bölüm muhtemelen *Kalpa-Sūtra*'nın en eski bölümüdür. Bu kısmın içerisinde Sāmācārī (çileciler için kurallar) yer almaktadır. Bu çalışmanın en eski kısmı olduğu varsayımından başka, diğer bir önemli nokta ise *Kalpa-Sūtra*'nın tam başlığının *Paccosavaṇākappa* (Sanskrit:

Paryusaṇā Kalpa) olduğu gerçeğidir. Ancak bu gerçek sadece üçüncü kısım ile uyum göstermektedir. Günümüzde de *Kalpa-Sūtra*'nın yılın belirli günlerinde keşiş olmayanlar tarafından yüksek sesle okunduğu bilinmektedir. Bu gelenek *Cinacaritra*, *Therāvalī* ve *Sāmācārī* metinleri için de geçerlidir. Ancak orijinal kutsal metin birikiminde yer alan *Kalpa-Sūtra*'da bu gelenekten bahsedilmemektedir. Bu uygulamanın Devarddhi tarafından Siddhānta'ya eklendiği kabul görmektedir (Winternitz, 1933;462-464).

Cainist geleneğe göre *Kalpa-Sūtra*, Çheda-Sūtra'nın beşinci kitabıdır. Ayrıca *Bṛhat-Kalpa-Sūtra* ya da *Bṛhat-Sādhu-Kalpa-Sūtra* isimleriyle bilinmektedir. Bu eserde erkek ve kadın keşişlerin uymaları gereken kurallar ve düzen konu edinilmiştir. Üçüncü Çheda-Sūtra olarak *Vavahāra*'da aynı mevzuları konu almaktadır. *Vavahāra* ceza verirken *Kalpa-Sūtra*, yerine getirilmeyen sorumlulukların cezalarını açıklamaktadır (Winternitz, 1933; 465).

Kalpa-Sūtra'nın yazarı olarak kabul gören Bhadrabāhu Svāmi'nin rehberliğinde *Daśaśrutaskandha*, *Ashtamādhyāyana*, *Pratyākhyāna* adlı eserler de oluşturulmuştur. Geleneksel Cainist inancıya göre; on beşinci günün gecesindeki yeni ayda, Bhadrabāhu Svāmi *Kalpa-Sūtra*'nın yorumu bölümünü yazmıştır. Ancak *Kalpa-Sūtra* okunduğunda bazı bölümlerde kafa karışıklıkları oluşmuştur. Çünkü Mahāvīra'nın ölümünün üzerinden yaklaşık dokuz yüz seksen yıl geçmiştir ve metinde bahsedilen dinî ritüellerin bazıları ile ilgili düzenlemelere gidilmiştir. Bu dönemde Anandapura'da Kral Dhruvasena hüküm sürmektedir. Kralın Senāgaca adında çok sevdiği bir oğlu vardır. Ancak kralın oğlu ilahi bir sebepten ötürü Paryūshaṇa ayında ölür. Kral oğlunun ölümünden sonra derin bir hüznün içeresine girer ve kutsal hac ve inziva yerlerine bile ziyarete gitmez. Kral birçok şeye kayıtsız kalır. Ardından dinî bir lider, Kral Dhruvasena'nın yanına gider ve “Ey kral, senin üzüntünden dolayı tüm kasaba hatta ülke büyük bir yas içerisinde. Ey kral, dünyanın geçici olduğunu hatırla. Senin bu davranışın bir krala da Cainizm'in öğretilerine de uygun değildir. Kutlu keşişler biz sana *Kalpa-Sūtra* adında bir kutsal metin takdim

edeceğiz ve bu kitaptan duydukların sana çok iyi gelecektir. Efendimiz eğer yapılacak bu kutsal buluşmaya gelerseniz, bu dinî metin orada okunulacaktır.” der. Kral bu daveti kabul eder. Böylece yeryüzündeki bütün nehirlerinin kıyılarındaki kum taneleri kadar anlamlı olan *Kalpa-Sūtra*’nın okunması yaygınlaşır ve herkes bu kutlu metne saygı gösterir. (*Kalpa Sūtra and Nava Tatva*, 1818: 2-7).

Bulunduğu coğrafyanın sınırlarını aşan *Kalpa Sūtra*’nın birçok dile yapılmış farklı çevirileri mevcuttur. Bu çevirilerin öncülerinden biri de İngilizce Hermann Jacobi’nin çevirisidir. Fakat bazı çevirilerinin orijinalinden epeyce uzaklaştırıldığı ve bir tür yorum formuna dönüştüğü de ileri sürülmektedir. *Kalpa Sūtra*’nın eserinin batı dillerine aktarılmasının nedenleri arasında ilk sıraya, Prakrit metnindeki düz yazı ve dizeleri takip etmenin zorluğu konulabilir. Kastur Chand Lalwani tarafından yapılan *Kalpa Sūtra* çevirisi ise hem Hermann Jacobi’nin hem de Basanta Kumar Chattopadhyaya’nın Bengal dilindeki çevirisiyle kontrol edilmesiyle karşılaştırılmalı olarak oluşturulmuştur. Bu iki eserde fark edilen küçük yanlışlıklar özenle ayıklanmıştır. Ayrıca Hermann Jacobi’nin çevirisi, batı okurları için yapıldığından içerisinde orijinal metinden doğrudan alıntı bulunmamaktadır. Eğer *Kalpa Sūtra*’nın yazarı Bhadrabāhu’ysa bu metin yaklaşık olarak 2300 yaşında olmalıdır. Ancak bu metin ikinci Jainist konsey olan Ballabhi’de (M.S 513) yazıldığı kabul edilecek olursa metnin yaklaşık olarak 1500 yıllık olduğu ileri sürülebilir. *Kalpa Sūtra* hem oldukça eski bir metin hem de Tīrthaṅkaraların yaşamını anlatan mevcut en eski ve kapsamlı kaynak metindir. Bu metinde kronolojik sıralama en son Tīrthaṅkara’dan, en eski Tīrthaṅkara’ya doğru yapılmıştır. Araştırmacılar *Kalpa Sūtra*’yı üç kısma ayırarak incelemektedir. (1) Tīrthaṅkaralar, (2) Jainist Önderler, (3) Parcuṣaṇā’dır. Parcuṣaṇā keşişlerin yağmur mevsimindeki kurallarını açıklamaktadır. *Kalpa Sūtra*, Çheda Sūtra metinleri grubuna aittir; ancak Çheda kelimesinin ne anlama geldiği bilinmemektedir. Kalpa kelimesiyse, bazı dinî uygulamaların yöntemi

kastedilmiştir. Cainist kültürde Kalpa terimi dinî törenler sırasında keşişlerin uyması gereken kurallar anlamına gelmektedir (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmi*, 1979: 9-11).

Dinî eylemleri (emir, yöntem) ifade eden Kalpa kelimesinin on çeşidi vardır. Bunlar; Açhelakka, Udesīa, Siyyāyara, Rāyapitha, Kikamme, Vaya, Cetha, Pratikramaña, Māsakalpa ve Paryūshana'dır. Açhelakka, Cainist gelenekteki kıyafet ile ilgili uygulamayı ele almaktadır. Bu uygulama Rshabha ve Mahāvīra'ya dayandırılır. Ayrıca Acita ve yirmi iki Tīrthaṅkara'nın da çeşitli renklerde ve farklı anlamlar taşıyan giysiler giydiği bilinmektedir. Udesīa ifadesi ise koşulsuz bir şekilde teslimiyeti anlatır. Bu dinî eylem içerisinde pirinç, su, kap gibi maddelerin taşınabileceğinden de bahsedilir. Bu öğreti ilk ve son Tīrthaṅkara ile ilişkilidir. Siyyāyara ise ev hayatına ilişkin bilgileri içermektedir. Cainist bir inanırın nasıl beslenmesi gerektiği hakkında ayrıntılı bilgi verir. Rāyapitha, dindar bir topluluğun oluşumunu ve bunun önemini ele almaktadır. Bu oluşumun içerisinde baş keşiş, yardımcı keşiş gibi bir sıralama vardır. Ancak zamanla bu dindar topluluk, bölgeye hükmeden kralın tercihiyle oluşmuştur. Ancak öğretiye göre dindar bir topluluğa sahip olan yirmi iki Tīrthaṅkara tüm günahlarından kurtulabilir. Kikamme, iki kısımdan oluşan bir dinî uygulamadır. İlk kısımda dürüstlük, ikinci kısımda ise hitap etmenin on iki biçimi konu edilmiştir. Bu dinî eylemden tüm Tīrthaṅkaralar ve keşişler sorumludur. Dinî törenlerin faziletlerini de açıklamaktadır. Bu dinî uygulama yirmi iki tane Cina keşişinin evlenmesine müsaade eder. Cyeshtha ise törenleri ele alan uygulamadır. Pratikramaña da Rshabha ve Mahāvīra tarafından yerine getirilmeyen bir uygulamadır. Bu uygulamada amaç ruhani bir lidere itiraflarda bulunmaktır, bir tür günah çıkarmaktır. Māsakalpa ise ilk ve son Tīrthaṅkara'nın uygulaması dışında, bir yerde bir inanırın bir aydan fazla kalamayacağını açıklar. Ancak bu emir orta seviyedeki Cinalar için zorunlu olmamıştır. Paryūshana ise yağmur sırasındaki dinî uygulamalarından bahsetmektedir (*Kalpa Sūtra and Nava Tatva*, 1818: 2-7).

Kalpa Sūtra'da Mahāvīra, Pārṣva ve Arishṭanemi'nin hayatları ile ilgili genellikle aynı ifadeler ve anlatımlar kullanmışlardır. Bu durum her üç Tīrthaṅkara'nın da aynı olgunluğa eriştiğine, ortak bir misyondan geldiğine ve aynı dünyevi deneyimler yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir. Öyle ki okuyucusuna farklı isimlerle aynı hikâyeler aktarıyor hissini vermektedir. Ancak böyle bir açıklamanın rasyonel bir zihni veya tarihi gerçekliğin izah edebilmek mümkün değildir. *Kalpa Sūtra*'nın Hindu Brahman sınıfıyla da güçlü ilişkileri vardır. Örnek olarak; (1) Mahāvīra'nın, Hindu Brahman sınıfına ait Devānandā'nın rahminde hayat bulması ve (2) Mahāvīra'nın tüm Gandharaları'nın birer usta Brahman olarak betimlenmesi gösterilebilir. Jainist öğretiyeye göre ilk örnekteki hata hemen Mahāvīra'nın cenin transferi düzeltilmiştir. Çünkü Jainist öğretisinin kast sistemine karşı olmasının yanı sıra sistemin içerisindeki Brahman sınıfını da reddetmektedir. Ancak ikinci örnek olağan dışıdır, çünkü Mahāvīra'nın Gandharaları'ndan hiçbiri Kshatriya sınıfına mensup değildir. Mahāvīra'nın biyografisinde ise Brahman sınıfa ait unsurlar görülmektedir. Ancak Mahāvīra'nın aksine diğer Tīrthaṅkaraların hayatlarında Brahman sınıf ilişkilerine rastlanılmamaktadır. Mahāvīra'nın mensubu olduğu klanın Kshatriya sınıfı ile bir bağlantısı olmasına rağmen, aynı sınıfta bulunana Camālī'nin⁴¹, Mahāvīra'nın öğretilerine karşı olduğu bilinmektedir. Mahāvīra'nın yaşamının daha iyi öğrenilmesi için daha güçlü bir eser ortaya konulmalıdır. Çünkü Bhadrabāhu'nun eserinin özünü, Mahāvīra'nın yaşam ile olan bağlantısını koparmak için verdiği mücadeleyi konu almaktadır. Bhadrabāhu'ya göre Mahāvīra ölüm döngüsünden kurtulduktan sonra; "Aklın ışığı söndüğünde, toprak kandillerini yakalım" ilkesi dile getirildikten sonra Bhadrabāhu eseri aniden bitirmiştir. (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmi*, 1979: 11-12).

Śvetembara mezhebi *Kalpa Sūtra* içerisinde Mahāvīra'nın cenin olarak Triṣala'nın rahmine yerleştiğinde gördüğü on dört rüyayı benimserken, Digambara

⁴¹ Mahāvīra'nın kızı olan Anoccā'nın eşidir.

mezhebi taraftarları bu rüyaların on altı adet olduğuna inanmaktadır. Ayrıca *Bhagavati Sūtra*'da Mahāvīra'nın cenin geçişinden bahsedilmez. *Kalpa Sūtra*'nın oluşturulma tarihi ya da mezheplere göre içeriğinde birtakım farklılıkları olsa da bu eserin Jainist kutsal metinleri arasında çok önemli bir yere sahip olduğunu ifade edebiliriz (Jain, 1974: 19-33).

Kalpa Sūtra içerisinde diğer yirmi Tīrthaṅkara hakkında detaylı bir anlatım yoktur. Diğer bu Tīrthaṅkaralar tek bir bölümde konu edilmiştir. Doğaüstü güçlere sahip olağanüstü birer karakter olarak tasvir edilmiştir. Ayrıca bu yirmi Tīrthaṅkara'nın birbirlerinden farklı bir deneyimleri olmamış ve hepsi aynı dünyevi görevi yerine getirmek için yeryüzüne inerek insanları aydınlatma görevlerini başarıyla yerine getirmişlerdir. Bu doğaüstü yeni mitolojik figürlerin tüm Hint menşeli dinlerin kutsal metinlerinde kullanıldığı bilinmektedir. Jainistler de bu geleneğin takipçisi olmuşlardır. Son üç Tīrthaṅkara'nın arasında, kronolojileri dışında büyük bir fark yoktur. Ayrıca Arhat Rṣhaba'nın varoluşu MÖ 6-5. yüzyıla kadar götürülebilir. Hermann Jacobi'nin çevirdiği *Kalpa Sūtra*'da da bu yirmi Tīrthaṅkara ile ilgili bir sayfa uzunluğunda bilginin aktarıldığı görülmektedir. *Kalpa Sūtra*'nın yazarı Bhadrabāhu hakkında da literatürde pek fazla bilgiye rastlanılmamaktadır. Bhadrabāhu'nun ailesi, doğduğu yer ve tarihi ile ilgili herhangi bir varsayımda dahi bulunulmamıştır. *Kalpa Sūtra*'daki önde gelen Jainist keşişler bölümünde Bhadrabāhu'nun ismi bulunmaktadır (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmi*, 1979: 13-14).

Ancak Bhadrabāhu'nun, Jainist kutsal metinlerinin oluşumunda önemli katkıları olduğu bilinmektedir. En az üç veya dört adet Āgama metni doğrudan kendisine atfedilmektedir. Kalpa metinleri arasında yer alan en az iki metin de yine onun eseridir: *Bṛhat Kalpa* ve *Panṇa Kalpa*. Lalwani'nin ifadesiyle; eğer Bhadrabāhu bu eserleri ortaya koymasaydı, belki de Jainizm Ortaçağ'dan sonra tamamıyla yok olacaktı (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmi*, 1979: 18-19).

2.4. Çeviri Metin: *Kalpa Sūtra*

2.4.1. Vardhamāna Mahāvīra'nın Hayatı

Tüm günahlardan arınmak ve saf olana yani gerçek kutsaliyete erişebilmek için şu beş unsura saygı göstermek gerekir:

Arhatlara saygı

Özgürleşmiş kişilere saygı

Dinî liderlere saygı

Dinî oluşumlara saygı

Dünyadaki tüm keşîşlere saygı

Ay, yıldız kümesi Uttaraphahunī ile birleştiğinde O (Mahāvīra), cennetten düşerek Devānandā'nın rahmine yerleşti. Uttaraphahunī görüldüğünde ise Devānandā'nın rahminden Triṣalā'nın rahmine geçti. O, Uttaraphahunī'nin tekrar görülmesiyle doğdu. Bir süre sonra, saçlarını yoldu, evini terk edip bir çileci yaşam tarzını benimsedi. Uttaraphahunī bir kez daha görüldüğünde Kevala olarak bilinen en yüksek bilgiye erişti. Son kurtuluşuna ise ancak yıldız kümesi Svāri belirlediğinde erişebilmişti.

Dördüncü yaz ayı olan Āshāḍha ayının altıncı gününde Saygıdeğer Çileci Mahāvīra, tanrıların yaşadığı saray olan büyük Vimāna'dan⁴² inmiştir. Öyle ki Mahāvīra, tüm acılarından kurtulana kadar yirmi Sāgorapama süresi yaşamıştır. Mahāvīra, Avarspinī döngüsündeki Dusamā-Susama periyodu bittiğinde Gambūdvīpa kıtasında bulunan Bhāratavarṣa'da yetmiş iki yıl sekiz buçuk ay yaşamıştır. İlk yirmi bir Tīrthaṅkara, Īkshavāku ırkının Kaṣyapa soyundandır. Yirmi ikinci ve yirmi üçüncü Tīrthaṅkaralar, Hari neslinin Gautama soyundan ve son Tīrthaṅkara olan Mahāvīra ise

⁴² Hint Mitolojinde sözcüğü tanrıların arabası anlamında gelmektedir.

Gālandharāyana soyundan gelmektedir. Ayrıca Devānandā'nın eşi Rishabhaddatta ise Kodāla soyundandır.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın dünyaya gelişi ile ilgili üç düşünce mevcuttur; (1) Mahāvīra, Vimāna'dan ineceğini biliyordu. (2) Mahāvīra, Vimāna'dan indiğini biliyordu. (3) Mahāvīra, Vimāna'dan ne zaman ineceğini bilmiyordu. Saygıdeğer çileci Mahāvīra, Gālandharāyana soyundan gelen Brāhman Devānandā'nın rahminde bir gece cenin olarak var olur. Bu esnada Devānandā oturduğu yerde uykuya dalmak üzeredir ve devamında on dört tane hem kutlu hem de güzel rüya görür. Bu rüyalarında bir fil, boğa, aslan, Tanrıça Śrī⁴³, çelenk, ay, güneş, bayrak, vazo, lotus gölü, okyanus, göksel bir mekân, bir yığın mücevher ve alev görür.

Bu rüyaları gören Brāhman Devānandā, uyandığında kendini çok mutlu hisseder ve kanepesinde otururken zihninde bu rüyaları yorumlar. Ardından kanepeden kalkan Devānandā, telaşa kapılmadan, asil bir kuğu gibi yürüyerek Brāhman Rishabhaddatta'nın yanına gider. Mutlu haberi verir ve bir sandalyeye oturup sakinleştikten sonra konuşur;

Ey tanrıların sevgilisi, ben kanepede uykuyla uyanıklık arasındayken on dört tane rüya gördüm. Ey tanrıların sevgilisi, gördüğüm bu rüyalar ileride gelecek olan mutluluğun işaretleri midir?

Brāhman Rishabhaddatta, Devānandā'nın söylediklerini duyduğuna çok mutlu olur ve rüyaları zihninde yorumlayarak düşünmeye başlar. Daha sonra Brāhman Rishabhaddatta, sezgileri ve zekâsıyla rüyanın anlamını kavrar ve Brāhman Devānandā'yla konuşur;

Ey tanrıların sevgilisi bize güzel, kutsal, uğurlu rüyalar gösterdin ve bu rüyalar kutsallığı, sağlığı, uzun yaşamı ve şansını getirecektir. Ey tanrıların sevgilisi, biz başarıyı ve mutluluğu, elde edeceğiz. Ey tanrıların sevgilisi

⁴³ Güzellik ve şans tanrıçasıdır. Ayrıca Viṣṇu'nun karısına verilen addır.

bizim bir oğlumuz olacak! Dokuz ay yedi buçuk gün geçtikten sonra elleri, ayakları güzel ve yakışıklı bir çocuk doğuracaksın. Çocuğun vücudunda beş duyu organı ile iyi nitelikleri temsil eden işaretler var olacak. Vücudunun tüm uzuvları iyi biçimli ve hacimli olacak. Dahası bu çocuğun tıpkı ay gibi güzel bir görünüşü olacak. Bu çocuk ergenlik dönemine geldiğinde dört Veda'ya, Purāṇalara, Aṅgalara ve Upaṅgalara hâkim olacaktır. Dahası astronomi, gramer, etimoloji gibi birçok bilimin yanı sıra keşiş hayatı hakkında da bilgi sahibi olacak.

Brāhmaṇī Devānandā, Brāhmaṇ Rishabhaddatta'nın söylediklerini duyduktan sonra çok mutlu olarak; "Ey tanrıların sevgilisi, bu doğru gerçeğin ötesinde bir doğrudur. Öyle ki benim arzuladığım durum da tam olarak budur. Bu olay gerçekten de sizin anlattığınız gibidir." der.

Böylece rüyaların gerçek anlamlarını kavrayan Brāhmaṇī Devānandā, Brāhmaṇ Rishabhaddatta ile mutluluğun keyfine varır.

Bu olayların yaşandığı dönem tanrıların lideri, gökte otuz iki bin meskene sahip olan, uğruna yüzlerce kurban töreni gerçekleştirilen, bin gözlü, Daitya Pāka'nın cezalandırıcısı, dünyanın güney yarısının efendisi, binek hayvanı Airavata⁴⁴ isminde bir fil olan, Suraların başı Śakra'dır⁴⁵. Śakra kusursuz bir gökyüzüne benzeyen kıyafetler giyer, taç ve takılar takar, muhteşem bir görünüme sahiptir. Śakra, göksel bir mekân olan Saudharma Kalpa'da bulunur. Ayrıca kendisiyle eşit düzeyde olan seksen dört bin tanrının, otuz iki baş tanrının, dünyanın dört koruyucusunun, sekiz kraliçe ve bu kraliçelerin hükmettiği bölgelerin, yedi ordunun ve bu orduların yedi komutanının hem lideri hem de hükmedicisidir. Śakra mensubu olduğu inancın yapısına uygun bir şekilde

⁴⁴ Hindu mitolojisinde tanrı İndra'nın binek hayvanı olarak bilinmektedir.

⁴⁵ Tanrı İndra'nın diğer bir ismidir. Buddhist gelenekte bu isimle anılır.

*Vīṇa*⁴⁶, *Tūrya* gibi müzik aletleri ve ihtişamlı davullar eşliğinde çalınıp söylenen şarkıları dinlemekten hoşnut olur.

Şakra, *Avadhi* ismiyle tüm *Hindistan* kıtasında bilinmektedir. Kuzey *Hindistan*'daki *Kundragrāma* kasabasında *Brāhman* *Rishabhaddatta* ve *Brāhmaṇī* *Devānandā*'nın ailelerinde *Şakra* inancı hüküm sürmektedir. Ayrıca bu dönemde *Mahāvīra*, *Devānandā*'nın rahminde bir cenindir. Fakat zamanla tanrıların lideri olan *Şakra*'nın tahtı sallanmaya başlar. Bir süre sonra *Şakra*, *Brāhmaṇī* *Devānandā*'nın rahminde olan *Tīrthaṅkara*'ya yedi sekiz adım atarak yaklaşır ve önünde eğilir. Üç defa başını yavaşça öne eğer ve ardından; “Mükemmelliğe eriştiği yoldan vazgeçmeyen Arhatlara, Bhagavatlara, *Tīrthaṅkaralara*, üstün öğretiyi elde etmiş kişilere, dünyanın rehberlerine, dünyadaki hayırseverlere, yol, düşünce ve yaşam verenlere, kanun ve vaaz verenlere, kanunun tanrılarına, kanunun liderlerine, en iyi yasanın evrensel imparatorlarına, haksızlıktan kurtulmuş, ilim ve sezgi sahiplerine, kurtarılanlar ve kurtarıcılara, aydınlar ve aydınlatıcılara, her şeyi bilenler ve her şeyi görenlere, korkuyu yenen Cinalara hürmet ederim.” der.

“Son *Tīrthaṅkara* olan *Saygıdeğer Çileci Mahāvīra*'ya hürmet ederim. Ben (burada) saygıdeğer olana tapıyorum.” der. Bu sözlerle *Şakra*, *Saygıdeğer Çileci Mahāvīra*'nın inanırı olmuştur. Zamanla kralların ve tanrıların lideri olan *Şakra*'nın aklına bir fikir belirir; “Geçmişte, şimdi ve gelecekte Arhatlar, Baladevalar, Vasudevalar kast sisteminin alt kısmında bulunan bir aileden doğmuş olmalı. Fakat şimdiye kadar bu kişiler *Ikshvāku* ve *Hari* ırkından, benzeri diğer ailelerden ve kast sisteminin üst kısımlarında yer alan soylu ailelerden doğmuşlardır. Şimdiyse dünyada merak uyandırıcı ilginç olaylar gerçekleşiyor. Yok edilemez ve parçalanamaz karmanın, aileyle olan etkileşimi sonucunda *Avasarpini* ve *Utsarpini* çağlarında sayısız rahimler arası cenin geçişleri meydana geliyor. Örneğin; geçmişte, gelecekte ve şu anda bir Arhat, fakir bir

⁴⁶ Yaygın bir Hint müzik aletidir.

aileye mensup olan bir kadının rahminde oluşabiliyor. Ancak Arhat asla böyle bir rahimden doğamaz.”

Hindistan kıtasında Kundragrāma kasabasında Kodāla ailesinden gelen Brāhman Rishabhaddatta'nın eşi olan ve Gālandharāyana ailesinin mensubu Devānandā'nın rahminde Mahāvīra cenin olarak can bulmuştur. Ancak tanrıların lideri Śakra'nın sözlerinden sonra Arhatlar, tanrıların liderleri, Bhagavatlar asil ailelerden doğmaya başlarlar. Böylece geçmişin, şimdinin ve geleceğin geleneği oluşur ve Brahman sınıfı önemini kaybeder. Daha sonra cenin halindeki Mahāvīra, Kundragrāma kasabasındaki Brāhmanī Devānandā'nın rahminden, gene Kundragrāma kasabasındaki Kshatriya sınıfına mensup ve Vāsishtha ailesinden gelen Kshatriyāni Triṣalā'nın rahmine geçer. Ayrıca Triṣalā'nın eşi Kshatriya sınıfına ait Cñāṭṛi ailesinden ve Kaśyapa soyundan gelen Kshatriya Siddhārtha'dır.

Mahāvīra'nın, Brāhmanī Devānandā'nın rahminden Triṣalā'nın rahmine geçişi sırasında Śakra orduların kutsal komutanı olan Harinegamesī'yi çağırıp konuşur; “Şimdiye kadar Arhatlar, kast sisteminin en üstünde yer alan soylu ailelerden doğmuştur. Şimdi gidin ve Mahāvīra'yı, Devānandā'nın rahminden alıp Triṣalā'nın rahmine yerleştirin ve emrimi yerine getirdikten sonra bana bilgi verin.” Śakra'nın konuşması sonrası Harinegamesī; “Emredersiniz!” der. Ardından Harinegamesī emri yerine getirmek için Śakra'nın huzurundan ayrılır. Harinegamesī kendisini mucizevi bir güç ile sayısız mücevhere ve Lohitāksha, Masārahhalla, Pulaka, Saugandhika, Subhaga, Rishṭa gibi hem değerli hem de hoş görünümlü şeylere dönüştürür. Sonra Harinegamesī mucizevi güç ile ikinci defa kendisini dönüştürür. Bu defa tanrıların, insanların dünyasına girmesi için gerekli olan bir forma bürünmüştür. Bu dönüşümden sonra Harinegamesī tanrıların çabuk, muzaffer ve tanrısal yetenekleri sayesinde sayısız kıta ve okyanusu geçer. Ardından Cambūdvāpa'ya da bulunan Kundagrāma kasabasındaki Brāhman Rishabhaddatta'nın evinde yaşayan Brāhmanī Devānandā'ya ulaşır.

Harinegamesī oraya vardığında Saygıdeğer Çileci Mahāvīra ve Brāhmanī Devānandā'yı saygıyla selamlar. Brāhmanī Devānandā ile yanındakilerin derin bir uykuya dalmasını sağlar. Ardından Harinegamesī kirli maddeleri çıkartıp yerine temiz maddeler getirir ve "Saygıdeğer Olan bana izin versin." diye dua eder. Daha sonra Harinegamesī, Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'yı incitmeden avuç içlerine alır ve Kundagrāma kasabasındaki Kshatriya bölgesindeki Siddhārtha'nın evinde bulunan Triṣalā'ya götürür. Harinegamesī, Triṣalā'yı ve yanındaki insanları derin bir uykuya daldırır ve Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın cenin halini Triṣalā'nın rahmine yerleştirir. Ayrıca Triṣalā'nın rahmindeki cenini de Brāhmanī Devānandā'nın rahmine yerleştirir. Bu eylemi yerine getiren Harinegameshī tanrısai güçler sayesinde sayısiz kıtalar ve okyanuslar boyunca yukarı doğru uçarak, Şakra'nın kutsal mekânı olan Saudharma Kalpa'ya ulaşır. Tahtında oturan Şakra'nın huzuruna çıkarak emredilen görevin yerine getirildiğini söyler.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın varoluşu ile ilgili üç düşünce mevcuttur; (1) Mahāvīra cenin geçişinin olacağını biliyordu. (2) Mahāvīra cenin geçişinin yapıldığını biliyordu. (3) Mahāvīra ne zaman cenin geçişinin olacağını bilmiyordu.

O dönemde yağışlı mevsimlerin üçüncü ayının on üçüncü gününde, yani Āṣvina ayının karanlığındaki seksen üçüncü günde ay ve yıldız kümesi Uttaraphahunī ile birleştğinde, Şakra'nın emri ve Harinegamesī'nin eylemleriyle Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın cenini Brāhmanī Devānandā'nın rahminden alınarak Kshatriya Triṣalā'nın rahmine yerleştirilir.

Mahāvīra Trisalā'nın rahmine yerleştirildiğinde Triṣalā, süslü resimlerin bulunduğu dışı beyaz boyalı bir evde yaşamaktadır. Evin tavanı görkemli bir şekilde renklidir ve çeşitli değerli taşlar, mücevherler etrafa dağılmış haldedir. Zemin uğuru, şansını temsil eden figürler ile süslüdür. Dahası evin her yeri beş renkli ve hoş kokular içeren çiçeklerle donatılmıştır. Öyle ki siyah bitki aloenin tütsülenmiş kokusu her

yerededir. Ayrıca en güzel reçine olarak kabul edilen Kundurukka ve Turushka reçinelerinin kokuları tütsü olarak etrafı sarmaktadır. Odada baş ve ayak kısımlarında yastıklar bulunan uzun bir döşek mevcuttur. Döşegin etrafında sivrisineklere karşı kırmızı bir perde vardır. Ayrıca döşegin üzerinde süslü bir çarşaf bulunmaktadır. İşte böyle bir döşekte Trisalā uyku ile uyanma arasında on dört tane rüya görmüştür.

Trisalā'nın gördüğü rüyalar sırasıyla şöyledir;

(1) Trisalā ilk rüyasında sahip olunacak şansı ifade eden büyük bir fil filin uyluklarını ve okyanusun sütü (veya ay ışığı), gümüş bir dağ (Vaitādhya) gibi görünen dört tane güçlü fildişi görür. Gördüğü filin şakaklarından arıları cezbeden güzel bir koku yayılmaktadır. Filin boyu, tanrıların kralının en iyi fili olan Airāvata'ya eşittir. Fil sanki büyük bir gök gürültüsü veya büyük bir yağmur bulutu gibi ses çıkarmaktadır.

(2) Trisalā rüyasında uysal bir boğa görür. Bu boğa beyaz bir lotusun taç yaprağından daha beyazdır, dahası bu beyazlık bir ışık gibi her tarafa yayılmaktadır. Bu boğanın güzel sırtı ve yumuşak tüylü ince derisi cezbedicidir. Boğanın vücut kas orantısı dengeli, dahası boynuzları büyük, yuvarlak ve mükemmeldir. Dişleri parlak, eşit ve temizdir. Bu boğa birçok sayıda iyi niteliklerin belirtisi olarak düşünülür.

(3) Trisalā, gökyüzünden yüzüne doğru yaklaşan incilerden daha beyaz bir aslan görür. Bu aslan sağlam dişlere, güçlü ve şefkatli ön kollara, asil bir lotus kadar yumuşak ve orantılı güzel dudaklara, hatta yuvarlak bir ağza sahiptir. Aslanın damağı kırmızı bir lotus çiçeğinin taç yaprakları gibi hassas ve yumuşak, dili çıkıntılı, gözleri saf bir ışık gibidir. Aslanın büyük ve geniş kalçaları, yumuşak ve beyaz renkte bir yeyle süslenmiştir. Ayrıca mükemmel omuzlara ve kusursuz bir kuyruğu sahiptir. Dahası aslanın tırnakları derin ve keskindir. Aslanın güzel görünümlü dili, sanki cenin halindeki Mahāvīra'nın güzelliğini ortaya çıkartıyor gibidir.

(4) *Trisalā*, dolunay gibi yüzüyle güzellik tanrıçası olan *Śrī*'yi⁴⁷, *Himavat Dağı*'nın tepesinde görür. *Śrī* lotus gölünde bulunan bir lotustan destek alır bir şekilde, koruyucu fillerin güçlü ve geniş hortumlarını yıkamaktadır. *Śrī*'nin ayakları altın bir kaplumbağaya benzemekte ve orantılı vücuduyla yüce bir tahtın üzerinde oturmaktadır. Onun elleri ve ayakları bir lotus yaprağı gibi yumuşak ve güzeldir. *Śrī*'nin iyi biçimlenmiş bacakları *Kuruvindāvarta*'ya benzemekte ve dizlerinde gamzeleri bulunmaktadır. Onun dolgun kalçaları kusursuz bir filin hortumuna benzemektedir. Güzel ve geniş karnı göbek deliği ile süslenmiş ve bir dizi güzel tüye sahiptir. Onun tek elle sarılabilir ince belinde, üç kıvrım vardır. Öyle ki *Kunda* çiçekleri ile süslenmiş göğüsleri ve süslü takılar ile güzelleşmiş vücudu bir dizi mücevher gibi parıldamaktadır. *Śrī*'nin üzerinde maharetli ustalar tarafından yapılmış bir dizi kolye bulunmakta ve taktığı bir çift küpe omuzlarına kadar erişmektedir. *Śrī*'den göz kamaştırıcı bir parlaklık yayılmaktadır. Ancak *Śrī*'nin güzelliğine ve cazibesine sadece onu gören hizmetçileri tanıklık edebilmektedir. *Śrī*'nin gözleri tıpkı bir nilüfer çiçeği gibi iri ve saftır. *Śrī*, iki lotus çiçeğini ellerinde tutmakta ve bu çiçekleri aşağı yukarı sallayarak serinletmektedir. *Śrī*'nin kalın, düz, siyah ve parlak saçları örgülü bir şekilde uzanmaktadır.

(5) *Trisalā* gökyüzünde iç içe geçmiş taze *Mandāra* çiçeklerini görür, *Kampaka*, *Aśokai Nāga*, *Punnāgai Priyaṅga*, *Śirīsha*, *Mudgara*, *Mallikā*, *Gāti*, *Yūthika*, *Aṅkolla*, *Koraniakapatra*, *Damanaka*, *Navamālikā*, *Bakula*, *Tilaka*, *Vāsantika*, *Nuphar*, *Nymphaea*, *Pātala*, *Kunda*, *Atimukta* ve *Mango* çiçekleridir. Bu çiçekler; eşsiz hoş kokularıyla evrenin on parçasına yayılmıştır. Öyle ki bu *Mandāra* çiçekleri, her mevsimin kokulu çiçeklerinden oluşmuş ve birçok rengi içerisinde barındıran güzel bir çelenk biçimindedir. Ayrıca çelenge yaklaşmış arıların tatlı gürültüleri de etrafı sarmaktadır.

⁴⁷Talih Tanrıçası *Lakshmī*'nin diğer adıdır. Aynı zamanda *Vishṇu*'nun eşi ve *Kāma*'nın annesidir. *Śrī* hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Kaya, Korhan (2003). *Hint Mitoloji Sözlüğü*, İmge Kitabevi s. 113.

(6) *Triṣalā*, rüyasında köpüklü bir inek sütü gibi beyazlığa sahip olan ve karanlığın kasvetini dağıtan bir ay görür. Ayrıca bu rüyada *Triṣalā* geceye renk katan ve yüzeyi iyi parlatılmış bir aynaya benzeyen *Nymphaeas* türü çiçeklerin de açtığını görür. Ay bir flamingo gibi beyaz renkte ve yıldızlar ile süslenmiştir. Aşk tanrısının okları titreşmekte, okyanustaki sular yükselmekte ve kötü yürekli insanlar acı acı yanmaktadır. Bu yüce ayın hem ruhu hem de kalbi, ay tanrıçası *Rohini*'ye bağlıdır. İşte *Triṣalā* rüyasında böyle muhteşem, parlak ve şanlı bir ay görür.

(7) *Triṣalā*, büyük bir güneş görür. Öyle ki bu güneşin parlaklığı *Aśoka* gibi kırmızıdır ve açmış bir *Kimsuka* ağacına benzemektedir. Dahası o bir lotus çiçeği grubuna benzeyen bir *Gungardha*'ya anımsatır. Bu güneş, soğuk havayı ıltan gezegenlerin lideri ve gecenin yok edicisi olarak bilinen görsel bir aydınlığı ifade etmektedir. O, geceleri dolaşan kötülüklerin dağıtıcısıdır. O her zaman *Meru Dağının* etrafında döner ve diğer ışıklardan yayılan yüzlerce parlaklığı engeller.

(8) *Triṣalā*, tüm insanların görünümüne hayran kaldığı büyük bir bayrak görür. Bu bayrak altın bir asaya bağlanmış ve bayrağın püskülü tavus kuşunun mavi, kırmızı, beyaz ve sarı renkteki tüylerinden meydana gelmiştir.

(9) *Triṣalā*, kaliteli bir metalden yapılmış bir vazo görür. Bu vazo temiz su ile doludur ve vazoda bulunan bir buket nilüfer çiçeği parlamaktadır. Dahası bu vazo parıltısıyla her yeri aydınlatmaktadır. Vazo görkemiyle son derece güzel gözükmektedir ve etrafı her mevsimin kokulu çiçeklerinden oluşan bir çelenkle sarılıdır.

(10) *Triṣalā*, Lotus gölü olarak adlandırılan ve su nilüferlerine benzeyen bir göl görür. Bu gölün sarı suyu, sabah güneşiyle açan lotus çiçeklerinin kokusunu yaymaktadır. Dahası bu göl, birçok su hayvanı ve çeşitli lotus çiçeklerinin evidir. Öyle ki bu gölün şekli ve güzelliği cezbedicidir. Ayrıca arılarda gölde bulunan lotuslarla beslenmektedir. Çift kuğular, ördekler, *Sarus Turnası* ve diğer birçok kuş türü bu gölün suyundan beslenmekte

ve göldeki nilüferlerin yapraklarındaki su damlaları da inci gibi parıldamaktadır. Bu göl hem göze hem de kalbe huzur vermektedir.

(11) *Triṣalā*, müthiş bir süt okyanusu görür. Öyle ki bu okyanusun güzelliği tanrıça Lakshmi⁴⁸ ile eşdeğerdir. Dahası bu okyanusun suları dört bir yönden yükselerek şiddetli ve geniş dalgalar oluşturmaktadır. Okyanus suları rüzgârın yardımıyla kıyıya vurup hızla yükselirken muhteşem bir manzara sunar. Altında balıklar, balinalar ve derinlere inildiğindeyse devasa canlılar bulunmaktadır. Okyanus büyük ve şiddetli bir şekilde dalgalanmakta ve bu şiddetin gücünden büyük nehirler doğmaktadır.

(12) *Triṣalā*, mükemmel bir göksel mekân görür. Bu göksel mekânın sabah güneşi gibi parıltması, göz kamaştırıcı bir güzelliği doğurmaktadır. Ayrıca göksel mekânda çok miktarda sütun bulunmaktadır. Öyle ki bu sütunlardan sekiz tanesinde en iyi kalite altın ve mücevherden oluştuğu için tıpkı yoğun bir ışık yayan lamba gibi parıldamaktadır. Bu göksel mekânda kutsal çelenkler ve kurtların, boğaların, atların, insanların, yunusların, kuşların, yılanların, Kinnaraların, geyiklerin, Yakların, Şarabhaların, fillerin, bitkilerin ve bodur ağaçların resimleri asılıdır. Bu göksel mekânda Gandharvalar uyum içerisinde yaşamakta ve tanrıların davulları tıpkı büyük yağmur bulutlarının gürlemeleri gibi yankılanmaktadır. Bu yankı tüm yaşam alanının içerisinde nüfuz etmektedir. Bu göksel mekânda başta kundurukka ve turushka olmak üzere birçok tütsü yanmakta ve kokuları etrafa yayılmaktadır. Dahası bu göksel mekân, cezbedici beyaz bir ışık yaymakta ve büyük bir arzu uyandırmaktadır.

(13) Daha sonra *Triṣalā* içerisinde Pulaka, Vagra, *Īndranila*, Sasyaka, Karketana, Lohitaksha, Marakata, Prabala, Saugandhika, Sphatika, Hamsa Garbha, Angana ve Kandrakanta olan büyük bir mücevher yığını görür. Bu mücevher yığını yeryüzünde olmasına rağmen parıltısıyla gökyüzünü aydınlatmaktadır. Öyle ki bu mücevher yığını tıpkı Meru Dağı'na benzemektedir.

⁴⁸ Şans Tanrıçası ve Vishnu'nun karısıdır.

(14) Son olarak *Triṣalā* bir alev görür. Bu alev hiddetli bir şekilde yanar ve ateşi, yağ ile beslenerek parıldar. Alev dumansız, çıtırtılı bir şekilde yanmakta ve mükemmel gözükmetedir. Büyük alevler diğer alevlerle iç içe geçerek ateşi daha da güçlendirmektedir. Büyüyen ve kuvvetlenen bu alev, göksel bir yeri yakıyormuş izlenimi veriyordur.

Triṣalā bu rüyaları gördükten sonra uyandığında hem saçları hem de vücudundaki tüm tüyler ürpermiştir.

Bütün *Tīrthaṅkaralar*ın anneleri, lider *Arhatlar* rahimlerinde cenin olarak var olmadan önce bu on dört rüyayı görmüşlerdir.

Kshatriya Triṣalā rüyaları gördükten sonra tıpkı asil bir kuğu gibi yürür ve *Kshatriya Siddhārtha*'nın uzandığı kanepeye giderek onu uyandırır. Daha sonra *Siddhārtha*'nın izniyle çeşitli mücevherler ve değerli taşlarla kaplanmış sandalyeye oturur. Ardından *Triṣalā* der ki;

“Ey tanrıların sevgilisi, bu gördüğüm on dört rüya, mutluluk verecek bir durumun mu habercisidir?”

Siddhārtha, *Triṣalā*'nın gördüğü rüyaları duyduktan sonra çok mutlu olur ve sakin bir şekilde rüyaları düşünmeye başlar. *Siddhārtha* zekâsı ve içgüdülerıyla rüyaların anlamlarını kavrar ve *Triṣalā*'ya der ki;

“Ey tanrıların sevgilisi, senin gördüğün on dört rüya senin yakışıklı ve sevgi dolu bir çocuk doğuracağının habercisidir. Bu çocuk bizim ailemizin simgesi, ışığı, güneşi, görkemi, merkezi yani ailemizi yücelten kişi olacaktır. Ayrıca bu çocuk, çocukluk dönemini geçirip gençlik dönemine eriştikten sonra cesur, görkemli ve tüm âlemin hâkimi olan kudretli bir kral olacaktır.”

Kshatriya Siddhārtha söylediklerini büyük bir coşkuyla tekrar eder. Ardından *Siddhārtha*'nın söylediklerini duyan *Triṣalā* çok mutlu olur ve “Ey tanrıların sevgilisi, bu rüyaların anlamı senin söylediğin gibidir” der. Böylece *Triṣalā* rüyalarının ne anlama

geldiklerini öğrenir. Daha sonra Triṣalā, Siddhārtha'nın izni ile oturduğu sandalyeden kalkar ve sakın bir şekilde yatağına dönerek; "Gördüğüm bu mükemmel rüyalar, göreceğim kötü rüyalar tarafından önemsizleşmeyecek." der. Bu sebepten Triṣalā, gördüğü rüyalar ışığında hem tanrılar hem de insanlarla ilgili hikâyeleri ve anlatıları duymak için uyanık kalır.

Kshatriya Siddhārtha şafak vaktinde aile hizmetçilerini çağırır ve der ki; "İzleyici salonu hızlı bir şekilde temizlensin." Hoş kokulu ve beş renkli mükemmel görünümlü çiçekler yerleştirilsin, etrafa tütsülerin hoş kokuları yayılsın. Ayrıca benim tahtım da bu salona yerleştirilsin. Emirlerim hızlı bir şekilde yerine getirilsin ve bana bilgi verilsin." Hizmetçileri Siddhārtha'nın konuşmasından sonra hoşnut bir şekilde başlarını öne eğerek, "Emredersiniz efendim!" derler. Ardından hizmetçiler Siddhārtha'nın huzurundan ayrılıp hızlı bir şekilde seyirci salonuna giderek emirleri yerine getirmeye başlarlar. İşler tamamlandıktan sonra Siddhārtha'nın yanına giden hizmetçiler emirlerinin yerine getirildiğini söylerler.

Güneşin doğmasına yakın ve lotus ile Nymphaeas çiçeklerinin açtığı bir zamanda Siddhārtha, Aşoka çiçeği gibi kırmızı ya da açan bir Kimşuka gibi gözüktür. Ayrıca Siddhārtha'nın ayakları üveyik kuşunu, kızarmış gözleriyse Hint guguk kuşunu anımsatır. Yaşayanların dünyasının güneşi safrana batırılmışken ve zamanı geldiğinde tanrı yükselip eliyle karanlığı dağıttığında, Siddhārtha yatağından kalkar ve egzersiz yaptığı salona gider. Daha sonra Siddhārtha birçok farklı egzersiz yapar, hatta yorulana kadar güreş egzersizi yapar. Ardından yüzlerce defa saflaştırılmış farklı çeşitteki yağlar ile yağlanır. Bu yağlar saçları uzatıyor, sağlamlaştırıyor, vücut uzuvlarını ve tüm algılarını kuvvetlendiriyordur. Vücut yağlamayı iyi bilen usta kişiler tarafından Siddhārtha'nın vücudunun yağlanmasıyla sonra hassas ayak tabanları ve avuç içleri de güzelce sabunlanır. Ardından Siddhārtha yıkanmak için banyoya girer. Bu yıkanma salonu inciler ile süslenmiş, zemin ise mücevherler ve değerli taşlardan oluşan mozaiklerle kaplıdır.

Siddhārtha'nın oturduğu banyo taburesi de değerli taşlar ve çeşitli mücevherlerle özel olarak tasarlanmıştır. Ardından Siddhārtha tabureye oturarak çiçek kokulu, ılık ve temiz su ile kendisini yıkar. Banyodan sonra vücudunu kokulu ve renkli bir havlu ile kurular. Ardından yeni ve kusursuz bir elbise ile sandalet giyer ve güzel bir şekilde süslenir. Boynuna değerli taşlardan ve mücevherlerden oluşan on sekiz ya da on dokuz tane kolye, güzel bir kuşak ve yüzükler takar. Saçlarını cezbedici bir şekilde yapıp, kollarını bileziklerle süsler. En nihayetinde Siddhārtha, artık çok güzel gözükmetedir. Yüzü küpelerle, başı da bir taçla aydınlanmıştır. Ayrıca göğsünü de gerdanlıklarla süslemiştir. İnce kumaştan giysisinin üzerinde, sallanan inci kolyeler bulunmaktadır. Dahası birçok değerli usta tarafından yapılmış ve içerisinde değerli taşlar, altınlar ve mücevherler içeren yenilmez savaşçılığının amblemini de takmıştır. Kısacası kral, tüm dilekleri yerine getiren bir ağaç gibi görülmektedir. Siddhārtha, görüldüğünde uğurlu zafer çığlıklarıyla karşılanmıştır. Etrafında birçok Pers kralları, liderler, astrologlar, hizmetçiler, halktan kişiler, tüccarlar, ailelerin liderleri gibi toplumun birçok kesiminden insanlar vardır. Siddhārtha insanların arasındaki zaferin mükemmel parıltısını temsil eden bir boğa veya aslan gibi görülmektedir. O, beyaz bulutların arkasında yer alan birçok gezegen ve yıldızın tam ortasında beliren bir ay gibi görünür. Siddhārtha dış seyirci salonuna girer ve tahtına oturarak yüzünü doğuya döner.

Siddhārtha kuzeydoğu tarafına gelecek şekilde, sekiz devletin hükümdarlarının sandalyesinin konulmasını emreder. Bu sandalyeler tanımlanabilsin diye kumaşlar ve olumlu bir durumun habercisi olarak düşünülen beyaz hardal bitkisiyle süslenir. Siddhārtha'ya ne çok uzun ne de çok yakındır. Ayrıca Siddhārtha, sarayın içine doğru değerli taşlar ve mücevherlerle süslenmiş bir perde çektirir. Bu yumuşak kumaşlı perdenin üzerinde boğalar, atlar, insanlar, kuşlar, yılanlar, filler, Yaklar, çalılar, kurtlar, atlar, bitkiler, Kinnaralar, Şarabhalar, Samsaktalar gibi birçok bitki ve hayvan resmî mevcuttur. Siddhārtha, Trişalā'nın değerli taşlar ve mücevherler süslü beyaz bir

kumaşla kaplı ve arkasına yastık yerleştirilmiş bir sandalyeye oturtulmasını emreder. Siddhārtha ardından hizmetçileri çağırır ve der ki; “Bana hemen hem kehanet bilimini iyi bilen hem de birçok alanda uzman rüya yorumcularını çağırın.” Siddhārtha’nın emirlerini duyan aile hizmetçileri coşkulu ve saygılı bir şekilde; “Emredersiniz efendim!” derler. Siddhārtha’nın huzurundan ayrılan hizmetçiler, Kuṇḍāpūr kasabasına rüya tabircilerinin evlerine giderek onları çağırırlar. Siddhārtha tarafından çağrıldığını öğrenen rüya yorumcuları hoşnut olurlar. Temiz elbiseler giyip beyaz hardal ve Dūrvā⁴⁹ çimini başlarına sürer ve dinî törenler ile kefarete eylemlerini yerine getirerek Balikarman’a (tanrıların evine) adaklar sunarlar. Ardından rüya yorumcuları Kuṇḍāpūr kasabasının Kshatriya kısmına ulaşarak Kral Siddhārtha’nın mükemmel sarayının ön kapısına ulaşırlar. Rüya yorumcuları toplu bir şekilde Kshatriya Siddhārtha’nın huzuruna çıkabilmek için dış seyirci salonuna giderler ve ardından avuç içlerini birleştirerek başlılarıyla zafer, tebrik mesajını verirler. Kral Siddhārtha, rüya yorumcularını selamlar, onurlandırır ve hediyeler sunar. Rüya yorumcuları birbiri ardına önceden ayarlanmış sandalyelere otururlar. Sonra Siddhārtha, karısı Triṣalā’yı perdenin arkasına yerleştirir ve ellerine çiçekler ile meyveler alarak rüya yorumcularına büyük bir nezaketle hitap eder; “Ey tanrıların sevgilisi, Triṣalā uyku ile uyanma arasında kanepesinde uzanırken on dört tane rüya gördü. Görülen bu on dört rüyanın neyin işareti olduğundan nasıl emin olabiliriz?” Siddhārtha’nın söylediklerini duyan rüya yorumcular hoşnut ve keyifli bir şekilde kendi aralarında tartışıp konuşmaya başlarlar. Ardından rüya yorumcuları tek tek rüyaların anlamını anlatırlar; “Ey tanrıların sevgilisi, rüya kitaplarımızda yaygın kırk iki rüya ve otuz büyük rüya belirtilmiştir. Evrenin hükümdarı olan anneler, otuz büyük rüya arasında bu on dört büyük rüyayı gördüğünde evrensel bir hükümdar veya bir Arhat onların rahmine düşer. Vāsudeva’nın⁵⁰ anneleri bu büyük on

⁴⁹ Hindistan coğrafyasında alternatif tıp için kullanılanılır.

⁵⁰ Ay soyunun Yādava kolundan Sura’nın oğlu ve Kṛiṣṇa’nın babasıdır.

dört rüyadan rastgele altı tanesini gördüğünde Vāsudeva onların rahmine yerleşmiştir. Baladeva'nın anneleri bu on dört büyük rüyadan rasgele dört tanesini gördüğünde Baladeva onların rahmine yerleşmiştir. Māṇḍālīka'nın annesi ise bu on dört rüyadan sadece bir tanesini gördükten sonra annesinin rahmine yerleşmiştir. Ey tanrıların sevgilisi şimdi ise Triṣalā bu on dört büyük rüyayı görmüş. Öyle ki bu çocuk büyük ve geniş bir orduya sahip olan krallığın efendisi, evrenin imparatoru, Cina ve üç dünyanın kralı veya adaletin evrensel elçisi olacaktır.”

Rüya yorumcularının söylediklerinden hoşnut olan Siddhārtha; “Ey tanrıların sevgilisi, sizin de telaffuz ettiğiniz gibi rüyaların anlamları öğrendik.” der.

Rüyaların gerçek anlamlarını öğrenen Siddhārtha, rüya yorumcularına içerisinde gıda, çiçek ve çelenkler bulunan hediyeler vererek gitmelerine müsaade eder.

Siddhārtha tahtından kalkar ve perdenin arkasında bulunan Triṣalā'nın yanına giderek der ki; “Ey tanrıların sevgilisi, gördüğün bu rüyalar iyiye işaret ve doğacak olan bu çocuk kâinatın efendisi, bir Arhat veya yasanın evrensel bir hükümdarı olacaktır.” Kshatriyāṇī Triṣalā rüyaların anlamlarını duyduktan ve kavradıktan sonra çok mutlu olur. Kral Siddhārtha'nın izniyle gösterişli sandalyesinden kalkan Triṣalā, asil bir kuğu gibi yürüyerek odasına geri döner. Bu esnada Mahāvīra, Kshatriya kastına mensup Cñāṭṛi ailesinin bir üyesi olmuştur. Cñāṭṛi ailesinin mensubu kral Siddhārtha'nın sarayında Śakra'nın emirleriyle getirilmiş ve Vaisramana'nın hizmetinde olan hayvanlar dünyasına ait birçok ifritde bulunmaktadır. Bu ifritler eski ve antik hazinelerin sahipleridir. Onların kökenleri ölüm ve yok oluşa aittir. Ayrıca onlar kasabalarda, köylerde, kasaba duvarlarında, su ve kara ile erişilecek duvarlarda, üçgen yerlerde, üç veya dört yolun kesiştiği yerlerde, tapınaklarda, bahçelerde, odunlarda, eldivenlerde, mağaralarda, duvarlar arasındaki gizli yerlerde hem ev hem de saraylarda bulunurlar.

Mahāvīra, Cñāṭṛi ailesinin mensubu olduğu gece klanın gümüşleri, altınları, mahsulleri, askerleri, hazineleri bollaşır, bereketlenir. O dönemlerdeki inanırlar,

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın ailesine, arzuladıklarını iletmeye başlarlar. Mahāvīra dünyaya geldiği andan itibaren bolluk ve bereket gelecektir. Bu yüzden bu çocuğa, niteliklerine uygun bir isim verilecektir. Bu isim çoğaltıcı veya artırıcı anlamına gelen Vardhamāna'dır.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra annesinin karnında sessiz, sağlam ve hareketsiz durmuştur. Bu durum Triṣalā'nın zihninde bir düşünce meydana getirir; "Rahmimdeki tohum benden alındı çünkü ilk başlarda o hareket ediyordu, ama şimdi hareket etmiyor." Bu düşünce içerisinde hapsolmuş Triṣalā, meditasyon alanına bakarak üzüntüler denizinde kaybolur. Öyle ki Siddhārtha'nın sarayında sevinç müzikleri yerini, hüzne bırakır. Ardından Mahāvīra, annesinin zihninde meydana gelen düşünceleri içsel olarak hissederek ve biraz hareketlenmeye başlar. Hareketlenmeyi hisseden Triṣalā çok mutlu olur ve "Rahmimdeki tohum benden alınmadı, o ölmedi." der. Saygıdeğer Çileci Mahāvīra annesinin rahminde, annesi ve babasının yaşamı boyunca saçlarını kazıtmayacağına ve evsiz bir yaşam seçmeyeceğine karar verir. Ardından Triṣalā banyo yapıp, tanrılar için ayinler ve adaklar düzenler. Ayrıca süslenen Triṣalā mevsimine uygun yemekler yiyip, güzel kıyafetler giyinip, hoş kokular sürerek üzüntü, korku, felaket gibi düşüncelerden uzak durmaya çalışır. Triṣalā çocuğu için dengeli beslenir, rahat yatak ve koltuklarda dinlenir. Zihnini dinlendirmek için elverişli ve güzel yerlerde yürüyüşler yapar.

O dönemde dokuz ay, yedi buçuk gün sonra Çaitra ayının on dördüncü gününün gece yarısında, Uttaraphalgunī ile ay birleştiğinde Triṣalā sağlıklı bir erkek çocuğu dünyaya getirir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın doğduğu gece hem alçalan hem de yükselen tanrı ve tanrıçalardan ilahi bir aydınlık yayılmaktadır. Öyle ki tanrı ve tanrıçaların bu hâli büyük bir şaşkınlığa ve gürültüye sebep olmuştur.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın doğduğu gece Vaiṣramaṇa'ya ait olan ve ona hizmet eden hayvanlar âlemine ait birçok ifrit, Kral Siddhārtha'nın sarayına birçok

zenginlik yağıdırılar. Öyle ki Bhavanapati, Vyantara, Cyotishka ve Vaimānika tanrıları Tīrthānkara'nın doğumunu bir şölen ile kutlarlar.

Mahāvīra'nın doğumundan sonra Kral Siddhārtha kasaba koruyucularını çağırır ve der ki; “Ey tanrıların sevgilisi, Kuṇḍapura kasabasındaki tüm mahkûmları serbest bırakın, tüm önlemleri arttırın. Ayrıca tüm Kuṇḍapura kasabası sularlar temizlensin, ağaçlar dikilsin. Kasaba çeşitli renkteki bayraklar, semboller ve renkli çadırlar ile süslensin. Duvarlar hem taze kırmızı çarıklar hem de Dardara'dan getirilen çarıklarla süslensin. Yerlere şansın habercisi olan vazolar konulsun. Her kapı ve kemerin etrafına aynı türden çömler yerleştirilsin, büyük ve uzun çelenkler asılsın. Kasabaya koku yayan sandıklar koyulsun. Oyuncular, şarkıcılar, soytarılar, haberciler, ip cambazları, dövüşçüler, dansçılar, halk şarkıcıları, manavlar ve Tālākara⁵¹ hazır bulunsun. Binlerce sütun ve direk dikilsin. Emirlerimin durumları rapor edilsin.” Siddhārtha'nın hizmetçileri ve kasaba koruyucuları emirleri duyduktan sonra hoşnut oldular ve “Emredersiniz efendim.” dediler. Ardından tüm mahkûmlar serbest bırakılır ve Siddhārtha'nın emirleri yerine getirilir. Daha sonra, Siddhārtha'nın yanına giderek emirlerinin yerine getirildiğini söylerler.

Bir süre sonra Siddhārtha egzersiz yaptığı salona gider. Birçok egzersizde bulunur, hatta yorulana kadar güreş egzersizi yapar. Daha sonra yüzlerce defa saflaştırılmış farklı çeşitteki yağlar ile yağlanır. Öyle ki bu yağlar saçları uzatıyor, sağlamlaştırıyor, vücut uzuvlarını ve tüm algılarını kuvvetlendiriyordur. Vücut yağlamayı iyi bilen usta kişiler tarafından Siddhārtha'nın vücudunun yağlanmasından sonra hassas ayak tabanları ve avuç içleri sabunlanır. Ardından Siddhārtha yıkanmak için banyoya girer. Bu yıkanma salonu inciler ile süslenmiş, zemin ise mücevherler ve değerli taşlardan oluşan mozaik bir şekilde dekor edilmiştir. Siddhārtha'nın oturduğu banyo taburesi değerli taşlar ve çeşitli mücevherlerle tasarlanmıştır. Ardından

⁵¹ Bir müzik performansı tempo tutan görevli kişiler.

Siddhārtha tabureye oturarak çiçek kokulu, ılık ve temiz su ile yıkanır. Siddhārtha banyodan sonra vücudunu kokulu ve renkli bir havlu ile kurular, ardından yeni ve kusursuz bir elbise ile sandalet giyer ve kendisini güzel bir şekilde süsler. Bu eylemler esnasında Siddhārtha'ya tüm saray eşlik etmektedir. Etraf çiçekler, kokulu çelenkler ve süs eşyaları ile süslenmiştir. Krallığının varisinin doğumunu kutlamak için on gün boyunca trompet seslerinin uğultuları altında bir festival düzenlenir. Öyle ki bu festivalde çalınan zillerin, davulların, küçük davulların, kastanyetlerin, boruların, davullarını, Muragaların, Mridangaların ve Dundubhileri'nin⁵² ve aynı zamanda Samaga-gamaya-turiya trampetlerinin sesleri, halkın her kesiminden insanı içine çekmektedir. Ayrıca bölgedeki vergiler kaldırılır, alım ve satım yasaklanır. Hiçbir koruyucunun evlere girmesine izin verilmez. Küçük ve büyük para cezaları affedilir ve borçlar silinir. Kutlamada sayısız aktör ve Tālākara sahne alırken, aynı zamanda davullar da ahenkle çalmaktadır. Hem ülkedeki hem de çelenklerle süslü kasabadaki tüm insanlar sevinç ve neşe içindedir. Bu festivalin onuncu günü bittiğinde Kral Siddhārtha, tanrılara yüzbinlerce adak sunulmasını emreder.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın annesi ve babası, Mahāvīra'nın dünyaya geldiği gün varislerinin doğumunu kutlarlar. Üçüncü gün geldiğindeyse Mahāvīra'ya ay ve güneşi gösterirler. Altıncı günün gecesinden anne ve babası şefkatli bir şekilde Mahāvīra'yı gözlemlerler. On birinci günden sonra bir çocuğun doğumuyla ilgili çeşitli ritüeller yapılır. On ikinci gün geldiğinde Cñātri ailesi Kshatriyalarla birlikte arkadaşlarını, akrabalarını, soydaşlarını ve destekçilerini davet ederler. Bu davet için bol miktarda yiyecek, içecek, baharat ve şekerleme hazırlanır. Bu hazırlıklardan sonra Triṣālā ve Siddhārtha banyo yapıp ev tanrıları için adaklar sunarlar. Ardından gösterişli, uğur getiren, temiz saray elbiseleri giyip aksesuar olarak da küçük ama değerli takılar takarlar. Akşam yemeği saati geldiğinde onlar yemek salonunda bulunan rahat ve şık bir

⁵² Muraga, Mridanga ve Dundubhi, farklı türdeki Hint'e özgü davulları ifade etmektedir.

görüntüye sahip olan sandalyelerine otururlar. Ardından davetliler yemeğe katılır. Yemek esnasında birbirlerine birçok aperatif yiyeceği, içeceği, baharatı ve tatlıyı sunarlar. Akşam yemeğinden sonra misafirler toplantı salonuna geçer ve birçok çiçek, parfüm, çelenk, giysi ve takı ile onurlandırılırlar. Daha sonra Mahāvīra'nın ebeveynleri misafirler huzurunda konuşma yaparlar; “Ey tanrıların sevgilisi, biz bu çocuğa sahip olduğumuzda, zihinlerimizde istek uyandıran düşünceler ve rüyalar meydana geldi. Çocuğumuz doğduğu andan itibaren gümüşümüz ve altınımız arttı. Hem bereket hem de bolluk geldi. Bu yüzden bu çocuğa niteliklerine uygun bir isim verildi. Bu isim çoğaltıcı veya artırıcı anlamına gelen Vardhamāna'dır.”

Saygıdeğer çileci Mahāvīra, Kaşyapa soyunun üyesidir. Onun üç ismi aktarılmıştır. Bu isimler ailesi tarafından verilen Vardhamāna; sevgiden ve nefretten yoksun olduğu için Şramaṇa (çileci) ve hançerlerin, korkuların ortasında dimdik durduğu, zorluklara ve sıkıntılara sabırla göğüs gerdiği, seçilmiş kefaret kurallarına bağlı kaldığı, bilge olduğu, zevke karşı kayıtsız olduğu, zenginliği ve acıyı kontrol ettiği ve cesaretli olduğu için tanrılar tarafından verilen Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'dır.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın babası da Kaşyapa soyuna mensuptur ve üç isme sahiptir. Bu isimler: Siddhārtha, Casamsa, Şreyāmsa'dır⁵³.

Kshatriya sınıfının Cñātri ailesine mensubu olan Saygıdeğer Çileci Mahāvīra zeki, hislerinin kontrol edebilen, uğurlu ve alçakgönüllü birisidir. Videha'nın prensi olan Saygıdeğer Çileci Mahāvīra, otuz yıl boyunca yani ebeveynleri tanrılar dünyasına gidene kadar Videha da yaşamıştır. Ardından ağabeyinin ve krallığın (Guru-mahattara) izniyle çileci bir yaşam için verdiği sözü yerine getirmiştir. Bu esnada Laukāntika tanrıları, geleneklere uyarak onu nazik, hoş, tatlı ve yumuşak sözlerle övmüşler ve ilahiler söylemişlerdir; “Zafer, zafer sana, dünyanın sevindiricisi! Zafer, zafer sana, uğurlu kişi! Kshatriyaların en iyi boğası! Uyan, dünyanın saygıdeğer efendisi! Evrendeki tüm

⁵³ Ākāraṅga Sūtra II adlı Cainist kaynakta Şeshavatī ve Yaşovatī olarak da adlandırılır.

canlılara fayda sağlayan bir dinî düzen kur! Kuracağın bu dinî oluşum, evrendeki tüm canlılara yüce bir fayda getirsin.” Bu sözlerden sonra Laukāntika tanrılarının zafer çiğlikleri yükselir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra evlenmeden önce sınırsız⁵⁴, yüce ve engelsiz bilgiyle ve sezgiye sahiptir. Mahāvīra bu yüce sınırsız bilgi ve sezgi vasıtasıyla feragat (Nishkramana=pravragyā) zamanının geldiğini fark eder. Böylece Mahāvīra gümüşünü, altınını, zenginliğini, krallığını, gidasını, ordusunu, hazinesini reddeder. Ardından doğru insanlar vasıtasıyla yoksul insanlara hediyeler dağıtır.

O dönemde ilk kış ayı olan Mārğaṣīrṣa ayının ilk on dört gününün onuncu gecesinde, gölge doğuya döndüğünde, ilk Pauruṣhi⁵⁵ dolup bittiğinde ve Suvrata olarak adlandırılan günde Mahāvīra'yı bir dizi insan, tanrı ve Asurlar takip etmiştir. Dahası yardımsever insanlar, saray mensupları, haberciler, elçiler ve çan taşıyıcılar tarafından etrafı çevrilmiştir. Onlar Mahāvīra'yı övmüşler. İlahiler söyleyip, iltifatlarda bulunmuşlardır. “Zafer, zafer sana, dünyanın sevindiricisi! Zafer, zafer sana, uğurlu kişi! Bozulmamış bilgilerle, sezgiyle ve iyi davranışla zapt edilemeyen duygular zapt edilir. Bu da çilecilerin kurallarını korumasıyla olur. Tüm engelleri aşmak ve mükemmellik içinde yaşamak için aşk ve nefrete adanmışlığı bırak. Güreşçiler gibi belini kararlılıkla güçlü bir şekilde sar ve sekiz karmayı yen. Bunu saf ve yüce meditasyonla yap. Üç dünya arasında Kevala olarak adlandırılan en iyi bilgiyi elde et. Belirsizlikten arınmış olan ey kahraman, en iyi Cina'nın öğrettiği yolda en üst mertebeye ulaş, engeller ordusunu yen. Günler, aylar, yıllar ve seneler boyunca doğacak zorluklardan ve musibetlerden korkma. Tehlikelere ve korkulara sabırla katlan ve kuralları uygulayarak engellerden kurtul.” Daha sonra Saygıdeğer Çileci Mahāvīra, etrafındaki yüzlerce kişiden övgüler alarak yüceltilir. Öyle ki Mahāvīra, görkemli görünüşü ve erdemli kişiliğinden dolayı binlerce

⁵⁴ Sınırsız kelimesi, Ābhogika kelimesini yani Avadhi bilgisini ifade eder. Ancak bir alıntıda Nairayikaların, Devaların ve Tīrthankaraların Avadhi'ye erişemediği söylenir.

⁵⁵ Cainist terminolojide üç saatlik zaman dilimini ifade etmektedir.

kiři tarafından örnek alınmıştır. Mahāvīra sarayların içinden geçerken hoř müziklerle karşılanmış ve etrafındaki kalabalığı saę eliyle selamlamıştır. Vīnā, Tūrya ve mkemmell davullar, zafer çığlıklarını güçlendirmiştir. Aynı zamanda insanların alçak ve hoř mırılıtları, Mahāvīra'nın ihtişamını yceltmıştir. Mahāvīra'nın ihtişamına gc, kafilesi, soyluluğu, tüm hizmetçileri, tüm aktörler, süslenmiş çiçekler, çelenkler, takılar ve davullar eşlik etmiştir. Mahāvīra etrafındaki yoğun kalabalıkla Kundarpura kasabasındaki Cnātrilerin, Shandavana adlı bahçesine ve oradan da ilerleyerek Ařoka ağacına erişir. Ardından Mahāvīra tahtirevanından Ařoka ağacının altında iner ve süsleri, takıları, çelenkleri kendi elleriyle çıkarır. Ayrıca beř defa kendi elleriyle saçlarını koparır. Ay ve yıldız kümesi Uttaraphahunī ile birleştiğinde Mahāvīra iki buçuk gün su içmeden oruç tutar. Daha sonra kutsal bir elbise giyerek, kimsenin olmadığı bir zamanda saçlarını yolar ve evsiz, çileci bir yaşama adım atar.

Mahāvīra bir yıl bir ay kadar kıyafet giyer, ardından çıplak bir şekilde dolaşmaya başlar. Dolaşırken de avuç iiyle sadakaları kabul eder. Saygıdeğer ileci Mahāvīra on iki yıldan daha fazla bir süre vücudunun ihtiyaçlarını ihmal etmiştir. Mahāvīra ilahi glerden, insanlardan veya hayvanlardan kaynaklanan tüm güzel ve kötü olayları görür. Öyle ki Mahāvīra gördüğü bu olaylardan acı çeker.

Saygıdeğer ileci Mahāvīra evsiz olduktan sonra düşünceli ve dikkatli bir şekilde dilenir ve karşılığında verilenleri kabul eder. Kullanacağı malzemeleri ve su kabını yanında taşır. Mahāvīra dışkısını, idrarını, tükürüğünü, mukusunu ve vücudunun pisliğini dikkatli bir şekilde boşaltır. Dikkatli bir şekilde düşünür, düşüncelerini dile getirir ve eylemde bulunurdu. O düşüncelerini, hislerini, eylemlerini, sözcüklerini, erdemini (iffet) korur. Dahası fkeden, gururdan, hilekārlıktan ve ağzllkten yoksundur. O sakin, dingin, özgürdür ve Āsvara'dan⁵⁶, egosundan ve servetinden arınmıştır. Mahāvīra tüm dünyevi bağlarını kesmiş ve herhangi bir dünyevi olgundan kirlenmemiştir. Öyle ki bakır

⁵⁶ Karmanın ruh üzerinde gösterdiği etkiyi ifade etmektedir.

bir kaba su yapışmadığı gibi günahlarda Saygıdeğer Çileci Mahāvīra da yer bulamamıştır. Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın yolu, dinî öğretinin yaşamı gibi engelsizdir. O, tıpkı desteğe ihtiyacı olmayan bir gökyüzü gibidir. O bir rüzgâr gibi engel tanımaz. Onun kalbi sonbahar dönemindeki saf bir su kadar temizdir ve hiçbir şey onu kirletemez. O hislerini tıpkı bir kaplumbağa gibi korur. O bir gergedan boynuzu gibi tek ve yalnızdır. O bir kuş gibi özgür, her zaman efsanevi Bhārunda⁵⁷ kuşu gibi uyanık, bir fil gibi cesur, bir boğa gibi güçlü, bir aslan gibi zor saldıran, Mandara dağı gibi sabit ve katı, bir okyanus kadar derin, bir ay kadar zarif, bir güneş kadar parlak, mükemmel bir altın kadar saftır. O toprak gibi her şeyi sabırla taşır ve iyi tutuşmuş bir ateş gibi görkemiyle parıldar.

Yukardaki bu dizeler aşağıdaki iki sūtranın değerlendirilmesiyle ortaya çıkmıştır;

I: O bir sandal, yaşam, rüzgâr, lotus yaprağı, kaplumbağa, kuş, gergedan boynuzu, sonbahar ayındaki su ve Bhārunda gibidir.

II: O bir fil, boğa, aslan, dağların kralı, dalgasız bir okyanus veya ay, güneş, altın, toprak ve iyi tutuşmuş bir alev gibidir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra için hiçbir yerde engel bulunmaz. Engeller dört türde açıklanmıştır; madde, mekân, zaman ve özdür. Öz ile ilgili olanlar canlı, cansız ve karışık durumda olan şeylerdir. Mekân ile ilgili olanlar bir köyde, kasabada, ormanda, arazide, bir ev veya bir avluda bulunur. Zaman ile ilgili olanlar bir Samaya⁵⁸ veya Āvalikā, bir solunum anında, bir Muhūrta⁵⁹ süresinde, bir günde, on dört günde, bir ayda, bir mevsimde, yarım yılda, bir yılda, uzun bir zaman dilimindedir. Etkiyle ilgili olanlar öfke, gurur, hilekârlık, açgözlülük, korku, keyif, sevgi, nefret, çekişme, yalan söyleme, zevk, acı, yanlış inancın kötülüğü gibi olguların içinde bulunmaktır. Sonuç olarak Saygıdeğer Çileci Mahāvīra da yukardaki engellerden hiçbiri yoktur.

⁵⁷ Bu kuşların her birinin bir vücudu, iki boynu ve üç bacağı vardır.

⁵⁸ Cainist terminolojide “en küçük zaman birimini” ifade eden bir terimdir.

⁵⁹ Cainist terminolojide “kırk sekiz dakikalık” bir süreci ifade eden bir terimdir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra, yağmur mevsimi dışında yaz ve kış mevsiminin tam sekiz ayını köylerde bir gece ve kasabalarda beş gece kalarak geçirmiştir. O pislik kokusuna, samana, mücevhere, kire, altına, zevke ve acıya kayıtsız kalmıştır. Öyle ki Mahāvīra ne yaşama ne de ölüme bağlıdır. Bu doğrultuda karmasının kötü etkisini yok etmek için çaba sarf etmiş ve saṃsāranın öteki kısmına yani döngüden kurtulmasını sağlayacak kıyıya ulaşmıştır.

Saygıdeğer Mahāvīra nihai kurtuluşa giden yolda on iki yıl boyunca iyi ve doğru davranışın meyvesi olan meditasyon yapar. On üçüncü yıl sırasında, ikinci yaz ayı olan Vaiśākha ayının ilk on dört gününün onuncu gününde ve Suvrata olarak adlandırılan günde, Grimbhikagrāma kasabasının dışındaki Rigupālīka nehri kıyısında, eski bir tapınaktan çok uzak olmayan Sāmāga'nın tarlasında, bir sal ağacının altında, ay ve yıldız kümesi Uttaraphahunī ile birleştiğinde topuklarını birleştirerek meditasyon pozisyonu alır. Kendini güneşin sıcaklığına maruz bırakarak iki buçuk gün boyunca su içmeden oruç tutup meditasyon yapar. Bu sürede yüce bilgi ve sezgi olarak adlandıran Kevala'ya yani sonsuz ve engelsiz bilgiye erişir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra bir Cina veya Arhat olduğunda Kevalin mertebesine erişmiştir. O dünyaların, tanrıların, insanların ve ifritlerin nereden gelip nereye gittiklerini, onların insan, hayvan (kyavana), tanrı veya cehennemde bir yaratık (upapāda) olup olmadıklarını, onların zihinlerindeki düşünceleri, tüm dünyadaki canlıların gizli eylemlerini, arzularını ve tüm durumlarını görmüş ve anlamıştır. Öyle ki Arhat Mahāvīra, dünyadaki tüm canlıların her an ne düşündüklerini ne konuştuklarını ne yaptıklarını görür ve anlar. Bu dönemde Saygıdeğer Çileci Mahāvīra ilk yağmur mevsimini Asthikagrāma'da, üç yağmur mevsimsini Campā ve Pṛsthi- Campā'da, on iki yağmur mevsimini Vaiśali ve Vāṇīagrāma'da, on dört yağmur mevsimini Rācagrha ve Nālandā'da, altı yağmur mevsimini Mithilā'da, iki yağmur mevsimin de Bhadrīkā'da, bir yağmur mevsimini Ālabhikā'da, bir yağmur mevsimini Paṇita-bhūmi'de, diğer bir

yağmur mevsimi Şrāvasti 'de ve diğer bir yağmur mevsiminiyse en son yağmur mevsimini geçirdiği yer olan Pāpā 'da geçirir.

Yağmur mevsiminin dördüncü ayı olan Kārttika ayının on beşinci gününün gece karanlığında, Saygıdeğer Çileci Mahāvīra Pāpā kasabasında Kral Hastipāla'nın habercilerinin olduğu odada dünya ile bağlarını koparır. En nihayetinde tüm acılarından kurtulan Mahāvīra, bir Siddha, Buddha, Mukta veya sonun yaratıcısı olur. Bu olay Çandra olarak adlandırılan yılın, Prītivardhana ayının iki haftalık sürecindeki (Nandivardhana) Suvratāgni (Upaśama) gününde meydana gelir. Dahası Devānandā (Nirṛti) olarak adlandırılan bu gecede, Lava (zaman bölümü) içerisindeki Arcya olarak adlandırılan zamanda, ay ve yıldız kümesi Svatī'nin birleşmesiyle Mahāvīra tüm acılarında kurtulur. Mahavira'nın acılarından kurtulduğu bu gece, birçok küçük ve büyük tanrı tarafından aydınlatılmıştır.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın tüm acılarından kurtulduğu bu gece de küçük ve büyük tanrı tarafından büyük bir gürültü ve kargaşa meydana getirilmiştir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın tüm acılarından kurtulduğu bu gece de Mahāvīra'nın en eski öğrencisi ve Gautama ailesine mensup olan Īndrabhūti⁶⁰, efendisi ile olan dostluk bağı koparır ve Kevala olarak bilinen en yüksek bilgiyi ve sezgiyi edinir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın tüm acılarından kurtulduğu bu gecede Kāṣī ve Koṣala'nın on sekiz kralı, dokuz Mallaki, dokuz Licchavi kralı bir araya gelir. Krallar yeni ay içerisindeki oruç günü olarak bilinen Posadha⁶¹ ritüelini gerçekleştirerek; "Aklın ışığı söndü, artık bizler ruhun aydınlanmasını elde etmeliyiz." derler.

⁶⁰ Mahavira'nın ölümünden on iki yıl sonra ölmüştür. Doksan iki yıllık yaşamının elli yılını bir keşiş olarak geçirmiştir. Mahavira öldüğünde Īndrabhūti, bir inanırı dini öğreti doğrultusunda dönüştürme amacındadır. Ancak Īndrabhūti, tutkudan arınmış insanda sevginin yeri olmadığını bilinciyle hocası için inanırı ile arkadaşlığını bastırıp bir Kevalin olur.

⁶¹ Cainistler, Mahavira'nın Nirvāna'ya erişmesini Kārttika ayında bir aydınlatma (kandiller yakılarak) ile kutlarlar.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın tüm acılarından kurtulduğu bu gecede bir küll yığının benzeyen ve iki yüz yıl Kshudrātma olarak adlandırılan bir yıldız kümesinde kalan müthiş Graha⁶² belirir. Öyle ki bu Graha, Mahāvīra'nın doğumsal yıldız kümesine girdiğinde Şramanalara, Nirgrantha keşişlerine saygı ve onur gösterilmeyecektir. Ancak Graha, Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın doğumsal yıldız kümesinden ayrıldığında Sramanalara, Nirgrantha keşişlerine fazlasıyla saygı ve onur gösterilecektir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın tüm acılarından kurtulduğu bu gece de Anuddharī olarak adlandırılan canlılar ortaya çıkar. Bu canlılar mükemmelliğe erişememiş Nirgrantha keşişleri tarafından kolay bir şekilde görülemez, ancak hareket ettiklerinde Nirgrantha keşişleri tarafından algılanabilir. Ayrıca bu hayvanları gören Nirgrantha keşişleri, doğrudan ya da dolaylı olarak sadaka almayı reddetmelidir. Daha sonra Nirgrantha keşişleri; “Efendim neden böyle söylendi? Bir süreden sonra bu durumun kontrol edilmesi zor olacaktır” derler.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra'nın çağının başında Īndrabhūti'nin bulunduğu ve on dört Şramaṇa'dan oluşan mükemmel bir topluluk (ukkosiyā samaṇasaṃpayā) vardır. Bu toplulukta başlarında Candanā'nın olduğu (kadın keşiş) otuz altı bin kadın keşiş bulunur. Ayrıca başlarında Śaṅkhaśataka'nın olduğu yüz elli dokuz bin kişi, öncüleri Sulasā ve Revatī olan üç yüz on sekiz bin kadın, on dört Pūrva'yı bilen ve bir Cina gibi doğru vaaz veren üç yüz bilge, Avadhi bilgisine ve üstün niteliklere sahip bin üç yüz bilge, yedi yüz tane en iyi bilgiye ve sezginin uyumuna sahip olan Kevalin, yedi yüz tane kendisini tamamen değiştirmiş ve hiçbir tanrı olmasa da tanrıların güçlerini edinmiş bilge, evrendeki beş duyuya ve zekâyâ sahip beş yüz bilgin, tanrıların, insanların ve Asuraların toplanarak meydana getirdikleri tartışmalarda asla boyun eğmeyen dört yüz öğretmen, tüm acılarından kurtularak mükemmelliğe erişmiş yedi yüz tane erkek ve bin dört yüz tane

⁶² Grahalar listesinde otuzuncu sırada bulunan Graha'nın ne açıkladığı belirgin değildir. Stevson'a göre; Graha görüldüğünde aslında bir kuyruklu yıldız görülmüştür.

kadın öğrenci, ayrıca yaşamlarından, varoluşlarından ve gelecekteki şanslarından mutlu sekiz yüz bilge vardır.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra sonun işaretleyicisi sıfatıyla iki çağ başlatır; ilk çağ soy ile ilgilidir, diğer çağ ise fiziksel koşullar ile ilgilidir. Öyle ki üçüncü nesil bitip dördüncü nesil başladığında Mahāvīra'nın eriştiği üstün öğreti bilgisine kimse erişemez.

Saygıdeğer Çileci Mahāvīra otuz yıl boyunca bir ev sahibi olarak yaşadı. On iki yıldan daha fazla bir süre mükemmelliğe erişemedi. Otuz yıldan daha az bir süre Kevalin olarak yaşadı. Kısacası yetmiş iki yıllık yaşamının kırk iki yılını bir keşiş olarak yaşamıştır. Mahāvīra'nın karmasındaki ailesi, dünya deneyimleri, ismi, yaşam süresi bittiğinde bu dönem Avasarpinī çağının Dusamā-Susamā⁶³ periyoduna denk gelmekteydi. Bu periyodun bitmesine sadece üç yıl sekiz buçuk ay kalmıştı. Sabahın erken saatlerinde ay ile yıldız kümesi Svāti birleştiğinde Pāpā kasabasında Kral Hastipāla'nın habercilerinin odasında Mahāvīra, yalnız bir şekilde Samparyāṅka pozisyonunda oturmuş, karmanın sonuçlarını detaylandıran elli beş dersi anlatıp Uttarādhyayana Sūtra'nın sorulmamış sorularını açıklığında, Devānandā (Niṛṛti) olarak adlandırılan bu gecede, Lava (zaman bölümü) içerisindeki Arcya olarak adlandırılan zamanda, ay ile yıldız kümesi Svāti'nin birleşmesiyle Saygıdeğer Çileci Mahāvīra tüm acılarından kurtulur.

2.4.2. Pārṣva'nın Hayatı

Arhat Pārṣva, yaşadığı dönemin önde gelen insanlarından biriydi. Yıldız kümesi Viśākhā ile ay bir araya geldiğinde Arhat Pārṣva'nın hayatında beş önemli olay meydana gelir: (1) Pārṣva cennetten inerek annesinin rahmine yerleşir. (2) Pārṣva doğar. (3)

⁶³ Cainist öğretiyeye göre Kalpakāla döngüsünde yer alan dördüncü dilime denk gelir ve bu dönemde hem dünya, hem de Cainist öğretisi oldukça yozlaşmıştır.

Pārşva saçlarını yolarak evsiz bir çileci olur. (4) Pārşva, Kevala'ya ulaşır. (5) Pārşva, ebedi kurtuluşa erişir.

Yaz mevsiminin ilk ayında on dört günlük süreçte, Çaitra ayının karanlığındaki dördüncü gün geldiğinde Arhat Pārşva, tanrıların onuncu dünyası olan Prāṇata Kalpa'dan yeryüzüne inmiştir. Arhat Pārşva, Cambūdīvā kıtasında bulunan Bharatavarşa ülkesindeki Benares kasabasında yirmi Sāgaropama süresi kadar yaşamıştır. Yıldız kümesi Viṣākhā ile ayın bir araya geldiği gecenin en karanlık anında Pārşva, Benares Kralı Aşvasena'nın eşi olan Kraliçe Vāmā'nın rahmine bir cenin olarak yerleşir.

Arhat Pārşva ile ilgili üç bilgi vardır: (1) Pārşva, Prāṇata Kalpa'dan ineceğini biliyordur. (2) Pārşva, Prāṇata Kalpa'dan indiğini biliyordur. (3) Pārşva, Prāṇata Kalpa'dan ne zaman ineceğini bilmiyordur.

Arhat Pārşva'nın çağı olarak bilinen dönemde, dokuz ay yedi buçuk gün geçtikten sonra kış mevsiminin ikinci ayında, Paushya ayının gecesine denk gelen onuncu günde, ay ve yıldız kümesi Viṣākhā'nın bir araya gelmesiyle sağlıklı bir erkek çocuk doğar. Pārşva'nın doğduğu gece hem alçalan hem de yükselen tanrı ve tanrıçalardan ilahi bir aydınlık yayılmaktadır. Öyle ki tanrılar ve tanrıçaların bu halleri büyük bir şaşkınlığa ve gürültüye sebep olur. Pārşva'nın doğduğu gece Vaiṣramana'ya ait olan ve ona hizmet eden hayvanlar âleminde birçok ifrit, Kral Aşvasena'nın sarayına çeşitli zenginlikler yağdırır. Bhavanapati, Vyantara, Cyotishka ve Vaimānika tanrıları Tīrthaṅkara'nın doğumunu bir şölen ile kutlarlar.

Pārşva'nın doğumundan sonra Kral Aşvesena kasaba koruyucularını çağırır ve der ki; “Ey tanrıların sevgilisi, Benares kasabasındaki tüm mahkûmları serbest bırakın, tüm önlemleri artırın. Ayrıca tüm Benares kasabası sularla temizlensin, platformlar dikilsin, kasaba çeşitli renkteki bayraklar, semboller ve çadırlar ile süslensin. Duvarlar hem kırmızı çarıklar, hem de Dardara'dan getirilen çarıklarla süslensin. Yerlere şans

habercisi vazolar konulsun. Her kapı ve kemerin etrafına aynı türden çömlekler yerleştirilsin, büyük ve uzun çelenkler asılsın. Kasabaya koku yayan sandıklar koyulsun. Oyuncular, şarkıcılar, soytarılar, haberciler, ip cambazları, dövüşçüler, dansçılar, halk şarkıcıları, manavlar ve Tālākaralar hazır bulunsun. Binlerce sütün ve direk dikilsin. Emirlerimin durumları rapor edilsin.” Emirleri duyan Aşvesena’nın hizmetçileri ve kasaba koruyucuları çok mutlu olurlar ve “Emredersiniz efendim.” derler. Ardından tüm mahkûmlar serbest bırakılır ve Aşvesena’nın emirleri yerine getirilir. Daha sonra, Aşvesena’nın yanına giderek emirlerinin yerine getirildiğini söylerler.

Bir süre sonra Aşvesena egzersiz yaptığı salona gider ve çokca egzersiz yapar, hatta yorulana kadar da güreş yapar. Daha sonra yüzlerce defa saflaştırılmış farklı çeşitteki yağlar ile yağlanır. Bu yağlar saçları uzatıyor, sağlamlaştırıyor ve vücut uzuvlarını tüm algılarını kuvvetlendiriyordur. Vücut yağlamayı iyi bilen usta kişiler tarafından Aşvesena’nın vücudunun yağlanmasından sonra hassas ayak tabanları ve avuç içleri sabunlanır. Ardından Aşvesena yıkanmak için banyoya girer. Bu yıkanma salonu inciler ile süslenmiş, zemin ise mücevherler ve değerli taşlardan oluşan mozaik şekilde dekore edilmiştir. Aşvesena’nın oturduğu banyo taburesi değerli taşlar ve çeşitli mücevherlerle tasarlanmıştır. Ardından Aşvesena tabureye oturarak çiçek kokulu, ılık ve temiz su ile yıkanır. Aşvesena banyodan sonra vücudunu kokulu ve renkli bir havlu ile kurular. Yeni ve kusursuz bir elbise ile sandalet giyer ve kendisini güzel bir şekilde süsler. Bu eylemler esnasında Aşvesena’ya tüm saray eşlik etmektedir. Etraf çiçekler, kokulu çelenkler ve süs eşyaları ile süslenmiştir. Krallığının varisinin doğumunu kutlamak için on gün boyunca trompet seslerinin uğultuları altında bir festival düzenlenir. Öyle ki bu festivalde çalınan zillerin, davulların, küçük davulların, kastanyetlerin, boruların, orkestra davullarının, Muragaların, Mridangaların ve Dundubhileri’nin ve aynı zamanda Samaga-gamaya-turiya trampetlerinin sesleri, toplumun her kesiminden insanı insanı mutlu etmektedir. Ayrıca bölgedeki vergiler kaldırılır, alım ve satım yasaklanır.

Hiçbir koruyucunun evlere girmesine izin verilmez. Ayrıca küçük ve büyük para cezaları affedilir ve borçlar silinir. Kutlamada sayısız aktör ve Tālākara sahne alırken, aynı zamanda davullar da ahenkle çalmaktadır. Hem ülkedeki hem de çelenklerle süslü kasabadaki tüm insanlar sevinç ve neşe içindedir. Bu festivalin onuncu günü bittiğinde Kral Aşvesena, tanrılara yüzbinlerce adak sunulmasını ve hediyeler verilmesini emreder.

Pārşva'nın dünyaya geldiği gün Aşvesena ve Vāmā, varislerinin doğumunu kutlarlar. Üçüncü gün geldiğindeyse Pārşva'ya ay ve güneşi gösterirler. Altıncı günün gecesinde anne ve babası şefkatli bir şekilde Pārşva'yı seyrederek. On birinci günden sonra bir çocuğun doğumuyla ilgili çeşitli ritüeller yapılır. On ikinci gün geldiğinde

Cñātri ailesi Kshatriyalarla birlikte arkadaşlarını, akrabalarını, soydaşlarını ve destekçilerini davet ederler. Bu davet için bol miktarda yiyecek, içecek, baharat ve şekerleme hazırlanır. Bu hazırlıklardan sonra Vāmā ve Aşvesena temizlenip ev tanrıları için adaklar sunarlar. Ardından gösterişli, uğur getiren, temiz saray elbiselerini giyip, aksesuar olarak da küçük ama değerli takılar takarlar. Akşam yemeği saati geldiğinde onlar yemek salonunda bulunan rahat ve şık bir görüntüye sahip olan sandalyelerine

otururlar. Ardından davetliler yemeğe katılır. Yemek esnasında birbirlerine birçok

aperatif yiyeceği, içeceği, baharatı ve tatlıyı sunarlar. Akşam yemeğinden sonra misafirler toplantı salonuna geçerler ve birçok çiçek, parfüm, çelenk, giysi ve takı ile onurlandırılırlar. Daha sonra Pārşva'nın ebeveynleri misafirlerin huzurunda konuşmaya başlar; “Ey tanrıların sevgilisi, biz bu çocuğa sahip olduğumuzda, zihinlerimizde istek uyandıran birtakım düşünceler ve rüyalar meydana geldi. Çocuğumuz doğduğu andan itibaren ise hem bereket hem de bolluk geldi. Pārşva ismi o doğmadan önce verildi, çünkü

annesini Vāmā (karanlıkta) kanepesinde uzanırken siyah bir yılanın sürüldüğünü görmüştü. Bu sebeple Vāmā, doğacak çocuğuna Pārşva ismini verdi.”

Arhat Pārşva zeki, hislerini kontrol edebilen, uğurlu ve alçakgönüllü birisidir. Öyle ki otuz yıl aile hayatı yaşadığı sürede Laukāntika tanrıları, geleneklere uyarak onu

nazik, hoş, tatlı ve yumuşak sözlerle övmüşler ve ilahiler söylemişlerdir; “Zafer, zafer sana, dünyanın sevindiricisi. Zafer, zafer sana, uğurlu kişi. Kshatriyaların en iyi boğası, uyan dünyanın saygıdeğer efendisi ve evrendeki tüm canlılara fayda sağlayacak olan bir dinî düzen kur. Kuracağın bu dinî oluşum evrendeki tüm canlılara yüce bir fayda getirsin.” Bu sözlerden sonra Laukāntika tanrılarının zafer çılgınlıkları yükselir. Pārşva, Arhat olmadan önce hem aile yaşamını hem de yoksul insanların yaşamını benimsemiştir. Arhat Pārşva evlenmeden önce sınırsız, yüce ve engelsiz bilgiye ve sezgiye sahiptir. İşte Arhat Pārşva bu yüce sınırsız bilgi ve sezgi vasıtasıyla feragat zamanının geldiğini fark eder. Böylece Pārşva gümüşünü, altınını, zenginliğini, krallığını, gıdasını, ordusunu, hazinesini reddeder. Ardından doğru insanlar vasıtasıyla yoksul insanlara hediyeler dağıtır.

Kış mevsiminin ikinci ayında, Paushya ayının gecesine denk gelen on birinci günde, Pārşva, Viśāla olarak adlandırılan tahtirevanına biner. Pārşva’yı Asurlar, insanlar, tanrılar takip etmiştir. Pārşva, Benares kasabasını geçerek Āśramapada bahçesindeki Aśoka ağacına ulaşır. Ardından Pārşva tahtirevanından Aśoka ağacının altında iner ve süsleri, takıları, çelenkleri kendi elleriyle çıkarır. Ayrıca beş defa kendi elleriyle saçlarını yolar. Ay, yıldız kümesi Viśākhā ile bir araya geldiğinde Pārşva üç buçuk gün su içmeden oruç tutar. Pārşva, kendisine eşlik eden üç yüz insanla beraber saçlarını yolar ve evsiz çileci bir yaşama adım atar.

Arhat Pārşva seksen iki gün vücudunu ihmal etmiştir. İlahi güçlerden, insanlardan veya hayvanlardan kaynaklanan tüm güzel ve kötü olayları görür. Öyle ki Arhat Pārşva gördüğü bu olaylardan acı çeker.

Arhat Pārşva evsizliği kabul ettikten sonra düşünceli ve dikkatli bir şekilde dilenir, karşılığında verilenleri kabul eder. Kullanacağı malzemeleri ve su kabını yanında taşır. Pārşva dışkısını, idrarını, tükürüğünü, mukusunu ve vücudunun pisliğini dikkatli bir şekilde boşaltır. O dikkatli bir şekilde düşünür, düşüncelerini dile getirir ve eylemde

bulunur. O düşüncelerini, hislerini, eylemlerini, sözcüklerini, erdemini korur. Dahası öfkeden, gururdan, hilekârlıktan ve açgözlülükten yoksundur. O sakin, dingin ve özgürdür. O Āṣvara'dan, bencilliğinden ve servetinden arınmıştır. Arhat Pārṣva tüm dünyevi bağlarını kesmiş ve herhangi bir dünyevi etkenden kirlenmemiştir. Öyle ki bakır bir kaba su yapışmadığı gibi günahlar da Arhat Pārṣva'da yer bulamamıştır. Arhat Pārṣva'nın yolu, dinî öğretinin yaşamı gibi engelsizdir. O tıpkı desteğe ihtiyacı olmayan bir gökyüzü gibidir. O bir rüzgâr gibi engel tanımaz. Onun kalbi sonbahar dönemindeki saf bir su kadar temizdir ve hiçbir şey onu kirletemez. O hislerini tıpkı bir kaplumbağa gibi korur ve o bir gergedan boynuzu gibi tek ve yalnızdır. O bir kuş gibi özgür, efsanevi Bhārunda kuşu gibi uyanık, bir fil gibi cesur, bir boğa gibi güçlü, aslan gibi zor saldıran, Mandara dağı gibi sabit ve katı, bir okyanus kadar derin, bir ay kadar zarif, bir güneş kadar parlak ve mükemmel bir altın kadar saftır. O toprak gibi her şeyi sabırla taşır ve iyi tutuşmuş bir ateş gibi görkemiyle parlar.

Arhat Pārṣva için hiçbir yerde engel yoktur. Engeller dört türde açıklanmıştır; madde, mekân, zaman ve özdür. Öz ile ilgili olanlar canlı, cansız ve karışık durumda olan şeylerdir. Mekân ile ilgili olanlar köyde, kasabada, ormanda, arazide, bir ev veya bir avluda bulunur. Zaman ile ilgili olanlar bir Samaya veya Āvalikā, bir solunum anında, bir Muhūrta süresinde, bir günde, on dört günde, bir ayda, bir mevsimde, yarım yılda, bir yılda ve uzun bir zaman dilimindedir. Etkiyle ilgili olanlar öfke, gurur, hilekârlık, açgözlülük, korku, keyif, sevgi, nefret, çekişme, yalan söyleme, zevk, acı ve yanlış inancın kötülüğü gibi olguların içinde bulunmaktadır. Sonuç olarak Arhat Pārṣva'da yukardaki engellerden hiçbirisi yoktur.

Arhat Pārṣva yağmur mevsimi dışında yaz ve kış mevsiminin tam sekiz ayını; köylerde bir gece, kasabalarda beş gece kalarak geçirmiştir. O pislik kokusuna, samana, mücevhere, kire, altına, zevke ve acıya kayıtsız kalmıştır. Öyle ki Arhat Pārṣva ne yaşama

ne de ölüme bağlıdır. Bu doğrultuda karmasının kötü etkisini yok etmek için çaba sarf etmiş ve saṃsāranın diğer kıyısına ulaşmıştır.

Arhat Pārṣva nihai kurtuluşa giden yolda seksen üç gün boyunca meditasyon yapar. Seksen dördüncü günde, zaman olarak yaz mevsiminin ilk ayında, Çaitra ayının dördüncü gününün karanlığında, yıldız kümesi Viśākhā ile ay bir araya geldiğinde, Dhāktaki ağacının altında bulunan Pārṣva iki buçuk gün su içmeden oruç tutar. Bu esnada derin bir meditasyona dalan Pārṣva, Kevala'ya erişir. O dünyaların, tanrıların, insanların ve ifritlerin nereden gelip nereye gittiklerini; onların insan, hayvan (kyavana), tanrı veya cehennemde bir yaratık (upapāda) olup olmadıklarını; onların zihinlerindeki düşünceleri, tüm dünyadaki canlıların gizli eylemlerini, arzularını ve tüm durumlarını görmüş ve anlamıştır. Öyle ki Arhat Pārṣva, dünyadaki tüm canlıların her an ne düşündüklerini ne konuştuklarını ne yaptıklarını görür ve anlar.

Arhat Pārṣva'nın sekiz Gaṇa ve Gaṇadhara'sı vardır. Arhat Pārṣva'nın Gaṇadharalarının isimleri; Subha, Āryaghosha, Vasiṭha, Brahmācārī, Saumya, Śrīdhara, Vīrabhadra ve Yaśas'dır.

Arhat Pārṣva seçkin bir inanır topluluğuna sahiptir. Bu topluluk da Āryadatta ve Śramaṇaların bulunduğu on altı bin kişi, lideri Puṣpacūlā olan otuz sekiz bin kadın keşiş, lideri Suvrata olan yüz altmış dört bin sıradan inanır, başlarında Sunandā'nın olduğu üç yüz yirmi yedi bin kadın inanır, on dört Pūrva'yı bilen üç yüz elli bilge, Avadhi bilgisine sahip bin dört yüz bilge, bin Kevalin, kendilerini dönüştürebilen bin yüz bilge, altı yüz öğretmen, mükemmelliğe ulaşmış bin erkek ve iki bin kadın mürit, yedi yüz elli engin zekâya sahip bilge ve son doğumlarında olan bin iki yüz bilge bulunur.

Arhat Pārṣva bir sonun işaretleyicisi sıfatıyla iki çağ başlatır; ilk çağ soy ile ilgilidir, diğer çağ ise fiziksel koşullarla ilgilidir. Arhat Pārṣva, Kevalaya eriştikten sonraki üçüncü yılda, dördüncü nesil ve fiziksel koşullar dönemi son bulmuştur. Öyle ki

biten dönemlerden sonra kimse Arhat Pārṣva'nın yaşadığı süre boyunca erişebildiği seviyeye ulaşamamıştır.

Arhat Pārṣva yüz yıllık yaşamının otuz yılında ev hayatı yaşamış, mükemmelliğe erişmeden seksen üç gün geçirmiş, yetmiş yıldan daha az bir süre Kevalin olarak yaşamış ama yetmiş yılın tamamını bir Śramaṇa olarak geçirmiştir.

Pārṣva'nın karmasının sonu, Avasarpinī çağındaki Duṣamā- Suṣamā döneminin bitimine denk gelir. Yağmur mevsiminin ilk ayında, Śrāvaṇa ayının sekizinci gününde, günün erken saatlerinde yıldız kümesi Viśākhā ile ayın bir araya gelmesiyle Pārṣva, Sammata dağının zirvesinde, kendisine eşlik eden seksen üç kişiyle bir ay boyunca su içmeden oruç tutar. Böylece Arhat Pārṣva tüm acılarından kurtulur.

2.4.3. Arishṭanemi'nin Hayatı

Arhat Arishṭanemi'nin yaşadığı dönemde ay ve yıldız kümesi Çitrā bir araya geldiğinde beş önemli olay meydana gelir; (1) Arishṭanemi cennetten inerek annesinin rahmine yerleşir. (2) Arishṭanemi doğar. (3) Arishṭanemi saçlarını yolar ve evsiz bir çileci olur. (4) Arishṭanemi, Kevala'yı elde eder. (5) Arishṭanemi, ebedi kurtuluşa ulaşır.

Yağmur mevsiminin dördüncü ayında, Kārttika ayının karanlığındaki on ikinci günde, Arhat Arishṭanemi, Aparācita olarak adlandırılan büyük Vimāna'dan iner. Arishṭanemi, Cambūdvīpa kıtasında bulunan Bharatavarṣa ülkesindeki Śauripura⁶⁴ kasabasında otuz altı Sāgaropama süresi yaşamıştır. Arishṭanemi, ay ve yıldız kümesi Çitrā'nın bir araya geldiği gecenin en karanlık anında Kral Samudravīcaya'nın eşi olan Kraliçe Śivā'nın rahmine bir cenin olarak yerleşir. Bu esnada Śivā on dört tane rüya görür. Dokuz ay yedi buçuk gün sonra yağmur mevsiminin ilk ayında, Śrāvaṇa ayının beşinci gününde Śivā sağlıklı bir erkek çocuk doğurur.

⁶⁴ Prākṛit karşılığı Soriyapura'dır. Ayrıca Kṛishṇa'nın kasabası olarak bilinmektedir.

Samudravacaya ve Şivā, Arishṭanemi'nin dünyaya geldiği gün varislerinin doğumunu kutlarlar. Üçüncü gün geldiğindeyse Arishṭanemi'ye ay ve güneşi gösterirler. Altıncı günün gecesinde anne ve babası şefkatli bir şekilde Arishṭanemi'yi seyrederler. On birinci günden sonra bir çocuğun doğumuyla ilgili çeşitli ritüeller yapılır. On ikinci gün geldiğinde Cnāṭri ailesi Kshatriyalarla birlikte arkadaşlarını, akrabalarını, soydaşlarını ve destekçilerini davet ederler. Bu davet için bol miktarda yiyecek, içecek, baharat ve şekerleme hazırlanır. Bu hazırlıklardan sonra Samudravacaya ve Şivā temizlenip ev tanrıları için adaklar sunarlar. Ardından gösterişli, uğur getiren, temiz saray elbiselerini giyip, aksesuar olarak da küçük ama değerli takılar takarlar. Akşam yemeği saati geldiğinde onlar yemek salonunda bulunan rahat ve şık bir görüntüye sahip olan sandalyelerine otururlar. Ardından davetliler yemeğe katılır. Yemek esnasında birbirlerine birçok aperiitif yiyecek, içecek, baharat ve tatlı sunarlar. Akşam yemeğinden sonra misafirler toplantı salonuna geçer ve birçok çiçek, parfüm, çelenk, giysi ve takı ile onurlandırılırlar. Daha sonra Arishṭanemi'nin ebeveynleri misafirler huzurunda konuşmaya başlar; “Ey tanrıların sevgilisi, biz bu çocuğa sahip olduğumuzda, zihinlerimizde istek uyandıran düşünceler ve rüyalar meydana geldi. Çocuğumuz doğduğu andan itibaren hem bereket, hem de bolluk geldi. Arishṭanemi ismi o doğmadan önce verildi. Şivā rüyasında gökyüzünde uçan rishta taşlarından oluşmuş bir çark gördüğü için çocuğuna Arishṭanemi ismini verdi.”

Arhat Arishṭanemi zeki, hislerinin kontrol edebilen, uğurlu ve alçakgönüllü birisidir. Öyle ki otuz yıl aile hayatı yaşadığı sürede Laukāntika tanrıları geleneklere uyarak onu nazik, hoş, tatlı ve yumuşak sözlerle övmüşler ve ilahiler söylemişlerdir; “Zafer, zafer sana, dünyanın sevindiricisi. Zafer, zafer sana, uğurlu kişi. Kshatriyaların en iyi boğası, uyan dünyanın saygıdeğer efendisi ve evrendeki tüm canlılara fayda sağlayan bir dinî düzen kur. Kuracağın bu dinî oluşum evrendeki tüm canlılara yüce bir fayda getirsin.” Bu sözlerden sonra Laukāntika tanrılarının zafer çığlıkları yükselir.

Arishṭanemi, Arhat olmadan önce hem aile yaşamını hem de yoksul insanların yaşamını benimsemiştir. Arhat Arishṭanemi aile yaşamına tamamen uyum sağlamadan önce sınırsız, yüce ve engelsiz bilgiye ve sezgiye sahiptir. Bu yüce sınırsız bilgi ve sezgi vasıtasıyla feragat zamanının geldiğini fark eder. Bu doğrultuda Arishṭanemi gümüşünü, altınını, zenginliğini, krallığını, gıdasını, ordusunu, hazinesini reddeder. Ardından doğru insanlar vasıtasıyla yoksul insanlara hediyeler dağıtır.

Yağmur mevsiminin ilk ayında, Śravana ayının on dört günlük periyodundaki altıncı günde, Uttarakurā adlı tahtirevanına biner ve Asuralar, insanlar, tanrılar onu takip eder. Arishṭanemi inanırlarıyla beraber Dvārāvātī kasabasından geçerek Revatika adlı bahçeye gider ve muhteşem Aśoka ağacına ilerler. Ardından Arishṭanemi tahtirevanından Aśoka ağacının altında iner ve süsleri, takıları, çelenkleri kendi elleriyle çıkarır. Ayrıca beş defa kendi elleriyle saçlarını yolar. Ay, yıldız kümesi Çitrā ile bir araya geldiğinde Arishṭanemi iki buçuk gün su içmeden oruç tutar. Daha sonra Arishṭanemi kutsal bir elbise giyer, kendisine eşlik eden bin insanla beraber saçlarını yolar ve evsiz çileci bir yaşama adım atar.

Arhat Arishṭanemi elli dört gün vücudunu ihmal etmiştir. Bu süreçte Arishṭanemi ilahi güçlerden, insanlardan veya hayvanlardan kaynaklanan tüm hoş veya nahoş olayları görür ve bu olaylardan acı çeker.

Arhat Arishṭanemi evsiz hayat tarzını tercih ettikten sonra düşünceli ve dikkatli bir şekilde dilenir verilenleri kabul eder. Kullanacağı malzemeleri ve su kabını yanında taşır. Arhat Arishṭanemi dışkıını, idrarını, tükürüğünü, mukusunu ve vücudunun pisliğini dikkatli bir şekilde boşaltır. O dikkatli bir şekilde düşünür, düşüncelerini dile getirir ve eylemde bulunur. O düşüncelerini, hislerini, eylemlerini, sözcüklerini, erdemini korur. Dahası öfkeden, gururdan, hilekârlıktan ve açgözlülüğten yoksundur. O sakin, dingin ve özgürdür. O Āsvara'dan, bencilliğinden ve servetinden arınmıştır. Arhat Arishṭanemi tüm dünyevi bağlarını kesmiş ve herhangi bir dünyevi olgudan kirlenmemiştir. Öyle ki bakır

bir kaba su yapışmadığı gibi günahlar da Arhat Arishṭanemi’de yer bulmamıştır. Arhat Arishṭanemi’nin yolu, dinî öğretinin yaşamı gibi engelsizdir. O tıpkı desteğe ihtiyacı olmayan bir gökyüzü gibidir. O bir rüzgâr gibi engel tanımaz, onun kalbi sonbahar dönemindeki saf bir su kadar temizdir ve hiçbir şey onu kirletemez. Hislerini tıpkı bir kaplumbağa gibi korur, bir gergedan boynuzu gibi tek ve yalımdır. O bir kuş gibi özgür, efsanevi Bhārunda kuşu gibi uyanık, bir fil gibi cesur, bir boğa gibi güçlü, aslan gibi zor saldıran, Mandara dağı gibi sabit ve katı, bir okyanus kadar derin, bir ay kadar zarif, bir güneş kadar parlak, mükemmel bir altın kadar saftır. O toprak gibi her şeyi sabırla taşır ve iyi tutuşmuş bir ateş gibi görkemiyle parlar.

Arhat Arishṭanemi için hiçbir yerde engel yoktur. Engeller dört türde açıklanmıştır: Madde, mekân, zaman ve özdür. Öz ile ilgili olarak: Canlı, cansız ve karışık durumda olan şeylerde; mekân ile ilgili olarak: Bir köyde, kasabada, ormanda, arazide, bir ev veya bir avluda; zaman ile ilgili olarak: Bir Samaya veya Āvalikā, bir solunum anında, bir Muhūrta süresinde, bir günde, on dört günde, bir ayda, bir mevsimde, yarım yılda, bir yılda, uzun bir zaman diliminde; etkiyle ilgili olarak: Öfke, gurur, hilekârlık, açgözlülük, korku, keyif, sevgi, nefret, çekişme, yalan söyleme, zevk, acı, yanlış inancın kötülüğü gibi olguların içinde bulunmaktır. Sonuç olarak Arhat Arishṭanemi de yukardaki engellerden hiçbiri yoktur.

Arhat Arishṭanemi yağmur mevsimi dışında, yaz ve kış mevsiminin tam sekiz ayını köylerde bir gece, kasabalarda beş gece kalarak geçirmiştir. O pislik kokusuna, samana, mücevhere, kire, altına, zevke ve acıya kayıtsız kalmıştır. Öyle ki Arhat Arishṭanemi ne yaşama ne de ölüme bağlıdır. Bu doğrultuda karmasının kötü etkisini yok etmek için çaba sarf etmiş ve saṃsāranın diğer kıyasına ulaşmıştır.

Yağmur mevsiminin üçüncü ayında, Āśvina ayının karanlığındaki on beşinci günün son zaman diliminde, ay ve yıldız kümesi Çitrā bir araya geldiğinde Arishṭanemi, Girnār dağının zirvesindeki Veṭasa ağacının altında üç buçuk gün su içmeden oruç

tuttuktan sonra Kevala'ya ulaşır. Böylece Arhat Arishṭanemi dünyaların, tanrıların, insanların ve ifritlerin nereden gelip nereye gittiklerini; onların insan, hayvan (kyavana), tanrı veya cehennemde bir yaratık (upapāda) olup olmadıklarını; onların zihinlerindeki düşünceleri, tüm dünyadaki canlıların gizli eylemlerini, arzularını ve tüm durumlarını görmüş ve anlamıştır. Öyle ki Arhat Arishṭanemi, dünyadaki tüm canlıların her an ne düşündüklerini ne konuştuklarını ne yaptıklarını görür ve anlar.

Arhat Arishṭanemi'nin on sekiz tane Gaṇa ve on sekiz tane Gaṇadhara'sı vardır.

Arhat Arishṭanemi seçkin bir inanır topluluğa sahiptir. Bu topluluk da liderleri Varadatta olan on sekiz bin Śramaṇa⁶⁵, Ārya Yakshiṇī önderliğinde kırk bin kadın keşiş, Nanda liderliğinde yüz altmış dokuz bin inanır, liderleri Mahāsuṃratā olan üç yüz otuz altı bin kadın inanır, on dört Pūrva'yı bilen dört yüz bilge, Avadhi bilgisine sahip bin beş yüz bilge, bin beş yüz Kevalin, kendisini inançla değiştirmiş bin beş yüz bilge, engin zekâya sahip bin bilge, sekiz yüz tane öğretmen, son doğumunda olan bin altı yüz tane bilge, mükemmelliğe erişmiş bin beş yüz erkek ve üç yüz tane kadın mürit bulunur.

Arhat Arishṭanemi bir sonun işaretleyicisi sıfatıyla iki çağ başlatır; ilk çağ soy ile ilgilidir, diğer çağ ise fiziksel koşullar ile ilgilidir. Arhat Arishṭanemi, Kevalaya eriştikten sonraki on ikinci yılda, sekizinci nesil ve fiziksel koşullar dönemi son bulmuştur. Öyle ki biten dönemlerden sonra kimse Arhat Arishṭanemi'nin yaşadığı süre boyunca erişebildiği seviyeye ulaşamamıştır.

Arhat Arishṭanemi bin yıllık yaşamının üç yüz yılını bir prens olarak, elli dört gününü mükemmelliği erişmeden, yedi yüz yıldan daha az bir süre bir Kevalin olarak ve yedi yüz yılın tamamını bir Śramaṇa olarak yaşar.

Arishṭanemi'nin karmasının sonu Avasarpiṇī çağındaki Duṣamā-Suṣamā dönemi bitimine denk gelir. Dördüncü yaz ayında, Āshāḍha ayının on dört günlük sürecindeki

⁶⁵ Yoğun dini ritüelleri uygulayan kişileri ifade eder. Özellikle Buddhist, Jainist ve Ācīvika öğretilerinden görülmektedir (Wiley, 2006:200).

sekizinci günün en karanlık zamanında, ay ve yıldız kümesi Citrā ile bir araya geldiğinde Arishṭanemi, Girnār dağının zirvesinde otuz altı keşiş ve beş yüz kişinin eşliğiyle bir ay boyunca su içmeden oruç tuttuktan sonra tüm acılarından kurtulur.

2.4.4. Ṛshabha'nın Hayatı

Arhat Ṛshabha⁶⁶ yaşadığı çağda ay ile yıldız kümesi Uttarāṣḍhā ile bir araya geldiğinde dört önemli olay meydana gelir; (1) Ṛshabha cennetten inerek annesinin rahmine yerleşir. (2) Ṛshabha doğar. (3) Ṛshabha saçlarını yolar ve evsiz bir çileci olur. (4) Ṛshabha, Kevala'yı elde eder. Ancak beşinci önemli olay, ay ile yıldız kümesi Abhicit ile bir araya geldiğinde meydana gelmiştir; (5) Ṛshabha, ebedi kurtuluşu elde etmiştir.

Ṛshabha'nın yaşadığı çağda, dördüncü yaz ayında, Āshāḍha ayının on dört günlük sürecindeki dördüncü günün karanlığında Ṛshabha, Sarvārthasiddha adlı Vimāna'dan iner. Ṛshabha, Cambūdṽpa kıtasında bulunan Bharatavarṣa ülkesindeki Īkshvākubhūmi kasabasında otuz üç Sāgaropama süresi yaşamıştır. Gecenin en karanlık anında, Īkshvākubhūmi kasabasındaki son Kulakara⁶⁷ Nābhi'nin eşi olan Marudevī rahmine bir cenin olarak yerleşir.

Arhat Ṛshabha, Marudevī'nin rahmine bir cenin olarak yerleştiğinde Marudevī on dört tane rüya görür. Ancak diğer Tīrthaṅkaraların anneleri rüyalarında ilk olarak fil görürken, Marudevī rüyasında ilk boğayı görür. Ardından Marudevī gördüğü rüyaları eşi Nābhi'yle ilgili olduğunu düşünür. Marudevī'nin yaşadığı bölgede rüyaları danışabilecekleri bir rüya yorumcusu olmadığından dolayı rüyaları Nābhi yorumlar. Bu dönemde, ilkyaz ayının ilk on dört günlük sürecinde, Çaitra ayının sekizinci günü gecesinde Marudevī sağlıklı bir erkek çocuk dünyaya getirir.

⁶⁶ Ṛshabha, aynı zamanda Kosaliya (Kauṣālika) olarak da isimlendirilir. Çünkü Ṛshabha, Koṣālā'da veya Ayodhyā'da doğmuştur.

⁶⁷ Kulakara; Kulakaralar ailelerin ilk kralları ve kurucularıydı. Öyle ki ilk Kulakara, Vimalavāhana, sonuncusu ise Nābhi'dir.

Arhat Rshabha, Kāśyapa soyundan gelmektedir. Ayrıca Arhat Rshabha'nın beş ismi vardır. Bunlar; (1) Rshabha, (2) İlk Kral, (3) İlk dilenci, (4) İlk Cina ve (5) İlk Tīrthānkara'dır.

Arhat Rshabha zeki, hislerini kontrol edebilen, uğurlu ve alçakgönüllüdür. Rshabha iki milyon yıl bir prens, altı milyon üç yüz bin yıl bir kral olarak yaşamıştır. Hükümdarlığı sırasında halka yetmiş iki farklı bilim öğretmiştir. Bu bilimlerden ilki yazı, en önemlisi ise aritmetik bilimi olmuştur. Ayrıca kehanet bilgisi, yüzlerce sanat ve erkeğin üç işi öğretilmiştir⁶⁸. En sonunda Rshabha yüz oğlunu kral olarak seçer ve her birine birer krallık verir. Bu esnada Laukāntika tanrıları geleneklere uyararak onu nazik, hoş, tatlı ve yumuşak sözlerle övmüşler ve ilahiler söylemişlerdir; “Zafer, zafer sana, dünyanın sevindiricisi. Zafer, zafer sana, uğurlu kişi. Kshatriyaların en iyi boğası, uyan dünyanın saygıdeğer efendisi ve evrendeki tüm canlılara fayda sağlayan bir dinî düzen kur. Kuracağın bu dinî oluşum evrendeki tüm canlılara yüce bir fayda getirsin.” Bu sözlerden sonra Laukāntika tanrılarının zafer çılgınlıkları yükselir. Arhat Rshabha evlenmeden önce hem sınırsız hem de yüce bilgi ve sezgiye sahiptir. Bu yüce, sınırsız bilgi ve sezgi vasıtasıyla feragat zamanının geldiğini fark eder. Böylece Arhat Rshabha gümüşünü, altınını, zenginliğini, krallığını, gıdasını, ordusunu, hazinesini, reddeder. Ardından doğru insanlar vasıtasıyla yoksul insanlara hediyeler dağıtır. İlk yaz ayının ilk on dört günlük sürecinde, Çaitra ayının sekizinci gecesinde, günün son zaman diliminde Rshabha, Sudarsanā adlı tahtirevanına biner ve onu Asuralar, insanlar ve tanrılar takip eder. Rshabha, inanırları eşliğinde Vinītā kasabasından geçerek Siddhārtha Vana adlı bahçeye varır. Bu bahçede ilerleyerek muhteşem Aśoka ağacına ulaşır ve tahtirevanından iner. Ardından Rshabha süsleri, takıları, çelenkleri kendi elleriyle çıkarır. Ayrıca dört defa kendi elleriyle saçlarını yolar. Ay, yıldız kümesi Ashādhā ile bir araya geldiğinde

⁶⁸ Bu gelişimlerin yanı sıra çömlek, demir, resim, dokuma ve berberlik zanaatları icat edilmiş ve öğretilmiştir. Öyle ki bu beş ana zanaat yirmi altı dala ayrılmıştır. Bu süreçte sadece sanat gelişmemiş, aynı zamanda tarım ve ticaret gibi alanlarda gelişmiştir.

Rshabha iki buçuk gün su içmeden oruç tutar. Öyle ki bu eylem esnasında Rshabha'ya dört bin asil kişi ve Kshatriyalar eşlik eder. Rshabha inanırlarının eşliğiyle saçlarını yolar ve çileci yaşama başlar.

Rshabha bin yıl vücudunu ihmal etmiştir. Rshabha ilahi güçlerden, insanlardan veya hayvanlardan kaynaklanan tüm güzel ve kötü olayları görür. Öyle ki Rshabha gördüğü bu olaylardan acı çeker. Arhat Rshabha nihai kurtuluşa giden yolda bin yıl boyunca iyi ve doğru davranışın meyvesi olan meditasyon yapar. Arhat Rshabha evsiz olduktan sonra düşünceli ve dikkatli bir şekilde dilenir ve karşılığında verilenleri kabul eder. Kullanacağı malzemeleri ve su kabını yanında taşır. Öyle ki Arhat Rshabha dışkıyı, idrarını, tükürüğünü, mukusunu ve vücudunun pisliğini dikkatli bir şekilde boşaltır. O dikkatli bir şekilde düşünür, düşüncelerini dile getirir ve eylemde bulunur. O düşüncelerini, hislerini, eylemlerini, sözcüklerini, erdemini korur. Dahası öfkeden, gururdan, hilekârlıktan ve açgözlülükten yoksundur. O sakin, dingin ve özgürdür. O Āsvara'dan, egosundan ve servetinden arınmıştır. Arhat Rshabha tüm dünyevi bağlarını kesmiş ve herhangi bir dünyevi olgudan kirlenmemiştir. Öyle ki bakır bir kaba su yapışmadığı gibi günahlarda Arhat Rshabha da yer bulmamıştır. Arhat Rshabha'nın yolu dinî öğretinin yaşamı gibi engelsizdir. O tıpkı desteğe ihtiyacı olmayan bir gökyüzü gibidir. O bir rüzgâr gibi engel tanımaz. Onun kalbi sonbahar dönemindeki saf bir su kadar temizdir ve hiçbir şey onu kirletemez. Hislerini tıpkı bir kaplumbağa gibi korur, bir gergedan boynuzu gibi tek ve yalnızdır. O bir kuş gibi özgür, efsanevi Bhārunda kuşu gibi uyanık, bir fil gibi cesur, bir boğa gibi güçlü, aslan gibi zor saldıran, Mandara dağı gibi sabit ve katı, bir okyanus kadar derin, bir ay kadar zarif, bir güneş kadar parlak ve mükemmel bir altın kadar saftır. O toprak gibi her şeyi sabırla taşır ve iyi tutuşmuş bir ateş gibi görkemiyle parlar.

Arhat Rshabha için hiçbir yerde engel yoktur. Engeller dört türde açıklanmıştır: madde, mekân, zaman ve özdür. Öz ile ilgili olanlar canlı, cansız ve karışık durumda olan

şeylerdir. Mekân ile ilgili olanlar bir köyde, kasabada, ormanda, arazide, bir ev veya bir avluda bulunur. Zaman ile ilgili olanlar bir Samaya veya Āvalikā, bir solunum anında, bir Muhūrta süresinde, bir günde, on dört günde, bir ayda, bir mevsimde, yarım yılda, bir yılda, uzun bir zaman dilimindedir. Etkiyle ilgili olanlar öfke, gurur, hilekârlık, açgözlülük, korku, keyif, sevgi, nefret, çekişme, yalan söyleme, zevk, acı ve yanlış inancın kötülüğü gibi olguların içinde bulunmaktadır. Sonuç olarak Arhat Rshabha da yukardaki engellerden hiçbirisi yoktur.

Arhat Rshabha yağmur mevsiminin dışında, yaz ve kış mevsiminin tam sekiz ayını köylerde bir gece, kasabalarda beş gece kalarak geçirmiştir. O pislik kokusuna, samana, mücevhere, kire, altına, zevke ve acıya kayıtsız kalmıştır. Öyle ki Arhat Rshabha ne yaşama ne de ölüme bağlıdır. Bu doğrultuda karmasının kötü etkisini yok etmek için çaba sarf etmiş ve saṃsāranın diğer kıyısına ulaşmıştır. Daha sonra kış mevsiminin dördüncü ayında, yedinci on dört günlük süreçte, Phālguna ayının karanlığındaki on birinci günde, günün erken saatlerinde ay ve yıldız kümesi Ashādhā ile bir araya geldiğinde, Purimatāla kasabasının dışındaki Śakaṭamukha olarak adlandıran bahçedeki Nyagrodha ağacının altında Rshabha üç buçuk gün su içmeden oruç tutarak derin bir meditasyona dalar ve Kevala'ya ulaşır. Böylece O dünyaların, tanrıların, insanların ve ifritlerin nereden gelip nereye gittiklerini; onların insan, hayvan (kyavana), tanrı veya cehennemde bir yaratık (upapāda) olup olmadıklarını; onların zihinlerindeki düşünceleri, tüm dünyadaki canlıların gizli eylemlerini, arzularını ve tüm durumlarını görmüş ve anlamıştır. Öyle ki Arhat Rshabha, dünyadaki tüm canlıların her an ne düşündüklerini ne konuştuklarını ne yaptıklarını görür ve anlar.

Arhat Rshabha'nın seksen dört tane Gaṇa ve seksen dört tane Gaṇadhara'sı vardır.

Arhat Rshabha seçkin bir inanır topluluğa sahiptir. Bu topluluk da liderleri Rshabhasena olan seksen dört bin Śramaṇa, lideri Brahmīsundarī olan üç yüz bin kadın

keşiş, lideri Şreyāmsa olan üç yüz beş bin inanır, lideri Subharā olan beş yüz elli dört bin kadın inanır, on dört Pūrva'yı bilen dört bin yedi yüz elli bilge, Avadhi bilgisine sahip dokuz bin bilge, yirmi bin Kevalin, kendini dönüştürmüş yirmi bin altı yüz bilge, engin zihne sahip yirmi bin altı yüz bilge, yirmi bin altı yüz elli öğretmen, mükemmelliğe erişmiş yirmi bin erkek ve kırk bin kadın mürit ve son doğumunda olan yirmi iki bin dokuz yüz bilge bulunur.

Arhat Rshabha bir sonun işaretleyicisi sıfatıyla iki çağ başlatır; ilk çağ soy ile ilgilidir, diğer çağ ise fiziksel koşullar ile ilgilidir. Arhat Rshabha, Kevalaya eriştikten sonraki Muhūrta süresinde sayısız nesiller ve fiziksel koşullar dönemi son bulmuştur. Öyle ki biten dönemlerden sonra kimse Arhat Rshabha'nin yaşadığı süre boyunca erişebildiği seviyeye ulaşamamıştır.

Arhat Rshabha sekiz milyon dört yüz bin yıllık yaşamında iki milyon yıl bir prens olarak, altı milyon üç yüz bin yıl bir kral olarak, sekiz milyon üç yüz bin yıl aile reisi olarak, bin yıl mükemmelliğe erişmeden, dokuz yüz doksan bin yıl bir Kevalin olarak ve yüz bin yıl bir Şramaṇa olarak yaşamıştır.

Rshabha karmasının sonu, Avasarpiṇī çağındaki Suṣamā Duṣamā dönemi bitimine yakın bir sürece denk gelir. Öyle ki sadece üç yıl sekiz buçuk ay sonra Suṣamā Duṣamā dönemi bitecektir. Kış mevsiminin üçüncü ayında, beşinci on dört günlük süreçte, Māgha ayının karanlığındaki on üçüncü günde ve günün erken zamanlarında, ay ve yıldız kümesi Abhicit bir aradayken, Aṣṭāpada dağının zirvesinde Samparyāṅka pozisyonunda bulunan on bin keşişle beraber, Rshabha üç buçuk gün su içmeden oruç tutar ve nihayetinde tüm acılarından kurtulur.

2.4.5. *Kalpa Sūtra*'nın Ekleri

Ek I: Sthaviraların Listesi

Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın dokuz Gaṇa, on bir Gaṇadharası bulunmaktaydı. “Neden Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın dokuz Gaṇa ve on bir Gaṇadharası vardır?” Cainist öğreti bu soruyu şöyle yanıtlamaktadır; Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın en tecrübeli keşişi Gautama soyundan gelen Indrabhūti'dir. Indrabhūti beş yüz Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Gautama soyundan gelen ve orta yaşlı bir keşiş olan Agnibhūti'de beş yüz Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Dahası en genç keşiş olan ve Gautama soyundan gelen Vāyubhūti'de beş yüz Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Sthavira Ārya-Vyakta, Bhāradvāga soyundan gelmekte ve beş yüz Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Agniveśyāyana soyundan gelen Sthavira Ārya-Sudharman beş yüz Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Vāsistha soyundan gelen Sthavira Maṇḍikaputra⁶⁹ iki yüz elli Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Kāśyapa soyundan gelen Sthavira Mauryaputra iki yüz elli Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Hem Gautama soyundan gelen Sthavira Akampita, hem de Hāritāyana soyundan gelen Akalabhrātri, ayrı ayrı üç yüz Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Kauṇḍīnya soyundan gelen Sthavira Metārya ve Prabhāsa üç yüzer Śramaṇa'nın yol göstericisi olmuştur. Böyle Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın dokuz Gaṇa, on bir Gaṇadharası olduğu söylenir.

Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın on bir Gaṇadharası'nın tamam on iki Aṅga ve on dört Pūrva'yı bilmektedir. On bir Gaṇadhara, Rācagṛiha bölgesinden bir ay boyunca su içmeden oruç tutarak tüm acılarından kurtulmuşlardır. Sthavira Indrabhūti ve Ārya-Sudharman, Mahāvira, Nirvāṇa'ya ulaştıktan sonra ölmüşlerdir. Şimdiki Nirgrantha

⁶⁹ Maṇḍikaputra ve Mauryaputra anne Vigayadevī'nin erkek çocuklarıdır. Ancak babaları farklıdır. Maṇḍikaputra'nın babası Dhanadeva, Mauryaputra'nın babası Muarya'dır. Her iki Sthavira'nın da Maurya krallığı ve hanedanlığı ile ilgisi bilinmemektedir.

Şramanalar, keşiş Ārya-Sudharman soyundandır ama geriye kalan Gaṇadharalar Ārya-Sudharman soyundan değildir.

Kāśyapa soyundan gelen Saygıdeğer çileci Mahāvira'nın öğrencilerinin listesi şöyledir;

1. Ārya-Sudharman-Agniveśyāyana soyu
2. Ārya Cambūnāman- Kāśyapa soyu
3. Ārya Prabhava-Kātyāyana soyu
4. Ārya Şayyambha (babası Manaka)-Vatsa soyu
5. Ārya Yaşobhadra-Tuṅgikāyana soyu
6. Ārya Sambhūtavīcāyā-Māṭhara soyu ve Ārya Bhadrabāhu-Prākina soyu
7. Ārya Sthūlabhadra-Gautama soyu
8. Ārya Mahāgiri-Ailāpatya soyu ve Ārya Suhastin- Vāsishṭha soyu
9. Soy isimleri Koṭika ve Kākandaka olan Susthita ve Supratibuddha-Vyāghrāpatya soyu
10. Ārya Indradatta-Kauśika soyu
11. Ārya Datta(Dinna)- Gautama soyu
12. Ārya Simhagiri Cātismara-Kauśika soyu
13. Ārya Vacra- Gautama soyu
14. Ārya Vacrasena-Utkriṣṭha soyu

Ārya Nāgila (Āryanāgila Śākhā)

Ārya Padmila (Āryapadmila Śākhā)

Ārya Cayanta (Āryacayantī Śākhā)

Ārya Tāpasa (Āryatāpasi Śākhā)

Yukarıda ismi geçen ve Ārya Vacrasena'nın dört öğrencisi Śākhā oluşturduktan sonra sırasıyla Āryanāgila Śākhā, Āryapadmila Śākhā, Āryacayantī Śākhā, Āryatāpasi Śākhā olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Ārya Yaşobhadra'dan sonra Sthaviraların detaylı sıralaması şöyledir;

6. i. Ārya Bhadrabāhu-Prākina soyundan gelmekte Kāśyapa soyundan gelen dört öğrencisi bulunmaktadır. Bunlar;

a. Godāsa bir Gaṇa oluşturmuştur. Ayrıca bu Gaṇa⁷⁰ dört Śākhā'ya⁷¹ bölünmektedir.

aa. Tāmraliptikā Śākhā

bb. Koṭivarshīyā Śākhā

cc. Puṇḍravardhanīyā Śākhā

dd. Dāsīkharbatikā Śākhā

b. Agnidatta

c. Canadatta

d. Somadatta

ii. Ārya Sambhutavicaya, Māṭhara soyundan gelmekte ve on iki tane öğrencisi vardır.

a. Nandanabhadra

⁷⁰ Bir üstün keşiş tarafından kurulan okulu ifade eder.

⁷¹ Gaṇa içerisinde bulunana öğretmenlerin farklı dallarını ifade eder.

b.Upananda

c. Tishyabhadra

d. Yaşobhadra

e. Sumanobhadra

f. Mañibhadra

g. Puṇyabhadra

h. Sthūlabhadra (Gautama soyu)

i. Ricumati

k.Cambū

l. Dīrghabhadra

m. Pāṇḍubhadra'nın yedi kadın öğrencisi vardır.

a. Yakṣā

b. Yakṣadattā (Yakshadinnā)

c. Bhūtā

d. Bhūtadattā (Bhūtadinnā)

e. Senā (Eṇā)

f. Veṇā

g. Reṇā

7. i. Ārya Mahāgiri, Ailāpatya soyundan gelmekte ve yedi öğrencisi vardır.

Bunlar;

a. Uttara

b. Balissaha ve Uttara, Uttarabalissaha adında bir Gaṇa oluşturmuşlardır.

Ayrıca bu Gaṇa dört Śākhā'ya ayrılmıştır. Bunlar;

aa. Kauṣambikā

bb. Sautaptika

cc. Kauṭumbinī

dd. Kandanāgari

c. Dhanarddhi

d. Śirarddhi

e. Koḍiṇya

f. Nāga

g. Nāgaputra

h. Khaluka Rohagupta Kauṣika soyundan gelmekte ve Trairāṣika Śākhā'yı oluşturmuştur.

ii. Ārya Suhastin, Vāsishṭha soyundan gelmektedir. Ayrıca on iki öğrencisi vardır.

8. a. Ārya Rohaṇa, Kāśyapa soyundan gelmekte ve Uddeha Gaṇa'nın kurucusu olmuştur. Bu Gaṇa kendi içerisinde dört Śākhā'ya . Bunlar;

a. Udumbarikā

b. Māsapūrikā

c. Matipatrikā

d. Pūrṇapatrikā

Pūrṇapatrikā altı Kula'ya⁷² ayrılmıştır;

a. Nāgabhūta

b. Somabhūta

c. Ullagakkha

d. Hastilipta

e. Nāndika

f. Parihāsaka

b. Bhadrayaśas, Bhāradvāca soyundan gelmekte ve Uduvāṭika Gaṇa'nın kurucusudur. Bu Gaṇa dört Śākhā'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

a. Kampīyikā

b. Bhadrīyikā

c. Kākandikā

d. Mekhalīyikā

Mekhalīyikā üç Kula'ya ayrılır:

a. Bharayaska

b. Bhadrāguptika

c. Yaśobhadra

c. Megha

d. Kāmarddhi, Kuṇḍala soyundan gelmekte ve Veśavāṭika Gaṇa'nın kurucusudur.

Bu Gaṇa dört Śākhā'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

⁷² Üstün keşiş olarak bilinen hocaların sırasını ifade etmektedir.

- a. Śrāvastikā
- b. Rācyapālikā
- c. Antarancikā
- d. Kshemaliptikā

Kshemaliptikā dört Kula'ya ayrılmıştır. Bunlar;

- a. Gaṇika
- b. Maighika
- c. Kāmarddhika
- d. Indrapuraka

e. Śrīguta, Hārīta soyundan gelmekte ve Cāraṇa Gaṇa okulunu kurmuştur. Bu okul kendi içerisinde dört Śākhā'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

- a. Hāritamālākāri
- b. Saṃkāṣikā
- c. Gavedhukā
- d. Vacranāgarī

Vacranāgarī yedi Kula'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

- a. Vātsalīya
- b. Prītīdharmika
- c. Hāridraka
- d. Pushyamitrika
- e. Mālyaka

f. Āryacetaka

g. Kṛishṇasakha

f. Rishigupta Kākandaka, Vāsishṭha soyundan gelmekte ve Mānava Gaṇa'nın kurucusudur. Bu Gaṇa dört Śākhā'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

a. Kāṣyapīyā

b. Gautamīyā

c. Vāsishṭhīyā

d. Saurāshṭrikā

Saurāshṭrikā üç Kula'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

a. Rishiguptika

b. Rishidattika

c. Abhiyaśasa

g. ve h. soy isimleri Koṭika ve Kākandaka olan Susthita ve Supratibuddha-Vyāghrāpatya soyundan gelmektedir. Ayrıca Kauṭika Gaṇa'nın kurucularıdır. Bu Gaṇa dört Śākhā'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

a. Uccanāgarī

b. Vidyādharī

c. Vacrī

d. Madhyamikā

Madhyamikā Kula'ya ayrılmaktadır. Bunlar;

a. Brahmaliptaka

b. Vātsaliya

c. Vāṇīya

d. Praṣnavāhanaka

Her iki Sthaviras'ın birlikte beş öğrencisi vardır. Bunlar;

a. Ārya Indradatta-Kāṣyapa soyundan gelmektedir.

b. Priygantha, Madhyamā Śākhā'nın kurucusudur.

c. Vidyādharagopāla Kāṣyapa soyundan gelmekte ve Vidyādhari Śākhā'nın kurucusudur.

d. Rishidatta

e. Arhaddatta

9. i. Ārya Datta, Gautama soyundan gelmektedir. Ayrıca on iki öğrencisi vardır.

10. i. Ārya Śāntisenika Māṭhara soyundan gelmektedir. Uccanāgarī Śākhā'nın kurucusudur. Ayrıca dört öğrencisi vardır. Bunlar

aa. Ārya Senika, Āryasenikā Śākhā'nın kurucusudur.

bb. Ārya Tāpasa, Āryatāpasī Śākhā'nın kurucusudur.

cc. Ārya Kubera, Āryakubera Śākhā'nın kurucusudur.

dd. Ārya Rishipālītā Śākhā'nın kurucusudur.

ii. Ārya Siṃhagiri Cātismara, Gautama soyundan gelmekte ve dört öğrencisi vardır. Bu öğrenciler;

a. Dhanagiri

b. Ārya Samita, Gatuama soyundan gelmekte ve Āryavacrā Śākhā'nın kurucusudur.

c. Ārya Vacra, Gatuama soyundan gelmekte ve Āryavacrā Śākhā'nın kurucusudur.

d. Arhaddatta

11. i. Ārya Vacrasena, Āryanāgilā Śākhā'nın kurucusudur.

ii. Ārya Padma, Āryapadma Śākhā'nın kurucusudur.

iii. Ārya Ratha, Vatsa soyundan gelmekte ve Āryacayantī Śākhā'nın kurucusudur.

12. Ārya Pushyagiri, Kauṣika soyundan gelmektedir.

13. Ārya Phalgumitra-Gautama soyundan gelmektedir.

14. Ārya Dhanagiri- Vāsishṭha soyundan gelmektedir.

15. Ārya Śivabhūti-Kautsa soyundan gelmektedir.

16. Ārya Bhadra-Kāśyapa soyundan gelmektedir.

17. Ārya Nakshatra- Kāśyapa soyundan gelmektedir.

18. Ārya Raksha- Kāśyapa soyundan gelmektedir.

19. Ārya Nāga- Gautama soyundan gelmektedir.

20. Ārya Cehila-Vāsishṭha soyundan gelmektedir.

21. Ārya Viṣṇu-Māṭhara soyundan gelmektedir.

22. Ārya Kālaka-Gautama soyundan gelmektedir.

23. Ārya Sampalita ve Bhadra-Gautama soyundan gelmektedir.

24. Ārya Vṛiddha- Gautama soyundan gelmektedir.

25. Ārya Saṅghapālita- Gautama soyundan gelmektedir.

26. Ārya Hastin-Kāśyapa soyundan gelmektedir.

27. Ārya Dharma-Suvrata soyundan gelmektedir.

28. Ārya Siṃha-Kāśyapa soyundan gelmektedir.

29. Ārya Dharma-Kāśyapa soyundan gelmektedir.

30. Ārya Śāṇḍilya

Başımı öne eğiyor ve Gautama soyundan gelen Sthavira Cambū'ya saygılarımı sunuyorum. Biliyorum ki Cambū iyi erdeme, eylemelere ve bilgilere sahiptir.

Kāśyapa soyundan gelen Sthavira Nandita'nın önünde eğiliyorum. Biliyorum ki Nandita merhamete, bilgiye, sezgiye ve iyi eylemlere sahiptir.

Kāśyapa soyundan gelen Kṣamāśramaṇa Deśigaṇin'e tapıyorum. Biliyorum ki Deśigaṇin en yüksek erdeme sahiptir.

Daha sonra başımı öne eğiyor ve Vātsya soyundan gelen Kṣhamāśramaṇa'ya saygılarımı sunuyorum. Biliyorum ki Kṣhamāśramaṇa kutsal bilgileri koruyucusudur.

Daha sonra Sthavira Dharma'nın inanırı oluyorum. Biliyorum ki Dharma erdeme, iyi eylemlere, sezgiye ve iyi bilgilere sahiptir.

Kāśyapa soyundan gelen Kṣhamāśramaṇa Devarddhi'ye saygı gösteriyorum. Biliyorum ki Devarddhi erdeme, merhamete, Sūtraları doğru anlama yetisine sahiptir.

Ek II: Yatilerin Kuralları

1. Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın dönemiyle kesişen yağmur mevsiminin yirmi günü geçtiğinde, Mahāvira'ya özgü Paccusan⁷³ dönemi başlamıştır.

Niçin, yirmi günü geçmiş yağmur mevsimi Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın Paccusan dönemi olarak bilinmektedir? Bu soruya cevap olarak Cainist öğretisi; yağmur mevsiminde sıradan insanlar genellikle evlerini temizler, evin duvarlarını beyaza boyar ve hayvan pisliğini duvarlara (tezek) sürerler. Bu temizliklerin yapıldığı dönem yirmi günü geçmiş yağmur mevsiminin denk düşer, yani Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın, Paccusan zamanına denk düşer.

Yağmur mevsiminin yirmi günü geçtiğinde Saygıdeğer Çileci Mahāvira'nın, Paccusan süreci başlamıştır. Yani yağmur mevsiminin yirmi günü geçtiğinde Gaṇadharalar, Paccusan dönemini başlatmışlardır. Bu dönemde Gaṇadharalar'ın yaptıkları ritüelleri öğrencileri de gerçekleştirir. Ayrıca Sthaviralar ise gördüklerini gerçekleştirmiştir. Bu ritüel aktarım son olarak Nirgrantha Şramaṇalar'da son buldu.

2. Paccusan döneminde keşişlerin⁷⁴ evlerini bir Kroşa⁷⁵ uzaklıktan görmelerine izin verilir.

3. Paccusan döneminde keşişlerin bir Kroşa mesafe giderek sadaka toplamalarına izin verilir. Eğer keşişlerin sadaka toplama yolu boyunca geçilemeyecek seviyede bir nehir bulunuyorsa bir Kroşa mesafe gitmelerine izin verilmez. Ama nehir suyu keşişin dizlerinin seviyesini geçmiyorsa, bir Kroşa mesafe gitmesine izin verilir.

⁷³ Yağmur mevsiminde yapılan yoğun dinî aktiviteleri ifade eder.

⁷⁴ Bu kurallar içerisinde bahsedilen keşişler birer Yati'dir. Orta çağda Yati kelimesi, Sādhu ile eş anlamlı olmasında rağmen daha sonraları yataкта uyuyabilen, saçlarını ve sakallarını kesebilen, ayakkabı giyebilen, seyahat edebilen keşişleri tanımlamak için kullanılmıştır. Bu keşişler birçok ritüeli yerine getirmemektedir. Ayrıca Yatis kurallarının tarihsel kökeni tapınakta yaşayan keşişlere dayanmaktadır (Wiley, 2006: 240).

⁷⁵ Yaklaşık iki mil uzaklığı ifade eden ölçüdür.

4. Paccusan döneminde bir Ākārya "verilsin" dedikten sonra, hasta birisine yiyecek verilmesine izin verilir, ama Ākārya kendisine verilecek olan yiyeceği kabul etmez. Eğer Ākārya “Kabul ediyorum” derse, Ākārya yiyecekleri alabilir ama yiyecekleri başkasına veremez. Eğer Ākārya “yiyecekleri verin-kabul ediyorum efendim” derse, hastanın yiyecek vermesine ve almasına izin verilir.

5. Paccusan döneminde sağlıklı ve güçlü keşişlerin süt, yoğun kıvamlı süt, taze tereyağı, arıtılmış tereyağı, yağ, şeker, bal, et ve içkiden oluşan bu dokuz besinin sık sık tüketilmesine izin verilmez.

6. Paccusan döneminde sadakalar toplanırken Ākārya’ya “Efendim, hasta birisi için bu sadakalar gerekli midir?” diye sorulduğunda Ākārya “Eve bu sadakalar gereklidir.” diye cevap vermiştir. Daha sonra hasta birisi “Bu sadakalardan ne kadar alınması gerekir?” diye sorar. Ardından Ākārya “Hasta birisinin birçok şeye ihtiyacı olur, bu doğrultuda sana söylediği kadarını almalısın, yalvarmalı ve gerekli olan yiyecekleri kabul etmelisin” der. Yatis kurallarına göre gerekli olan yiyecekler alındıktan sonra fazlası alınmamalıdır. Eğer keşiş kendini hasta hissediyorsa verilen yiyecekleri almasına izin verilir, ama hasta olmadığı halde hasta gibi davranıyorsa izin verilmez.

7. Paccusan döneminde aileler, Sthaviralar’ın ziyaretlerine izin verir. Ama öğretiye göre ailelerin Sthaviralar’a “Efendim, sizde hangi eşyalar var?” gibi sorular sorması yasaktır. Böyle soruların yasaklanmasının sebebi olarak, ailelerin eşyaları alma ve çalma ihtimalini önlemek olduğu söylenmektedir.

8. Paccusan döneminde, günde bir öğünle beslenen keşişler belirli zaman aralıklarında sadaka toplamak için evlere gidebilirler. Eğer bir keşiş iki günde bir besleniyorsa yemeğinden sonra belirli ritüeller uygulaması gerekir. Öyle ki bir keşiş sabah çıkıp akşam yemeği için sadaka toplamışsa, akşam yemeğini yedikten sonra sadaka topladığı kâseyi temizlemesi gerekmektedir. Akşam yemeği keşiş için yeterliyse günün

geri kalanında dinlenebilir. Ancak yemek yeterli olmaz ise iki defa sadaka toplamak için dolaşabilir. Üç günde bir beslenen keşişe, iki defa evlere giderek sadaka toplamasına izin verilir. Dört günde bir beslenen keşişe, üç defa evlere giderek sadaka toplamasına izin verilir. Eğer bir keşiş dört ve fazlası günde bir besleniyorsa, bu keşişe alt limit dört olmak üzere evlere sadaka toplamak için gitmesine izin verilir.

9. Paccusan döneminde, her gün beslenen bir keşişin tüm içecekleri kabul etmesine izin verilir. İki günde bir yemek yiyen keşişin susam, pirinç ve buğday sulamak için kullanılan suyu almasına izin verilir. Üç günde bir beslenen keşişin susam, arpa ve saman yıkamak için kullanılan suyu kabul etmesine izin verilir. Dört günde bir beslenen keşişin yağmur suyunu, yulaf suyunu ve kaynatılarak arıtılmış suyu kabul etmesine izin verilir. Eğer bir keşiş dört ve daha fazlası günde bir besleniyorsa, o keşişin sadece kaynatarak temizlenmiş suyu kabul etmesine izin verilir. Ayrıca hiçbir şekilde beslenmeyen bir keşişin de sadece kaynatarak temizlenmiş suyu kabul etmesine izin verilir.

10. Paccusan döneminde bir keşiş kendisine yapılan sadakaları sınırlandırdıysa eğer, bu keşişin beş yiyecek ve içeceği, dört yiyecek ve beş içeceği, beş yiyecek ve dört içeceği kabul etmesine izin verilir. Ayrıca keşişin yemeğinin üzerine konulacak tuzu da kabul etmesine izin verilebilir. Keşiş o gün için bir araya getirdiği yemekle yetinmeli ve ikinci defa evlere sadaka toplamak için gitmesine izin verilmemektedir.

11. Paccusan döneminde bir keşişin avuç içiyle sadaka toplamasına izin verilir. Ancak sık sık evlerde kalmasına izin verilmez. Ayrıca keşişin sadakayı topladığı ev dışında kalması yasaktır. Ancak yağmur başlarsa bir istisnai durumun gerçekleşmesine izin verilebilir. Eğer keşiş yemeğini yerken bir yağmur başlarsa yemeğinin üzerine ellerini koyarak korumalı ve besinini saklamalıdır. Ardından suyun düşmediği bir alana yani bir mağara veya ağacın altına giderek meditasyon yapması buyrulur.

12. Paccusan döneminde avuç içleriyle sadaka toplayan bir keşişin yağmur yağarken sadaka toplamasına izin verilmez.

13. Paccusan döneminde bir keşiş sadaka çanağı kullanıyorsa, yoğun yağmurun yağdığı zamanlarda sadaka toplanmasına izin verilmez ama yağmurun güçsüz olduğu zamanlarda izin verilir. Aynı zamanda bu şartlar uygun olarak keşişler elbise giyerler. Sağanak yağış olduğu zaman keşişin eve, köye, ağacın altı gibi korunaklı bir alana girerek yağmurdan korunmasına izin verilir. Eğer bir keşiş bir yere vardığına pirinç yemeği pişiriliyor, ardından da bakliyat yemeği de pişirilecekse verilen pirinç yemeğini kabul etmesine izin verilir. Ama bu keşiş verilen bakliyat yemeğini kabul edemez. Eğer bir keşiş bir yere vardığında bakliyat yemeği pişiriliyor, ardından da pirinç yemeği pişirilecekse keşişin verilen bakliyat yemeğini kabul etmesine izin verilir. Ama bu keşiş verilen pirinç yemeğini kabul edemez. Eğer keşişin uğradığı yerde hem pirinç hem de bakliyat pişirildiyse keşişin her iki yemeğine kabul etmesine izin verilir. Özetle; keşiş bir yere ulaşmadan önce hazırlanmış olan yemeği kabul etmesine izin verilir, fakat keşiş ulaştıktan sonra hazırlanan yemeği kabul etmesi uygun değildir. Bir keşiş daha önce topladığı yiyeceklerle ağacın altında vakit geçiremez. Ama keşiş ilk defa yemek yiyor, sadaka çanağını temizliyor veya gece yarısıysa, keşiş sığınabileceği bir yere gidebilir. Ama gittiği yerde tüm geceyi geçiremez. Aynı yerde hem erkek hem de kadının kalması uygun değildir. Ama keşiş adayı olan kadın ve erkeğin elli kişiyle bir arada kalmasına izin verilir. Ayrıca bir keşiş ile kadın inanırım aynı yerde kalması uygun değildir. Ama elli tane Sthavira'nın bir arada kalmasına izin verilir. Bu kurallar cinsiyet fark etmeksizin geçerlidir.

14. Paccusan döneminde erkek ve kadın keşişlere verilecek sadakalar sorulmamalıdır. Öğretiye göre sorularak verilen sadakaların kabul edilmesi uygun değildir. Çünkü bir keşiş başka keşişlerin sadakalarını (yiyecek-içecek) toplayarak kendisi için kullanabilir.

15. Paccusan döneminde erkek ve kadın keşişlerin vücutları nemliyken yiyecek kabul etmeleri uygun değildir. Keşişin yemek yiyebilmesi için alt ve üst dudacı, elleri, tırnakları, kaşları ve vücudunun kuru olması gerekmektedir.

16. Cainist bir keşişin özenle algılaması, gözlemlemesi ve incelemesi gereken kendi arasında sınıflandırılmış sekiz küçük madde vardır. Bunlar; canlı varlıklar, küf, tohumlar, çiçekler, yumurtalar, tomurcuklar, küçük sıvı maddeler ve yuvalardır.

Küçük canlılardan ne anlaşılır? Küçük canlıların beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; siyah, mavi, sarı, kırmızı ve beyazdır. Görülemeyecek kadar küçük canlılar ve Anuddharī olarak adlandırılır. Öyle ki mükemmelliğe erişememiş kadın ve erkek keşişler, bu küçük canlıların hareket ettiklerini göremez. Ama keşişler bu canlıları özenle ve dikkatle araştırırlar.

Küçük küften ne anlaşılır? Küçük küflerin beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; siyah, mavi, sarı, kırmızı ve beyazdır. Kadın ve erkek keşişler bu küçük küfleri incelerler.

Küçük tohumlardan ne anlaşılır? Küçük tohumların beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; siyah, mavi, sarı, kırmızı ve beyazdır. Küçük tohumların çekirdeğı ve dışı aynı renktedir. Kadın ve erkek keşişler bu küçük tohumları incelerler.

Küçük tomurcuktan ne anlaşılır? Küçük tomurcuklar beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; siyah, mavi, sarı, kırmızı ve beyazdır. Küçük tomurcukların çekirdeğı ve dışı aynı renktedir. Kadın ve erkek keşişler bu küçük tomurcukları incelerler.

Küçük çiçeklerden ne anlaşılır? Küçük çiçeklerin beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; siyah, mavi, sarı, kırmızı ve beyazdır. Küçük çiçeklerin tohumu ve dışı aynı renktedir. Kadın ve erkek keşişler bu küçük tomurcukları incelerler.

Küçük yumurtalardan ne anlaşılır? Küçük yumurtaların beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; karınca, böcek, örümcek, kertenkele ve bukalemun yumurtalarıdır. Kadın ve erkek keşişler bu küçük yumurtaları incelerler.

Küçük yuvalardan ne anlaşılır? Küçük yuvarların beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; yarıklı, delikli, çukurlu, arı yuvası ve hayvanların inleri olan yuvalardır. Kadın ve erkek keşişler bu küçük yuvaları incelerler.

Küçük sıvı maddeden ne anlaşılır? Küçük sıvı maddelerin beş çeşit olduğu bildirilir. Bunlar; çiy, kırağı, sis, dolu tanesi ve nemdir. Kadın ve erkek keşişler bu küçük suları incelerler.

17. Paccusan⁷⁶ döneminde bir keşiş, sadaka toplamak için ev sahiplerinin evlerini sık sık ziyaret etmek isteyebilir. Bu ziyaretler için öncelikle keşişin öğretmeninden (Sthavira, dinî rehber) izin alarak gitmesi gerekir. Ayrıca izin almak isteyen keşişin “Sadaka toplamak için evleri sık sık ziyaret etmek istiyorum.” şeklinde konuşması uygundur. Eğer keşişin izin alacağı lider izin vermez ise keşiş sadaka toplamaya gidemez. Ayrıca bu kural tapınak ziyareti gibi eylemler için de uygulanır.

18. Paccusan döneminde bir keşiş şifalı bitkiler (ilaç) almak isteyebilir. Keşiş öğretmenin (Sthavira, dinî rehber) izniyle şifalı bitki alabilir. Keşiş ilaç almak için öğretmene “Efendim, izninizle ben bazı şifalı bitkiler almak istiyorum” şeklinde konuşması gerekir. Aynı kural, eğer keşiş tıbbi tedavi görmek isterse de uygulanması gerekmektedir. Ayrıca keşiş ölümle sonuçlanacak meditasyona dalmak ya da gece ibadeti gibi eylemlerde bulunmak istiyorsa öncelikli olarak öğretmene sorup izin alması gerekmektedir.

⁷⁶ Bahsedilen on yedi kuralın tamamı sadece yağmur dönemi için değil, aynı zamanda tüm yıl için uygulanması gereken kurallardır.

19. Paccusan döneminde bir keşiş güneşin altında ısınmak veya sadaka çanağı gibi eşyalarını kurutmak isterse, öncelikli olarak sadaka topladığı kişi veya kişilerden izin alması gerekmektedir.

20. Paccusan döneminde erkek veya kadın keşişin rahat bir yatakta yatmasına izin verilmez. Cainist öğretiye göre bir keşişin sahip olabileceği bir yatak hakkı yoktur. Çünkü bir çileci yatağa sahip olursa, alışık olmadığı bir şekilde yatağın temizliği gibi etkenlerle uğraşması gerekir ve bu durum keşişin dinî eylemlerini yerine getirmesini zorlaştırır.

21. Paccusan döneminde erkek veya kadın keşişler her zaman doğayı rahatlatacak üç mevsimden bahsederler. Bunlar; yaz, kış ve yağmur mevsimidir. Öğretiye göre yağmur mevsimi, bitkilerin yeşermesi, doğanın bereketlenmesi gibi yaşamsal olguları canlandırdığı için diğerlerine göre ön plandadır.

22. Paccusan döneminde erkek veya kadın keşişin dışkı, idrar ve tükürük atması için üç tane ayrı çanağının olması şarttır. Paccusan dönemi sonrasında erkek ve kadın keşişlerin saçlarının kısa olmasına izin verilir. Ama bu saçları kısaltma eylemi Paccusan döneminde yapılamaz. Cainist öğretiye göre bir keşiş saçlarını ya koparması ya da kesmesi gerekir. Öğretiye göre bir keşiş her ay jiletle, on beş günde bir makasla ve altı ayda bir kopararak saçlarından kurtulabilir. Bu saçlardan kurtulmak için ritüeller, yağmur mevsiminde Sthaviralar tarafından uygulanmaktadır.

23. Paccusan döneminde erkek veya kadın keşişin kırıcı (kaba) sözler kullanması yasaktır. Eğer keşiş kırıcı sözler kullanıyorsa uyarılması gerekmektedir. Ancak keşiş uyarılmasına rağmen kırıcı sözlere devam ediyorsa topluluktan çıkartılır.

24. Paccusan döneminde keşişler arasında bir tartışma meydana gelirse genç keşiş, büyük keşişten, büyük keşişte genç keşişten özür dilemelidir. Eğer bir keşiş diğer keşişin affını kazandıysa bu keşiş başarılı olmuş demektir. Cainist öğretiye göre bu kural çok önemlidir. Çünkü manastır hayatının özünü barış oluşturmaktadır.

25. Paccusan döneminde keşişlerin kalabilecekleri yerler üçe ayrılır. Bu yerlerden ikisini ara sıra kalabilecekleri yer ve birini de sürekli kullandıkları yer oluşturmaktadır.

26. Paccusan döneminde, keşişlerin sadaka toplamak için gerekli olan kuralları bilmesi gerekir. Çünkü Paccusan döneminde üstün keşişler sadeliği önermektedir. Ancak çileci bir birey kurallara uymazsa vücudunun güçsüzleşmesi kaçınılmaz olur. Bu durum çileci bireyde sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olabilir. Böyle bir durumla karşılan üstün keşişler, çilecinin uyguladığı talimatları araştırır.

27. Paccusan döneminde keşişlerin dört-beş yocanadan daha ileri bir mesafeyi dolaşmalarına izin verilmez. Dört-beş yocana ve aşağısı bir mesafeyi dolaşan çilecinin geri dönmesi gerekir. Ayrıca keşiş dolaşırken, geceyi geçirmeme şartıyla vasat bir yerde kalmasına izin verilir.

Sthaviraların yağmur mevsiminde yerine getirdikleri eylemleri Nirgrantha keşişleri de uygularlar. Bu doğrultuda Nirgrantha keşişleri tüm acılardan kurtulacak ve en fazla sekiz tane yeniden doğum yaşayacaklardır.

Rācagriha kasabasında, Saygıdeğer Çileci Mahāvira etrafı birçok keşiş, tanrı, tanrıça ve kadın-erkek inanır ile çevrilirken, Paryushaṇākālpa olarak adlandırılan öğretiyi, tekrar tekrar açıklamıştır.

2.5. *Kalpa Sūtra*'nın Hint Kültür ve Felsefesine Etkisi

Kültür, bir ulusun, kavmin ya da toplumun özgün hayat tarzının ve yaşam biçiminin tamamını ifade eden belki de en kapsamlı kavramdır. Her toplumun kendine has anlam ve değerler sistemi olduğundan, kültürleri de farklılık göstermektedir. Kültürel öğelerin oluşumunda, tutum ve davranışlara yön veren unsurların başında ise din gelmektedir (Tanrıverdi, 2018: 595). Zira; dinler sadece Tanrı, yaratılış, günah-sevap, cennet-cehennem gibi ontolojik ve kozmolojik konularla ilgili açıklamalarda bulunmamış; antropoloji, sosyoloji, hukuk, edebiyat hatta sanat anlayışı gibi mevzularda da belirleyici olarak özgün kültür dediğimiz kavramı da oluşturmuştur. Çalışmamızın bu bölümünde de *Kalpa Sūtra* özelinde, Hint Kültürüne ait kavram ve terimler karşılaştırmalı olarak ele alınmaya çalışılmıştır.

Hint inanç sisteminde yer alan Trimūrti kavramı, Vedik Dönemde Agni, Vāyu ve Sūrya'yı, Epik ve Purāṇik dönemde ise Brahmā, Viṣṇu ve Śiva'yı temsil etmektedir. Trimūrti içerisinde önemli bir yere sahip olan Tanrı Viṣṇu'nun Hint Mitolojisinde on farklı Avatārasından (Matsya, Kūrma, Varāha, Narasimha, Vāmana, Paraśurāma, Rāma, Kṛiṣṇa, Buddha ve Kalkī) söz edilmektedir. Avatāra inancına göre evrende düzensizlik ve kanunsuzluk arttığında ve inanca olan bağlılığın zayıflaması gibi durumlar yaygınlaştığında Viṣṇu'nun bedenlenmeleri (Avatāraları) iyileri koruyup, kötülerini cezalandırarak tekrar bir düzen gelmesini sağlamak için ortaya çıkmaktadır (Kutlutürk, 2017: 40). Hint mitolojisindeki avatāra öğretisine göre Budhizm'in kurucusu olan Buddha da Viṣṇu'nun dokuzuncu bedenlenmesi olarak kabul edilmektedir. Anlatıya göre Viṣṇu, Kaśi (Benares) adlı bölgede Buddha avatārası şeklinde ortaya çıkmış, bedenlenmiştir. Evrenin bir yaratıcısı olmadığından, kurban törenlerine itibar edilmemesi gerektiğinden ve tanrıların insanlar gibi ölümlü birer varlık olduğundan bahsedilmiştir. Böylece Buddha'nın öğretisi hızlı bir şekilde yayılmıştır. Ancak Kaśi kralı olan Divodasa bu durumdan hoşnut olmamış, Tanrı Viṣṇu'da Divodasa'ya; Hindu tanrılarına yeteri

kadar tapınılmadığı için Buddha avatārasının görüldüğünü bildirmiştir. Vishnu'nun bu söylediklerini duyan Divodasa da Hindu tanrılarına gerekli saygıyı ve hürmeti göstermiş; sonrasında Buddha avatārası ortadan kaybolmuştur (Kutlutürk, 2017: 144). Buddhizm ile aynı dönemde ortaya çıkmış ve çalışmamızın da konusu oluşturan Cainist kültürde de avatāra inancının yansımaları görülmektedir. Öyle ki Epik dönem eserleri arasında yer alan ve ilgili efsanelerin anlatıldığı *Śrīmad Bhāgavata* ve *Skanda Purāṇa*'da, ilk Tīrthaṅkara olan Rishabha'nın, Vishnu'nun sekizinci bedenlenmesi olduğundan bahsedilmektedir (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmī*, 1979: 14). Hint kültüründe yukarıda bahsettiğimiz avatāraların hepsinin, dünyadaki kötü gidişatın önüne geçmek, bir düzen getirerek iyilik çağının başlamasına yardımcı olduğu yönünde bir inanç hâkimdir. Cainist kültürdeki yirmi dört Tīrthaṅkara geleneğinin de Cainist kültürdeki dünyanın kötülüğün içerisinde kaybolacağı zaman ortaya çıkmış birer kurtarıcı olduğu ileri sürülmektedir (Kaya, 2003, 188).

Hint menşeli dinlerde ortak bir figür olarak karşımıza çıkan bir diğer mevzu ise “cenin transferi/ değişimi” olarak bilinen metafordur. *Kalpa Sūtra*'nın bölümlerinden birini oluşturan “Mahāvīra'nın Yaşamı” başlıklı kısımda da bu konu detaylarıyla ele alınmıştır. Anlatıya göre bir cenin olarak Mahāvīra, Devānandā'nın rahmine yerleşmiştir. Ardından cenin transferi ile Kshatriya sınıfına mensup Triṣalā'nın rahmine geçmiştir. Bu transferden sonra Triṣalā gördüğü on dört rüyayı yorumlatmış ve evrensel bir hükümdar doğuracağını öğrenmiştir. Ardından hem Mahāvīra'nın doğumundan sonra hem de cenin halindeyken bölgeye bereket ve bolluk geldiği nakledilmiştir. Bu olay Buddha'nın mitolojik varoluş efsanesiyle de benzerlik göstermektedir. Anlatıya göre Buddha'nın annesi Mahamāyā rüyasında, göksel varlıklar tarafından Himalayalar'daki Anavatapta gölüne götürüldüğünü ve orada banyo yaptırıldığını, ardından gökten ışıklar saçarak inen ve hortumunda nilüfer çiçeği taşıyan beyaz bir filin sağ tarafından karnına girdiğini görür. Mahamāyā da gördüğü rüyayı yorumlattığında evrensel bir hükümdar doğuracağını

öğrenir. Buddha, anne karnında bir cenin iken hem bereket gelmiş hem de birçok mucize gerçekleşmiştir (Hakman, 2020: 26-27). Ayrıca bu anlatının bir diğer benzeri Aşoka'nın doğum efsanesinde karşımıza çıkmaktadır. Efsaneye göre Campā şehrinde tanınan bir Brahman'nın zarif ve güzel bir kızı vardır. Kâhinler, kızın bir kral ile evleneceğini ve değerli iki erkek çocuk doğuracağı kehanetinde bulunurlar. Duydukları karşısında mutlu olan Brahman, kızını Pāṭaliputra'ya götürmekle kalmaz ve kızını göksel bir bakire ilan eder. Ardından Kral Bindusāra ile evlendirmeyi teklif eder. Kral Bindusāra, kızını haremine alır. Ancak haremdaki kadınlar, onun güzelliğinden etkilenir ve kralın onunla beraber olması durumunda kendileriyle ilgilenmeyeceği düşüncesine kapılırlar. Bu sebeple kıza berberlik sanatını öğretirler. Böylece kralın saç ve sakal kesimlerini bu kız yapmaya başlar. Günün birinde kral ile kız arasında bir konuşma geçer. Ardından kral, bu güzel kızın aslında bir Brahman kızı olduğunu öğrenir ve kız ile birlikte olur. Böylece kız hamile kalır ve yaklaşık dokuz ay sonra bir erkek çocuk dünyaya getirir ve “Bu bebek doğduğunda ben artık ‘kadersiz’ (a-şoka) oldum.” der. Böylece çocuğa Aşoka adı verilir. Son olarak Aşoka doğmadan önce gerçekleşen kehanetler ile Buddha'nın doğmadan önce annesi Māyā'nın gördüğü rüyayla ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda Buddhist kültür içerisinde önemli karakterlerin benzer doğum kehanetleri olduğu dikkat çekmektedir (Hakman, 2020: 61-62). Jainist kültür içerisinde yirmi üç Tīrthaṅkara'nın annesi de Mahāvīra'nın annesinin gördüğü on dört rüyayı görmüştür. Görülen bu on dört rüyanın benzerleri Hint mitolojisindeki farklı efsanelerde tekrar tekrar karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki Sura'nın oğlu, Kṛṣṇa'nın babası olan Vāsudeva'nın anneleri on dört rüyadan rastgele altı tanesini gördüğünde, Vāsudeva onların rahmine yerleşmiştir. Kṛṣṇa'nın ağabeyi olan Baladeva'nın anneleri on dört büyük rüyadan rasgele dört tanesini gördüğünde, Baladeva onların rahmine yerleşmiştir. Māṇḍālīka'nın annesi ise bu on dört rüyadan sadece bir tanesini gördükten sonra annesinin rahmine yerleşmiştir (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu*, 1884: 246). Jainist kültür içerisinde ilk Tīrthaṅkara hariç yirmi üç

Tīrthaṅkara'nın anneleri rüyalarında ilk olarak fil görürler. Öyle ki Buddha'nın mitolojik yaratılış anlatısında da fil figürü karşımıza çıkmaktadır. Hint mitolojisinde fil, mitolojik hayvanlar sınıfında yer almaktadır. Öyle ki İndra'nın binek hayvanı olan Airāvata, fillerin başıdır (Kaya, 2003: 126). Ayrıca Hindu Panteonunda Tanrı Şiva ile Tanrıça Pārvatī'nin oğlu olan fil başlı tanrı Gaṇeṣa, Hint mitolojisinin renkli karakterlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tıpkı diğer dünya dinlerinde olduğu gibi ölümden sonraki yaşam ve yeniden yaratılış gibi konular da Hint dinleri bağlamında da ele alınan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hint menşeli dinlerde bu kavram Saṃsāra yani ölüm-doğum döngüsü şeklinde tanımlanmaktadır. Hinduizm'e göre her canlının bir ruhu vardır. Dahası bireyler yaptıkları eylemler sonucunda insan, hayvan, bitki ve tanrı olarak yeniden doğmaktadır. Bu doğuş, bir sebep-sonuç ilişkisi içerisinde gerçekleşmektedir. Sonraki hayatta mutlu olmak ise yapılacak doğru eylemlere bağlı, ilişkilidir. Bu eylemler saṃsāra döngüsünden kurtulmak ve Mokṣa'ya ulaşmak için ana hedeftir (Küçük, 2017: 211). Buddhizm'deki anlayış ise Hinduizm ile benzerlik göstermektedir. Öyle ki Buddhist bir inanırın da saṃsāra döngüsünden kurtulabilmesi için Nirvāna'ya ulaşması gerekir. Ancak Buddhizm'de Anatta inancı mevcuttur. Bu inanca göre ruh yoktur. Dahası bu durum saṃsāra döngüsünde meydana gelen ruh göçlerini ifade etmeyi zorlaştırmaktadır (Yitik, 2018: 105). Jainizm'de de benzer bir saṃsāra inancı mevcuttur. Jainist bir inanırın Saṃsāra döngüsünden kurtulması için Kevala'ya ulaşması gerektiği ifade edilir. Öyle ki Kevala'ya ulaşan kişi Kevalin olarak tanımlanmaktadır. Kevalin olan birisinin saṃsāra döngüsünden kurtulması için Jainist öğretilerde bahsi edilen ödevleri, gerekli olan eylemleri yerine getirmiş olması gerekmektedir. Böylece Kevalin bir süre sonra kurtuluşa erişecektir (Wiley, 2006: 123). Ayrıca Loka kelimesi özünde, insan doğasında zaten var olan “kader” kavramını ifade etmektedir. Jainist kültür içerisinde önemli bir yere sahip olan loka inancının zaten Hint kültüründe var olan gelenekten alınmış olabileceği ile ilgili

görüşler mevcuttur. Bu durum loka inancının kökenini açıklıyorsa da Cainist kültür bu inancı hem benimsemiş hem de Cainist öğreti içerisinde egemen olmasını sağlamıştır. Loka inancı Cainist kültür içerisinde sadece farklı bir bakış açısı ortaya koymamış aynı zamanda bu haliyle Cainizm’e özgünlük kazandırmıştır (Dundas, 2002: 90-93).

Hint kültürüyle özdeşleştirilen kast sistemine karşı, fikrî mücadeleyle başkaldıran Buddhizm ve Cainizm’in öğretisel tepkileri de benzerlik göstermektedir. Her ikisi de insanları sınıflara ayıran ve dinî olarak da bölen ve aşağılayan sözde ilahî bu sistemin karşısında olmuşlardır. Üstelik tarihsel süreçte aslında yine Hinduizm temelli olmasına karşın Bhakti hareketi de benzer bir ideolojiyle yola çıkmıştır. Bhakti, inanılan şeye doğrudan sevgi ve bağlılık duyarak beslenen inancı salık vermektedir. Brahmanlar tarafından uygulanmış bir halk hareketi olarak bilinen Bhakti, tıpkı Cainizm ve Buddhizm gibi vedik uygulamaları ve kast sistemini reddetmiştir (Kaya, 2003: 52).

Cainist kültür içerisinde ruhani liderler olarak bilinen Tirthaṅkaraları ifade ederken “Muzaffer” anlamına gelen Cina kelimesi kullanılmaktadır. Bu sözcük de sadece Cainizm’e özgü bir terim değildir; Buddhizm’de de Buddha’nın cehaleti yenmesi ve aydınlığa erişmesi sonucunda “Muzaffer” anlamına gelen mertebeye ulaşmasını tanımlamaktadır. (*Bodhiçaryāvatāra*, 2020: 106). Ayrıca Buddhizm’de bütün bağlardan kurtulmuş kişiyi ifade etmek için Arhat kelimesi kullanılmaktadır (*Dhammapada*, 2019: 23). Çalışmamızın kaynak metni olan *Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu* eserinde de Pārşva, Arisṭhanemi ve Rṣhabha’nın hayatları anlatılırken Arhat kelimesi yaygın bir şekilde kullanılmıştır (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu*, 1884: 271-285). Cainizm’in sistematik bir hâl almasını sağlayan Mahāvīra’nın ismi de “büyük kahraman” anlamına gelmektedir. Bu unvanın Buddha’ya da verildiği bilinmektedir (*Lotus Sūtra*, 2018: 368).

Buddhist kültür içerisinde, aydınlanarak bir Buddha olmak isteyen kişileri ifade etmek için ise Bodhisattva terimi kullanılmaktadır. Aslında bu mertebe, Buddhalıktan bir önceki aşamayı ifade etmektedir (*Bodhiçaryāvatāra*, 2020: 106). Bu rolü Cainist kültür

içerisinde Tīrthankaraların baş öğrencileri olarak bilinen Gaṇadharalar üstlenmektedir. Bir Gaṇadhara üstün öğreti bilgisine erişene kadar çileci bir topluluğa (gana) liderlik eder ve Gaṇadhara üstün öğretiyi elde ettikten sonra dilenci lider rolünü bırakır (Wiley, 2006: 88).

Brahmanizm sonrası Hint menşeli dinî düşünceye tepki olarak ortaya çıkan Cainizm ve Buddhizm, tanrı inancını reddeden misyonlarına rağmen, kutsal metinlerdeki anlatılarda sıklıkla Hindu tanrılarına atıfta bulunmaktadır. Öyle ki Buddhist anlatılarda, Buddha'nın yardımcısı olan Veda tanrılarından bahsedilmektedir. Ayrıca Indra ve Brahmā'nın Buddha doğarken orada hazır bulunduklarına dair efsaneler mevcuttur. Dahası Buddhist inancın koruyucu ruhlarından birisinin de Tanrı Şiva olduğu bilinmektedir. Şiva'nın Buddhist panteondaki bu biçiminin adı Mahākāla'dır (Kaya, 2003: 61). Cainizm de Hindu mitolojisinden fazlasıyla etkilenmiştir. Bhadrabāhu'nun *Kalpa Sūtra*'sındaki Mahāvīra anlatısında, tanrı Indra'dan Şakra ismiyle sıklıkla bahsedilmektedir. Efsaneye göre Şakra sayesinde, Mahāvīra'nın cenin transferi gerçekleşmiştir. Aslında Şakra'nın gerçekleştirdiği bu cenin transferi Brāhman sınıfının önemenin azalmasına, Kshatriya sınıfının ise öneminin arttırılması olarak yorumlanmaktadır (*Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu*, 1884: 227-229).

Dinlerin siyasi tarihteki etkisi, Hint politik tarihinde de karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Buddhizm bir imparatorluk dinî olarak Maurya ve Kuşan imparatorluklarına mâl edilmiştir (Güngören, 2017: 157-160). Cainizm'i de siyasi olarak kullanan imparatorluklar ve dahası hükümdarlar olmuştur. Bunlar sırasıyla; Gaṅga, Rāshtrakūṭa, Çālukya ve Kadamba adlı hanedanlıklardır (Pulsalker, 1964: 290). Ayrıca Cainizm'i Magadha kralları da desteklemiştir (Charpentier, 1922: 164). Mahāvīra'nın ölümünden sonra Maurya krallığının kurucusu olan Çandragupta Cainizm'i krallığın resmî dinî olarak kabul edilmiştir.

Felsefî bir gelenek olarak ortaya çıkan ve birbirinin çağdaşı olan Buddhizm ve Cainizm; ruhani liderlerinin ölümünden sonra, kutsal metinlerini ve öğretilerini kaybetme sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Buddhizm’de dört büyük konsey toplanmış Buddhist öğretiler derlenip toparlanarak önde gelen Boddhisattvalar tarafından kaleme alınıp tasnif edilmiştir (Kayalı, 2021: 380-400). Cainizm’de de benzer bir süreç yaşanmıştır. Mahāvīra’nın ölümünden sonraki dönemde Magadha’da meydana gelen kıtlık sonucunda hem Cainist topluluk mezheplere bölünmüş hem de Cainist kutsal metinlerin bir bölümü kaybolmuştur. Bunun üzerine Cainist topluluk tarafından Pātaliputra ve Vallabhi konseyleri düzenlenmiş ve tezimizin kaynak eseri olan *Kalpa Sūtra*’da bu konseylerin akabinde derlenerek oluşturulduğu kaydedilmiştir (Winternitz, 1933: 431-432).

SONUÇ

Hindistan menşeli Cainist kültür, felsefî bir hareket olarak doğmuş, öncelikle sistematik bir öğretiye dönüştükten sonra; bugün yaklaşık dört milyonluk inanırı ile Hint'e özgü bir din haline gelmiştir. Söz konusu bu dönüşüm sürecinin son halkasını, tezimizin kaynak metni olan *Kalpa Sūtra*'da da yer verilen ve bizim de tam çevirisine çalışmamız kapsamında dâhil ettiğimiz, tarihî bir kişilik olarak Vardhamāna Mahāvīra temsil etmektedir. Birçok kaynakta Mahāvīra'dan Cainist öğretinin kurucusu olarak bahsedilir; ancak aslında bu durum, Cainizm'in tarihsel gelişim süreciyle ilgili bilgilerle görece ters düşmektedir. Çünkü Mahāvīra, Cainizm'in kurucusu değil son ruhanî lideri olmuş; Cainist felsefeyi kurumsallaştırarak takipçileri olan bir din haline dönüştürmüştür. Cainist gelenek; ilgili felsefenin, öğretinin temellerini ilk Tīrthankara olan Ṛshabha'ya atfederken, yirmi üçüncü Tīrthankara olan Pārśva'nın da bu öğretiyi sağlam temellere dayandırdığını kabul etmektedir. Mahāvīra ise dönemin hem sosyo-kültürel, hem de politik durumundan faydalanarak bu öğretiyi reformlarla geliştirmiş ve sistematik bir din halinde getirmiştir. İşte bu tezle, öncelikle söz konusu bu değişim ve devinim sürecinin izleri sürülmüş ve doğrudan tarihî bir belgesi olmayan Cainizm'e ait söz konusu bilgilerin, dinî bir metin olan *Kalpa Sūtra*'da da benzer bir kompozisyonla aktarılmış olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Aynı dönem ve bölgede ortaya çıkmış Buddhist düşüncenin de tıpkı Cainizm gibi bir gelişim süreci takip ettiği yani felsefî bir fikir hareketi olarak doğduğu ve zaman içerisinde kurucusu Siddhartha Gautama Buddha sayesinde, kendisinden sonra sistematik bir din olarak şekillenmesinin temelleri atıldığı bilinmektedir. Tarihî süreçteki seyirleri karşılaştırıldığında, dinî bir harekete dönüşümlerinin neredeyse çağdaş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak literatürdeki bilgiler, Cainizm'in düşünsel bir hareket olarak çok daha eskilere dayanan ve hatta kronolojilendirilemeyen bir tarihî geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Bu tezde, Cainizm'in hem kültür tarihindeki yeri hem de dinî bir hareket

olarak yapısı ile ilgili literatüre değinilirken; Hint'e ait çağdaş bir kültürel yaklaşım olması sebebiyle Buddhizm ile olan münasebeti üzerinde de özellikle durulmuştur. Bu yaklaşım, Hint'e özgü Buddhist ve Cainist kültürün tarihsel arka planının, Brahman hegemonyasına karşı düşünsel bir başkaldırı hareketi olduğu ile ilgili iddiaları destekler niteliktedir. Çalışmada Cainizm'in öğreti geleneğine ait mozaiklerinin de aslında temelde Buddhizm'den farklı olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu etkileşimin karşılıklı olarak gerçekleştiği açık bir şekilde anlaşılmakla birlikte Cainizm'in görece daha kadim olan geçmişinden ötürü; Cainizm'den Buddhizm'e gerçekleşen bir aktarım sürecinin takip edilmiş olabileceği görüşü ortaya çıkmaktadır. Elbette ki bu fikir, somut bir argüman sunamadığımız için yalnızca bir araştırmacı kanaatinden öteye geçememektedir. Bazı Buddhist kaynaklarda Mahāvīra'nın, Buddha'nın müridi veya rakibi dahi olduğundan bahsedilirken, Cainist kaynaklarda da bu durumun tam tersi olduğu şeklindeki iddialar yer almaktadır. Dinler arasındaki birbirine karşı üstünlük sağlama çabasının, hâlihazırda da mevcut olan sosyo-kültürel bir gerçek olarak ilgili çağda da Buddhizm ve Cainizm arasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Mahāvīra'nın ölümünden sonra Cainist öğreti heterojen bir hâl almaya başlamıştır. Ancak düzenlenen konseyler ve derlenen kutsal metinler, Cainizm'in tarihsel var oluşum sürecinde bir dönüm noktası olmuştur. Bu sürecin bir benzerinin, Buddhizm için de yaşanmış olduğu bilinmektedir. Buddhizm bu devrim çağını, sağlam bir politik destekle geçirmiş ve Hindistan dışına çıkan bir popülerlikle taçlandırmıştır. Ancak Cainizm'in uyguladığı katı dinî ritüeller, arkasında güçlü siyasi bir desteğin olmayışı ve kadın inanırların ikinci planda tutulması gibi durumlar, Cainizm'in Buddhizm gibi bir tanınırlık edinmemize sebep olmuştur. Dahası Cainizm'in inanırlarına; bir mitostan ziyade, gerçek değerler sunmakla kalmayıp, tanrı kavramına da farklı bir anlam kattığını söyleyebiliriz. Cainist öğretilerin karakteristik yapısıyla ilgili bu tespitleri, deskriptif bir

yöntemle yorumlayabilmek için incelediğimiz *Kalpa Sūtra*'da da bu durum açık bir şekilde görülebilmektedir.

Kalpa Sūtra içeriği itibarıyla dört Tīrthankara'nın hayatını konu edinmektedir. Ancak bir tür biyografik anlatılar silsilesiymişcesine oluşturulmuş bu metnin sıralamasında, alışılmışın aksine günümüzden geçmişe bir kronolojinin takip edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca dinî bir metin olması sebebiyle farklı Tīrthankaraların hayatlarına ait benzer kavram, teşbih ve betimlemelerin tekrarlandığı görülmektedir. Bu durum bizce, ilgili metnin bir dinî eser olmasından ötürüdür. Okuyucunun aklında kalıcılığını arttırmak ve dinleyicisini etkilemek için bu üslubun tercih edildiğini düşünmekteyiz. Diğer dikkat çekici bir unsur da Cainist kültür içerisinde, diğer ruhani liderlere göre daha fazla önemsenen Mahāvīra'ya ait anlatının, kronolojide en sonda yer almasına rağmen Cainist gelenekteki önemi sebebiyle eserin ilk bölümünde sunulmuş olmasıdır. Ayrıca yaptığımız incelemede geleneksel anlatı ya da efsanevî olayların benzer biçimlerde diğer Tīrthankaraların da hayatlarında meydana geldiğine dair vurgulamaların yapıldığını görmekteyiz.

Kalpa Sūtra, her ne kadar Cainist kültüre mâl edilen bir eser olarak değerlendiriliyor olsa da yapmış olduğumuz bu çalışma aracılığıyla; sadece doğrudan Cainist kültürel gelişim sahasına mâl edilemeyeceğini anlamaktayız. Çünkü eser bünyesinde, Hindu Mitolojisine özgü birçok öge barındırmaktadır. Örneğin, Hint Mitolojisinde görmeye alıştığımız Tanrı Indra (Şakra), Kast sistemi, cenin transferi metaforları tezimizin ilgili kısımlarında detaylı olarak betimlenmeye çalıştığımız gibi bu eserde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu durum; isimleri, öğretileri ya da ritüelleri farklı olsa da Hint dinlerine ait ortak kültürel öğelerin, aynı ekin mirasının içerisindeki dağılımına örnek gösterilebileceği kanaatindeyiz. Bizce bu durumun temel sebebi, Hint kültürünün bir geleneği olarak; kabul ettirilmek ya da benimsetilmek istenilen görüşün, farklı vesilelerle tekrar edilmesi alışkanlığının bir sonucudur.

Sonuç olarak bu tez çalışmasında; Hint kültürü ve onunla ilişkili olan din ve edebiyat gibi olgulardan hareketle; *Kalpa Sūtra* özelinde, Cainist kültürün tarihsel gelişiminde rol oynayan Tīrthankaraların hayatlarına dair anlatılar analiz edilmeye çalışılmış ve Cainist kültürün içerisindeki yeri konumlandırılmaya çalışılmıştır. Zaten böylesine kapsamlı olması ve kültürümüze olan uzaklığı sebebiyle kavranılması güç bir konunun, yalnızca bir yüksek lisans teziyle ortaya konulmuş olmasını beklemek mümkün değildir. Ancak kuruluş tarihi itibarıyla oldukça köklü bir ilmî geçmişe sahip Türkiye Hindolojisinde, ilgili disiplin perspektifinden ilk kez Cainizm'in çalışılmış olduğunu bir kez daha hatırlatarak bu çalışmanın sosyal bilimlerin ilgili diğer alanlarına referans olabilecek bir mahiyette olduğunu ifade edebiliriz.

ÖZET

Cainizm, Hindistan topraklarındaki Vedik uygulamalara tepki olarak doğmuş bir dinî harekettir. Bu hareket hem gelişim sürecini hem de sistemleşmesini Tīrthaṅkaralar aracılığıyla gerçekleştirmiştir. Son Tīrthaṅkara olan Mahāvīra, Cainizm'in varoluş sürecindeki en önemli figür olarak kabul görmektedir. Ancak bu köklü din, katı ritüeller barındırması ve istikrarlı bir politik destek alamamasından dolayı Hindistan toprakları dışına yayılamamıştır. Her ne kadar Cainizm evrensel bir din olamasa da derlenen konseyler sonucunda var olan kutsal metin külliyyatı ortaya çıkmıştır. Bu kutsal metinler arasında yer alan *Kalpa Sūtra* eseri tezimizin ana kaynağını oluşturmuştur. Bu eser içerisindeki anlatılarda Cainist kültürün gelişim sürecinde önemli rol oynayan dört Tīrthaṅkara'nın hayatı aktarılmıştır. Ayrıca diğer yirmi Tīrthaṅkara'nın isimleri ve Mahāvīra'nın ölümünden sonra Cainist topluluğun liderleri olan Sthaviralar'ın genel niteliklerinden bahsedilmiştir. Yine bu eser aracılığıyla Cainist kültürün tarihsel gelişim süreci aktarılmış olup Cainist düşünce, felsefe ve inancına ilişkin ansiklopedik bir bilgi sağlanmaya çalışılmıştır. *Kalpa Sūtra* eserinin ışığında, çalışmamızın birinci bölümünde özgün Cainist öğreti, Cainizm ile aynı bölgede ve aynı zamanda beliren Buddhizm ele alınmıştır. İkinci bölümde ise Cainist kültürün kutsal metinlerinden bahsedilmiş ve *Kalpa Sūtra* içerisinde yer alan dört Tīrthaṅkara'nın hayatı dilimize çevrilmiştir. Sonuç olarak Cainist kültüre ait önceki bölümlerde aktarılan bilgiler; Hindoloji Bilimi ve Hint kültürüne ait bilgiler aracılığıyla sentezlenerek aktarılmıştır.

ABSTRACT

Cainism is a religious movement that was born in response to Vedic practices in Indian soil. This movement carried out both its development process and its systematization through the Tīrthaṅkaras. Mahāvīra, the last Tīrthaṅkara, is regarded as the most important figure in the existence of Jainism. However, this deep-rooted religion could not spread outside of India due to its strict rituals and lack of stable political support. Although Jainism is not a universal religion, a corpus of scriptures has emerged as a result of the compiled councils. The *Kalpa Sūtra* work, which is among these sacred texts, constituted the main source of our thesis. In the narratives in this work, the lives of four Tīrthaṅkaras, who played an important role in the development of the Cainist culture, are conveyed. Also, the names of the other twenty Tīrthaṅkaras and the general characteristics of the Sthaviras, who were the leaders of the Cainist community after Mahāvīra's death, are mentioned. Again, through this work, the historical development process of Cainist culture has been conveyed and an encyclopedic knowledge of Cainist thought, philosophy and belief has been tried to be provided. In the light of *the Kalpa Sūtra*, in the first part of our study, the original Cainist doctrine, Buddhism, which emerged in the same region and at the same time as Cainism, is discussed. In the second part, the sacred texts of the Cainist culture were mentioned and the lives of the four Tīrthaṅkaras in the *Kalpa Sūtra* were translated into our language. As a result, the information conveyed in the previous sections of the Cainist culture; It has been synthesized and transferred through the knowledge of Indology and Indian culture.

KAYNAKÇA

- Ākāraṅga Sūtra*, (1884), (Çev. Hermann Jacobi), The Sacred Books of The East, Vol. 22, Part I, Motilal Banarsidass Publishers Private Limited, Delhi.
- Avari, B., (2007), India: The Ancient Past. A History of the Indian-Subcontinent From 7000 BC to AD 1200, New York.
- Basu, Major B. D., (1917), "*CCLXXXX*". The Matsya Puranam. XVII part II. Sudhindra Natha Vasu, At The Indian Press Allahabad.
- Bhattacharyya, N. N., (1976), Jain Philosophy in Historical Outline, Munishiram Manoharlal, New Delhi.
- Bodhiçaryāvatāra*, (2020), (Çev. Korhan Kaya), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Buswell, R.E.; Lopez, D.S., (2014), The Princeton Dictionary of Buddhism, Princeton University Press, Princeton and Oxford.
- Charpentier, J., (1922), The Cambridge History Of India, (Editör: E.J. Rapson, M.A.), Cambridge At The University Press.
- Conze, E., (2005), Kısa Budizm Tarihi, (Çev. Ö. Cemal Güngören), Yol Yayınları, İstanbul.
- Das R. M.; Kumar N., (2002), A Stroll in Jainism, Kaveri Books, New Delhi.
- Dhammapada*, (2019), (Çev. Korhan Kaya), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Dhar, A., (2019), "Cosmology: Through the Prism of Science and Jainism", Indian Journal Research in Anthropology. 2019;5 (2):71–74.
- Dundas, P., (2002), The Jains, Routledge 11 New Fetter Lane, London/New York.
- Elmas Sūtra*, (2018), (Çev. Korhan Kaya), Sujala Yayıncılık, İstanbul.

- Eliade, M., (2018), *Mitlerin Özellikleri*, (Çev. Sema Rifat), Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Eliade, M., (2018), *İmgeler ve Simgeler*, (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay), Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- El- Biruni, Ebu Reyhan Muhammed b. Ahmet. (2015), *Tahkiku Mâ li'l-Hind*, Çev: Kıvameddin Burslan, Yayına Hazırlayan ve Notlandıran: Ali İhsan Yitik, Türk Tarih Kurumu Yayınlar, Ankara.
- Güngören, İ., (2017), *Buda ve Öğretisi*, Yol Yayıncılık, İstanbul.
- Gopalan, S., (1973), *Outlines of Jainism*, Wiley Eastern Private Limited New Delhi.
- Glaserapp, H.V., (1999), *Jainism: an Indian Religion Of Salvation*, (trans. Shrotri SB). Motilal Banarsidass, Delhi.
- Hakman, I., (2020), “Aşokāvadāna’da Buddhist Kültürün İzleri ve Tarihi”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Hexham, I., (1993), *Concise Dictionary of Religion*, Vogelstein Press, Canada.
- Jaina Sūtras, (1884), (Çev. Hermann Jacobi), *The Sacred Books of The East*, Vol. 22, Part I, At The Clarendon Press.
- Jaini, J., (1916), *Outlines of Jainism*, Cambridge at the University Press.
- Jain, V, K., (2016), *Ācārya Samantabhadra’s Ratnakarandaka-ṣrāvakācāra*, Vikalp Printers, Dehradun.
- Jain, J.P., (2005), *The Jaina Source Of The History Of Ancient India*, Munshiram Manoharhol, New Delhi.
- Jain, B., (2002), *An Introdcution To Jainsim & Its Culture*, (Translated into English by Surendra Bothara, Jaipur), Kundakunda Jnānapīṭha, India.

- Jain, C.K., (1974), Lord Mahāvīra And His Time, Motilal Banarsidass Indological Publishers and Booksellers, Delhi.
- Joshi, D., (2005), Glimpses of Indian Culture. Star Publications.
- Kalpa Sūtra and Nava Tatva*, (1818), (Translated. Stevson, J.), Printed For The Oriental Translation Fund of Great Britian-Irelan, London.
- Kalpa Sūtra of Bhadrabāhu Svāmī*, (1979), (Translation and notes by K.C. Lalwani), Indological Publishers & Booksellers, Delhi.
- Kalpa Sūtra*, (1884), (Çev. Hermann Jacobi), The Sacred Books Of The East, Vol. 22, Part I, Motilal Banarsidass Publishers Private Limited, Delhi.
- Kamath, Suryanath U., (2001), A Concise History of Karnataka: from pre-historic times to the present. Bangalore: Jupiter Books.
- Kachhara, NL, J., (2011), Metaphysics and Science: A Comparison, Prakrit Bharati Academy Jaipur.
- Kaya, K., (2003), Hinduizm, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kaya, K., (2003), Hint Mitolojisi Sözlüğü, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kayalı, Y., (2018), Antik Dönem Hindistan Tarihi ve Kültürü, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya.
- Kayalı, Y., (2021), “Buddhist Konseylerin Hint Kültür Tarihindeki Yeri ve Önemi”, Prof. Dr. Pulat Otkan Anısına- Sinoloji, Japonoloji ve Koreonoloji Makaleleri, Ankara Üniverstiesi Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi APAM Yayınları, s. 379-409.
- Kutlutürk, C., (2015), “Cayinizm”, *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni*, Bayram Ali Çetinkaya & Ali Osman Kurt (Editör), İnsan Yayınları, İstanbul, C.1, s. 755-772.

- Kutlutürk, C., (2017), Hinduizm’de Avatar İnancı, Otto Yayınları, Ankara.
- Küçük, A., Küçük, G.T., Alparslan, M., (2017), Dinler Tarihi, Berikan Yayınevi, Ankara.
- Lotus Sūtra*, (2018), (Çev. Korhan Kaya), Sujala Yayıncılık, İstanbul.
- Lochtefeld, J.G., (2002), The Illustrated Encyclopedia of Hinduism, The Rosen Publish Group, New York.
- Majumdar, A.K., (1956), Chaulukyas_of Gujarat, Bharatiya Vidya Bhavan.
- Monier-Williams, Sir Monier., (1986), A Sanskrit-English Dictionary, Motilal Banarsidass Publishing House, Delhi.
- Mehta, M, L., (1971), Jaina Philosophy, P.V. Research Institute, Varanasi.
- Olcott, H, S., (2020), Budist Kateşizm, (Çev. Ali Gül), İz Yayıncılık, İstanbul.
- Pulsalker, A.D., (1964), The History And Culture Of The Indian People The Age Of Imperial Kanauj, R.C. Majumdar (ed.), Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay.
- Sharma, V.K., (2002), History of Jainism With Special Refernce to Mathura, D.K. Printworld(P) Ltd, New Delhi.
- Stevenson, S., (1915), The Religious Quest Of India The Heart Of Jainism, Oxford University Press, Bombay.
- Stevenson, S., (1909), Notes on Modern Jainism, Cosmo Publication.
- Suttanipāta*, (2019), (Çev. Korhan Kaya), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Suvarnabhāsa Sūtra*, (2020), (Çev. Korhan Kaya), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

- Sharma, C., (1962), Indian Philosophy A Critical Survey, Barnes & Noble, U.S.A.
- Reu, P. B. N., (1933), History of the Rashtrakutas (Rathodas), Jaipur: Publication Scheme.
- Ruben, W., (1947), Buddhizm Tarihi, (Çev: Dr. Abidin İtil), Sakarya Basımevi, Ankara.
- Tanrıverdi, H., (2018), “Din-Kültür İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 8(3), s.595-601.
- Yitik, A. İ., (2018), Doğu Dinleri, İSAM yayınları, Ankara.
- Yitik, A. İ., (1996), Hint Kökenli Dinlerde Karma İnancının Tenasüh İnancıyla İlişkisi, Ruh ve Madde Yayıncılık, İstanbul.
- Winternitz, M., (1933), History Of Indian Literature, University Of Calcutta, Calcutta.
- Wiley, K.L., (2006), The A to Z of Jainism, Vision Books, New Delhi, India.